

Ikitaabo kyo' Bukengeeze bwe'maaja

Yiki kitaabo kikayandikwa na Musa, na ku mbeka, ugundi ye kakiyukiriza. Kinayerekiini ngiisi kwo Musa akalaga Abahisiraheeri. Igambo *Bukengeeze bwe'Maaja* lilyosiri mu magambo go Musa akababwira, mu kubakengeeza ngiisi kwo Rurema akabatabaala ku njira ya kahebuuza. Kinayerekiini na ngiisi kwo bakwaniini ukukizi mubiika kwo'bwemeere, gira bakizi longa ukugashaanirwa.

Imiziizi miguma yi'sikamiro, iri mu Bukengeeze bwe'maaja 6.4-5: «E Bahisiraheeri, muyuvwagwe! Nahano, Rurema witu, ali muguma naaho, ndaanaye gundi. Kwokwo, mukizi mukunda ku mutima gwinyu gwoshi, na ku nzaliro ziinyu zooshi, na ku misi yinyu yoshi.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Ukukengeeza ngiisi kwa'Bahisiraheeri bali kizi jeba-jeba mwi'shamba (1.1-4.43)
- b) Imaaja iziri mu kihango kya'Bahisiraheeri bakanywana na Rurema (4.44-26.19)
- c) Musa ayereka Abahisiraheeri imigashani ya kwingi-kwingi, kiri na'madaaki (27-30)
- d) Yoshwa ye gagomboola Musa (31-34)

**AMAGAMBO GA MBERE GA
MUSA**

(1-4)

¹ Kino kitaabo, kiyerekiini ngiisi kwo Musa akabwira Abahisiraheeri, ikyanya bâli ki riiri mwi'shamba, uluhande lwe'sheere lwo'lwiji Yorodaani. Ku yikyo kyanya, bâli ki shumbisiri mu ndekeera, hoofi na'kaaya ke'Sufu, ha kati ko'twaya tulebe. Luhande luguma, hali akaaya ke'Paraani. No'lundi, hali akaaya ke'Tofeeri, kuguma na'ke'Labaani, na'ke'Haserooti, na'ke'Dizhabu. ² (Ukushaaga ku mugazi Horebu, halinde i Kadeeshi-Barineya, kuli mu mala isiku ikumi na luguma, iri wangalenga mu kihugo kye'migazi ye'Seyiri.)

³ Abahisiraheeri bâli mali hisa imyaka makumi gana, balyosiri i Miisiri. Mu lusiku lwa mbere lwo'mwezi gwi'kumi na muguma, Musa an-ababwira ngiisi kwo Nahano akamúkomereza kwo ababwire. ⁴ Ku yikyo kyanya, Musa âli mali hima mwami Sihooni wa'Bahamoori, wa mu kaaya ke'Heshibooni. Âli mali hima na mwami Hoogi we'Bashaani, wa mu kaaya ke'Hashitarooti, no'wa mu kaaya ke'Hedireyi.

Musa akengeeza abandu imihango ya Rurema

⁵ Yabo Bahisiraheeri, ikyanya bâli ki riiri uluhande lwe'sheere lwo'lwiji Yorodaani, mu kihugo kye'Mohabu, Musa anatondeera ukubamenyeesa imaaja za Rurema, ⁶ ti: «Ikyanya twâli ki riiri ku mugazi Horebu, Nahano Rurema witu, akatubwira kwokuno: “Keera mwamala ikyanya kingi mushumbisiri hoofi na guno mugazi. ⁷ Aaho! Buno, mulyokage hano, mugende mu kihugo kye'migazi ya'Bahamoori, na mu batuulani baabo booshi ba'Bakaanani.

Mulenge mu ndekeera ye'Yorodaani, na mu migazi ye'Negebu, na mu tubanda twayo, kiri na ku ngombe ye'Nyaaja Mediterane. Munagen-derere mu migazi ye'Lebanooni, halinde ku lwiji luhamu Hefuraati.

⁸ «“Lolagi! Kiriira kihugo, keera namùheereza kyo. Ngahwe! Mugendi kigwata. Nie Nahano. Kirya kihugo, keera n'gakyula kwo ngakiheereza bashokuluza biinyu Hiburahimu, na Hisake, na Yakobo, na'bandu be'bibusi byabo.”»

Musa abiika abimangizi ba'Bahisiraheeri

⁹ Musa anashubi bwira abandu: «Ikyanya twâli ki riiri ku mugazi Sinaayi, n'gamùbwira kwokuno: “E balya, nienyene, ndashobwiri ukumùrongoora.

¹⁰ Mukuba, Nahano, Rurema winyu, keera akamùluza, halinde mukola kanyegete, nga ndonde kwi'gulu.

¹¹ Nahano, Rurema wa bashokuluza biinyu, amùyushuule ubugira kali kihumbi. Anakizi mùgashaanira ngana-ngana, nga kwo akamùlagaania.

¹² Kwokwo, nienyene, ndangasha ukumùhahala ku makayu giinyu, na ku makuba giinyu, kandi iri kumùhambuula ku milongwe yinyu.

¹³ Ku yukwo, mu ngiisi mulala, mutoolage mwa'bandu bitegeereza, banabe no'bumenyi, banabe basimbahirwi. Yabo, ngababiika babe bimangizi biinyu.”

¹⁴ «Lyeryo, mwananjuvya, ti: “Ee! Yibyo watubwira, biri biija.”

¹⁵ «Kwokwo, kwo n'gayabiira birya birongoozi mu kati kiinyu. Bali bitegeereza, banasimbahirwi. Baguma baabo, nanababiika babe bimangizi ba'bandu kihumbi-kihumbi. Abandi, bayimangire abandu igana-igana. Na'bandi, bayimangire abandu makumi gataanu-gataanu. Na'bandi, bayimangire abandu ikumi-kumi. Kwokwo mu ngiisi mulala, nanatoola mwa'bandi bo'kukizi mutanduula.

¹⁶ «Ku kyekyo kyanya, nanahanuula na'batwi be'maaja: “Ikyanya mugakizi leeterwa imaaja, mukizi zitwa ku njira ikwaniini, ziba za beene winyu kandi iri ze'binyamahanga ibimutuuziri mwo. ¹⁷ Yizo maaja, mu kuzitwa, hatabe ye mugakundirira, aba mundasumbwa, kandi iri mugunda. Si booshi, mukizi bayuvwiriza buzira ndoola. Mutanakizi kangwa ne'njusho yo'mundu. Haliko, mukwiriiri mukizi twa imaaja kwi'ziina lya Rurema. Ulubaaja lulebe, iri lwangamukayira, munanyijire, gira naani mbayuvwirize. ¹⁸ Ku kyekyo kyanya, lyo ngamuyereka ngiisi kwo mukwaniini ukugira.”

Abahisiraheeri balebe bagendi gahiriza iki-hugo

(Muharuuro 13.1-33)

¹⁹ «Ukukulikirana na ngiisi kwo Nahano, Rurema witu âli mali tukyulira, twanayimukaga yaho ku mugazi Horebu. Mwenyene mukayibonera ngiisi kwo tukalenga mu'lya namuhirye wi'shamba, lyanâli kizi tuhahaza bwe-neene. Twanashokola injira, halinde mu migazi ya'Bahamoori, twanahika i Kadeeshi-Barineya.

²⁰ Ku yikyo kyanya, nanamùbwira: “Buno keera mwahika hoofi ne'migazi ya'Bahamoori. Ikihugo kyabo, Nahano, Rurema witu, keera akatuheereza kyo. ²¹ Aaho! Lolagi ikihugo yiki kiri imbere liinyu, keera amùheereza kyo. Ku yukwo, mugendi kigwata, nga kwo Nahano, Rurema wa bashokuluza biinyu akamùbwira. Mutayobohe, si musikame.”

²² «Kwokwo, mweshi mwanayija imunda ndi, mwanambwira: “Tutee lungika abandu, gira bagwanwe bagahiriza ikihugo. Ha nyuma, banayiji tumenyeesa injira yo tugazamuuka mwo. Batuyereke no'twaya two tugayingirira mwo.”

²³ «Iyo mitono yinyu, yananzimiisa. Kwokwo, mu kati kiinyu, nanatoola mwa'bandu ikumi na babiri, muguma-muguma wa mu ngiisi mulala. ²⁴ Yabo bandu, banagenda mu migazi, banahika mu ndekeera ye'Heshikooli, banagahiriza. ²⁵ Banayabiira ye'bitumbwe biguma, banatuleetera byo, banatumenyeesa, ti: “Iki-hugo kyo Nahano, Rurema witu atuheereza, kiri kija ngana-ngana.”

²⁶ «Kundu bakadeta kwokwo, haliko mwanalahira kwo mutagakiyingira mwo. Mwanahuna, mu kugayiriza amagambo ga Nahano, Rurema winyu. ²⁷ Yahoo mu maheema giinyu, mwanakizi múkyokola, ti: “E balya, si Nahano atushombiri! Kyo kyatuma atulyosa mu kihugo kye'Miisiri, gira ayiji tubiika mu maboko ga'Bahamoori, batuminike. ²⁸ Aaho! Kutagi kandi kwo twangashobola ukuyingira mwo? Si beene witu keera batuvuna indege, mu kutubwira: Ka mwangabona? Abatuulaga ba

mu kirya kihugo, bali bihagarusi, banali bifigisi ukutuhima. Kiri no'twaya twabo, natwo tuli tuhamu. Inzitiro zaatwo, zishuumiri halinde ku bibungu. Twanabona kiri na'bandu bahamu bweneene, Abahanaaki.”

²⁹ «Kundu kwokwo, nanamùbwira: “E balya, mutashenguke, mutanabayobohe.” ³⁰ Si Nahano, Rurema winyu ali mu genda imbere liinyu. Yenyene agamùlwira, nga kwokulya akamùgirira irya munda i Miisiri, ³¹ kiri ne'rya munda mwi'shamba. Mu lugeezi lwinyu, mukayibonera ngiisi kwo akamùtengetera, nga kwo'mushosi ali mu tengetera umwana wage. Ne'ri hakatama, mwanahika hano.

³²⁻³³ «Nahano âli kizi gwanwa imbere liinyu, gira amùloogeze ngiisi ho mugashumbika. Bushigi, âli kizi gwanwa mu nguliro yo'muliro, gira akizi mùmolekera ho mugakizi lenga. Kiri na mwi'zuuba, âli kizi boneka mu kibungu. Kundu mukabona yago gooshi, haliko mutanabika Nahano kwo'mulangaaliro.

³⁴ «Irya midodombo yinyu, iri Nahano akagiyuvwa, anaraakara, ti: ³⁵ “Yiki kibusi, si kibihuusiri! Kwokwo, nashiikiza kwo ndaaye kiri no'muguma winyu, úgayingira mu kihugo kija kyo n'galagaania bashokuluza biinyu. ³⁶ Haliko Kalebu mugala Yefune, yeki agakibona. Nganamúhereeza kyo, kibe kye'mwage, kuguma na'be'kibusi kyage. Ngiisi ho agaafina, ngamúheereza ho. Mukuba, akangulikira ku mutima gwage gwoshi.”

³⁷ «Hi'gulu liinyu, kiri na naani, nie Musa, Nahano anandakarira kwakundi. Anambwira:

“E Musa, kiri na naawe, utâye yingire mu kirya kihugo. ³⁸ Haliko, umutabaazi wawe Yoshwa mugala Nuuni, yeki ye gakiyingira mwo. Kwokwo, umúhe ikise. Mukuba, yikyo kihugo, ye garongoora balya Bahisiraheeri kwo bakigwate.”

³⁹ «Ha nyuma, Nahano anatubwira tweshi kwokuno: “Si mwadeta kwa'baana biinyu bagatwalwa imbohe! Naani namùbwira kwo zeene, yabo baana baki toohiri, batanazi sobanukirwa na'mabi, kandi iri miija. Kundu kwokwo boohe, bo bagayingira mu kihugo. Na mbaheereze kyo, bakihyane. ⁴⁰ Halikago mwehe, muhindukage, munagalukire mwi'shamba. Mugwate injira yo'kugenda iwa Nyaaaja Ndukula.”

⁴¹ «Ku lwolwo lusiku, mwâli toniri kwo bigavwaruka ukugendi teera abandu be'yo migazi, kyanatuma mugambwira: “Ku kasiisa, twahubira Nahano. Kundu kwokwo buno, twamu gendi lwa, nga kwo Nahano, Rurema witu keera akatukomeereza.” Ngiisi muguma winyu anayabiira isiribo zaage.

⁴² «Lyeryo, Nahano anambwira: “Nanga! Ubwire yaba bandu, kwo batagendi lwa. Si tutaki tuliinwi! Ne'ri bangagenda, bagaahimwa naaho na'bagoma baabo.”

⁴³ «Kundu n'gamùkengula kwokwo, si mutakanyuvwa. Kiri na'magambo ga Nahano, mutakagatwaza. Mwanahaasa naaho, kwo mugendi yingira mwi'yo migazi.

⁴⁴ «Ne'ri mukayingira mwo, Abahamoori, abatuulaga baamwo, banamùshindibuka kwo, nga kwokulya kwe'njuki. Banamùfutira-futira

iyu munda i Seyiri, banamùlandiriza halinde i Horima.

⁴⁵ «Ikyanya mukagalukaga, mwanatakira Nahano bweneene, iri munaliruuka. Kundu kwokwo, anamùhindulira ingoto, atanamùtwaza. ⁴⁶ Mwanahisa isiku nyingi, mushumbisiri iyo munda i Kadeeshi.

2

Abahisiraheeri bayubuuba mwi'shamba

¹ «Ha nyuma, twanashubi hinduka, twanadalamba mwi'shamba. Twanagwata injira yo'kugenda iwa Nyaaja Ndukula, nga kwo Nahano akambwira. Twanahisa isiku nyingi, tugweti tugayubuuba-yubuuba mu migazi ye'Seyiri.

² «Iri hakatama, Nahano anambwira:
³ “Keera mwayubuuba-yubuuba bweneene mwi'yi migazi. Aaho! Mugendage uluhande lwe'mbembe. ⁴ Ukomeereze Abahisiraheeri kwokuno: Mukola mugatambuka ikihugo kye'Seyiri. Yikyo kihugo, kyo beene winyu be'kibusi kya Hesahu batuuziri mwo. Yabo bandu, bagamùyoboha. Kundu kwokwo, muloleekeze bwija. ⁵ Mutakolwe kwo mwabalwisa. Mukuba, keera n'gabaheereza ikihugo mu migazi ye'Seyiri. Si mwehe, ndagamùheereza kyo, mbu bube buhyane bwinyu. Ndanganamùhereeza kiri na ho mwangabiika ulushando luguma. ⁶ Ne'ri mwangalonga ibyokulya imwabo, kandi iri magoloovi, mukwiriiri mubigule.”

⁷ «Mukengeere ngiisi kwo Nahano, Rurema winyu akamùgashaanira mu byoshi byo mwâli kizi gira. Ne'kyanya mwâli kizi yubuuba-yubuuba mu'yo namuhirye wi'shamba, âli kizi mùlanga. Mwi'yi myaka makumi gana, mwanaba muyamiinwi. Ndaanahyo ihiteerwa ku shinda hyo mukabula.

⁸ «Kwokwo, kwo tukayiyeka yabo beene Hesahu, abatuulaga be'Seyiri. Twanayiyeka kwakundi irya njira ye'ndekeera yo'lwiji Yoro-daani, kiri na'kaaya ke'Helati, na'ke'Hezyoni-Gebeeri. Ha nyuma, twanahinduuka, twanakulikira injira yo'kulenga mwi'shamba lye'Mohabu.

⁹ «Haaho, Nahano anambwira: “Yabo bandu be'Mohabu, utabahalalire, utanabalwise. Si ndaabwo buhyane bwo ngamùheereza mu kihugo kyabo. Ikihugo kye'Hari, keera n'gakiheereza beene Luutu, bube buhyane bwabo.”» ¹⁰ (Yaho kare, ikihugo kye'Hari kyâli tuuzirwi mwa'Bahemi. Yabo bandu, bâli bihagarusi, banâli riiri bifigisi nga'Bahanaaki. ¹¹ Igindi milala, yâli kizi tona kwo bali Barefahimu, nga'Bahanaaki. Haliko Abamohabu bâli kizi bahamagala Bahemi. ¹² Yikyo kihugo kye'Seyiri, yaho kare kyâli tuuzirwi mwa'Bahoori. Haliko beene Hesahu, banabayimula mwo, banabaminika, banaba bo bagakituula mwo. Kwokwo, kwa'Bahisiraheeri nabo bakayiji gira, mu kugwata ikihugo kyo Nahano akabaheereza, kwo kibe kye'mwabo.)

¹³ «Nahano anatukomeereza kwokuno: “Buno, muyimukage, mujabuke ulwiji Zereedi.”

Ne'kyanya tukalujabuka, ¹⁴ twâli mali hisa imyaka makumi gashatu na munaana, ho tukalyokera i Kadeeshi-Barineya, halinde twajabuka ulwiji Zereedi. Ku yikyo kyanya, booshi ábâli lyosiri i Miisiri, be'kiimo kyo'kugenda mwi'zibo, bâli mali fwa, nga kwo Nahano âli mali gwanwa abiika indahiro. ¹⁵ Yenyene, ye kagira kwokwo, gira booshi baherere haaho mu shumbi.

¹⁶ «Yabo bandu booshi, iri bakaba keera bafwa, ¹⁷ Nahano anambwira: ¹⁸ “Buno mukolaga mugajabuka ulubibi lwe'Mohabu, mu kulenga mu kihugo kye'Hari. ¹⁹ Mukabuli hika mu kihugo kya'Bahamooni. Yabo nabo, mutabahalalire, mutanabalwise. Mukuba, ndaabwo buhyane bwo ngamûheereza mu beene Hamooni. Mukuba, yikyo kihugo, keera n'gakiheereza beene Luutu, kwo kibe kye'mwabo.”»

²⁰ (Yikyo kihugo nakyo, kyâli yijikiini kwo kiri kya'Barefahimu. Mukuba, yaho keera, bo bâli tuuziri iyo munda. Haliko, Abahamooni bâli kizi bahamagala Bazamuzuumi. ²¹ Yabo bandu, bâli luguusiri bweneene, banâli bihagarusi. Emwe! Bâli bifigisi nga'Bahanaaki. Haliko, Nahano akabaminika imbere Iya'Bahamooni. Ikyanya Abahamooni bakahika mwo, banabayimula, banatuula mwo. ²² Nahano akagira nga kwo akagirira beene Hesahu, abatuulaga be'Seyiri. Mukuba, ikyanya bakahika iyo munda, anaminika Abahoori imbere Iyabo, bananyaga ikihugo kyabo, banakituula mwo halinde zeene.

²³ Abahava nabo, kare bâli tuuziri mu twaya

twe'Gaza. Haliko, Abakafutori banalyoka mu kalira ke'Kereete. Ne'ri bakabaminika, banatula ahandu haabo.)

*Abahisiraheeri bahima mwami Sihooni
(Muharuuro 21.21-30)*

²⁴ «Ha nyuma, Nahano anambwira: “Muyimuke, munjabuke ulwiji Harinooni. Lolaga! Keera nabiika Umuhamoori Sihooni, mwami we'Heshibooni, mu maboko gaawe, kuguma ne'kihugo kyage kyoshi. Kwokwo, mukiteere, munatondeere ukukigwata. ²⁵ Ukulyokera zeene, ngatondeera ukubiika ikyoba mu mahanga gooshi, gira bakizi muyoboha, banakizi juguma imbere liinyu. Ikyanya bagayuvwa imyazi yinyu, banashenguke, banalenge mwo'musisi.”

²⁶ «Kwokwo, iri tukaba tukola yaho mwi'shamba lye'Kedemooti, nanalungika indumwa imwa mwami Sihooni we'Heshibooni, yo'kumúhuuna umutuula, ti: ²⁷ “Utuhanguule tulenge mu kihugo kyawe. Tugayami lungushuka, buzira kulangiiza ilulyo, kandi iri ilumosho. ²⁸ Ne'byokulya byo tugaalya, kiri na'magoloovi go tugaanywa, tugabigula. We kongwa we! Utuhanguulage tulenge naaho mu kihugo kyawe. ²⁹ Kiri na beene Hesahu ábatuuziri i Seyiri, keera bakatuhanguula, twanalenga mu kihugo kyabo. Abamohabu ábatuuziri i Hari, nabo bakatuhanguula, twanalenga mwo. Ewe! Tugalungushuka, halinde tujabuke ulwiji Yorodaani, tunayingire mu kihugo kyo Nahano, Rurema witu atuheereza.”

³⁰ «Ulya mwami Sihooni we'Heshibooni, Nahano Rurema winyu akamúgira abe nduvwa, analahira. Na bwo akayumuusa umutima gwage, kyanatuma tugakigwata, twanakigaaza halinde buno.

³¹ «Nahano anambwira: “Yuvwagwa! Uku-lyokera buno, nabiika mwami Sihooni mu maboko gaawe, kuguma ne'kihugo kyage. Aaho! Mutondeerage ukukigwata.”

³² «Ha nyuma, Sihooni na'basirikaani baage booshi, banayiji tulwikiza hoofi na'kaaya ke'Yahasa.

³³ «Kwokwo uyo Sihooni, Nahano, Rurema witu, anatumira ye, halinde twanamúminika kuguma na bagala baage, kiri na'basirikaani baage booshi. ³⁴ Lyeryo, twanayami gwata utwaya twage imbira. Yutwo twoshi, twanatuminika lwoshi-lwoshi, twanayita mwa'bashosi, na'bakazi, kiri na'baana. Emwe! Ndaabo bandu bo tukasiga.

³⁵ «Ngiisi byo tukatwala naaho, biri bitugwa, ne'gindi minyago yo tukagwanana mu twaya.

³⁶ Kwokwo, kwo tukahasha ukuhima utwaya twoshi, ukutondeerera mu kaaya Haroweri, ákali ku ngombe yo'lwiji Harinooni, na'kandi kaaya ákali mwi'yo ndekeera, halinde mu kihugo kye'Giryadi. Utwaya twabo twoshi, Nahano, Rurema witu akatubiika mu maboko giitu.

³⁷ «Si ikihugo kya'Bahamooni kyohe, tutakkiyegeera. Kuli kudeta ikihugo íkiri ku ngombe yo'lwiji Yaboki, kuguma no'twaya twa mu migazi. Mukuba, yutwo tundi twaya, Nahano, Rurema witu akatubuza, kwo tutatuteere.

3

Abahisiraheeri bahima mwami Hoogi (Muharuuro 21.31-35)

¹ «Ha nyuma, twanazamuuka, twanakulikira injira yo'kugenda mu kihugo kye'Bashaani. Mwami wakyo, Hoogi, kuguma na'basirikaani baage, banayiji tuyitangiira hoofi lye'Hedireyi, gira batulwise. ² Haliko, Nahano anambwira: “Uyo mwami Hoogi, utamúyobohe. Keera namúbiika mu maboko gaawe, kuguma na'basirikaani baage booshi, kiri ne'kihugo kyage. Ugamúgira nga kwo ukagira mwami Sihooni wa'Bahamoori, úwâli tuuziri i Heshibooni.”

³ «Kwokwo, kwo Nahano, Rurema witu akatuhimira mwami Hoogi we'Bashaani, na'basirikaani baage. Twanabaminika, tutanasiga kiri we'kitwe-kibona. ⁴ Twanayami gwata imbira utwaya twage twoshi. Ndaako kiri na kaguma ákakatuhaga. Utwaya twoshi two tukagwata imbira, twâli riiri makumi galindatu. Yutwo twaya, twâli twa mu kihugo kye'Harigobu. Na Hoogi we'Bashaani ye wâli twaziri yo.

⁵ «Yutwo twaya twoshi, twâli zitiirwi bwe-neene. Inzitiro zaatwo, zâli shuumiri. Kiri ne'nyiiwi zaatwo, zâli kizi hamikwa ne'nyigaliro. Hâli riiri kwakundi utwaya tuniini twingi, útutâli tuzitire. ⁶ Ngiisi handu, tukahasivya, mu kukizi yita abashosi na'bakazi, kiri na'baana, nga kwo tukagira mu twaya twa mwami Sihooni we'Heshibooni. ⁷ Si ibitugwa, kuguma ne'bindu byo tukagwana mu twaya, byohe tukabishahula.

Musa abunduula ikihugo kye'Giryadi

⁸ «Ku yikyo kyanya, twanagwata ikihugo kya balya baami babiri ba'Bahamoori, ábâli tuuziri i kajabo ko'lwiji Yorodaani, ha kati ko'lwiji Hari-nooni no'mugazi Herimooni. ⁹ (Yugwo mugazi Herimooni, Abasidooni bali mu guhamagala Siryoni. Si Abahamoori boohe, bali mu guhamagala Seniiri.) ¹⁰ Tukagwata imbira utwaya twoshi twa mu migazi. Twanagwata kiri ne'kihugo kyoshi kye'Giryadi, na kye'Bashaani, halinde i Saleka ne'Hedireyi. Yutu twaya twombi, twâli twe'mwa mwami Hoogi we'Bashaani.»

¹¹ (Mwami Hoogi, ye wâli ki sigiiri mu Barefahimu. Ingingo yage, ikatulwa mu byuma. Yanâli ne'meetere zina, ku meetere hoofi zibiri. Iyo ngingo halinde zeene, ikiri mu kaaya khamu ka'Bahamooni, i Raba.)

Imilala íkyâli tuuziri uluhande lwe'sheere ye'Yorodaani

(Muharuuro 32.1-42)

¹² «Kwokwo, kwo tukagwata kirya kihugo kyoshi íkiri uluhande lwe'mbembe lwa'kaaya ke'Haroweri, ku ngombe yo'lwiji Harinooni. Yikyo kimaanye kya mu migazi ye'Giryadi, kuguma no'twaya twayo, nanakiheereza beene Rubeni, na beene Gaadi. ¹³ Ha nyuma, nanaheereza ikihande kya beene Manaasi ikimaanye kye'sheere, íkyâli sigiiri ku Giryadi, kuguma ne'Bashaani yoshi, ngiisi ho'yo Hoogi âli twaziri. Ikihugo kyoshi kye'Harigobu, na kye'Bashaani, biri mu hamagalwa kihugo kya'Barefahimu.

14 «Beene Yahiri mugala Manaasi, banayabiira ikihugo kyoshi kye'Harigobu, mu Bashaani, halinde ku lubibi lwe'Geshuuri, no'lwa'Bamakaati. Yaho handu, banakizi habuuza twaya twa Yahiri. Halinde zeene, tukiri mu buuzibwa ku lyeryo iziina. ¹⁵ Beene Makiiri, ugundi mugala Manaasi, nabo n'gabaheereza ikihugo kye'Giryadi.

¹⁶ «Beene Rubeni, na beene Gaadi, n'gabaheereza ikihugo kyoshi ikiri ha kati ke'Giryadi ne'Harinooni. Ulubibi lwabo lwe'kisaka luli lulya lwiji Harinooni, lunagenderere halinde ku lwiji Yaboki, hanali ho babibikiinwi ne'kihugo kya'Bahamooni. ¹⁷ Imuga, ulubibi lukulikiiri indekeera yo'lwiji Yorodaani, ha kati ke'nyaaja ye'Galilaaya, ne'Nyaaja yo'Muunyu, halinde uluhande lwe'sheere, mwi'dako lyo'mugazi Pisiga.

¹⁸ «Ku yikyo kyanya, nanamùkomeereza: “Nahano, Rurema winyu, keera akamùheereza kino kihugo ikiri uluhande lwe'sheere lwo'lwiji Yorodaani. Buno, mwe bikalage bye'ndwani mweshi, mujabukage imbere lya beene winyu, muli ne'bilwaniiso biinyu. ¹⁹ Si bakiinyu, na'baana, kuguma ne'bitugwa boohe, bagasigala mu twaya two n'gamùheereza. Nyiji kwo muli ne'bitugwa katundu. ²⁰ Kwokwo, muttee tabaala beene winyu, halinde ukuhisa ku kyanya nabo, Nahano agabaluhuusa, nga kwo keera akamùluhuusa. Bagatee gwata ikihugo kyo Nahano, Rurema witu abaheereza uluhande lwe'muga lwo'lwiji Yorodaani. Ha nyuma, muna-galukage mu kino kihugo kyo n'gamùheereza.”

21 «Ku kyekyo kyanya, nanakomeereza Yoshwa: “Keera wayibonera ngiisi kwo Nahano Rurema wawe akayita balya baami babiri ba'Bahamoori. Kwo na kwokwo, kwo aganagira na'baami be'kihugo kyo mugajabukira mwo, i kajabo ke'Yorodaani. 22 Abandu be'yo munda, mutakizi bayoboha. Si Nahano yenyene, ye gamulwira.”

Musa akalahirirwa ukuyingira i Kaanani

23 «Ku yikyo kyanya, nanahuuna Nahano, ti: 24 “E Nahano wo'bushobozi bwoshi, ndi mukozi wawe. Keera ukatondeera ukunyereka ubukalage bwawe, no'bushobozi bwawe. Na mu bindi ibiri mu yikumbwa mwi'gulu, kandi iri mu kihugo, ndaabyo ibyangahasha ukugira amagambo mahamu ga'kahebua nga go ugweti ugaagira. 25 Kwokwo, nakuyingira, we kongwa, uleke njabuke ulwiji Yorodaani, naani mbone yikyo kihugo kiija. Mbone kiri ne'migazi miija, kuguma ne'migazi ye'Lebanooni.”

26 «Haliko, mwe mukatuma Nahano akan-dakarira, atanandwaza. Si akambwira: “E Musa, yiri igambo, utaki shubi ndesa hi'gulu lyalyo. 27 Zamuukiraga kwi'rango lyo'mugazi Pisiga. Unabande amasu uluhande lwe'muga, na lwe'mbembe, na lwe'kisaka, na lwe'sheere. Yaho hooshi, uhaloleekeze bwija. Haliko yulu lwiji Yorodaani lwo ubwini, utaye lujabuke.

28 “Kwokwo, utegaanurage Yoshwa. Umuhe ikise, unamusikamye. Yehe, ye kola ugarongoora yabo bandu, halinde bajabuke ulwiji Yorodaani. Yikyo kihugo kyo ugaaba

wabona, ye gakigabulira Abahisiraheeri, halinde kibe kye'mwabo.”²⁹ Kwokwo, twanabeera mu ndekeera, hoofi lye'Beeti-Pehoori.

4

Musa abwira abandu kwo basimbahe imaaja za Rurema

¹ «E Bahisiraheeri, buno muyuvwirize imaaja zo ngola ngamùyigiriza. Mukizi zisimbaha, gira lyo mulonga ukulama, munahyane ikihugo kyo Nahano, Rurema wa bashokuluza biinyu, agweti agamùheereza. ² Imaaja zo ngamùheereza, zilyosiri imwa Nahano, Rurema winyu. Ku yukwo, hatagire igambo lyo mugayushuula. Hatanagire lyo mugashaaza. Si yizo maaja zooshi, mukizi zisimbaha.

³ «Mwenyene keera mukayibonera ngiisi kwo Nahano akagirira umuzimu Baali-Pehoori. Mu kati kiinyu, ngiisi ábakaguyikumba, Nahano, Rurema winyu akayami baminika. ⁴ Haliko, ngiisi ábâli kizi kulikira Nahano, bakiri ho halinde zeene.

⁵ «Lolagi! Ngweti ngamùyigiriza imaaja zooshi, nga kwo Nahano, Rurema wani akan-gomeereza. Kwokwo, ikyanya mugaaba keera mwayingira mu kihugo kyo mugagendi hyana, mukizi zisimbaha zooshi. ⁶ Iri mwangakizi zikulikiriza, ibinyamahanga bigamùbona kwo muli bitegeereza, na kwo musobanukiirwi. Ku yukwo, ikyanya nabo bagaziyuvwa, bagaadeta: “Ku kasiisa, yugu mulala muhamu, guli na'bandu bitegeereza, banasobanukiirwi.”

7 «Ngiisi kyanya tuli mu tabaaza Nahano, Rurema witu, ku kasiisa ali mu tuyegeera. Aaho! Mu milala íhimbiri, ka hali ugundi mulala, gwo ye bali mu yikumba abayegiiri? Aahabi!

8 Yizo maaja zo ngweti ngamùyigiriza zeene, zikwaniini. Mu milala yoshi íhimbiri, ndaagwo úguli ne'maaja mwene yizo.

Rurema ayiyerekana ku mugazi Horebu

9 «Aahago! Muloleekeze bwija. Galya magambo go mukayibonera, mutakolwe kwo mwagayibagira. Ikyanya mugaaba mukiri ho, hatagire ulusiku gagalyoka mu mitono yinyu. Si mukizi gaganuulira abaana biinyu, kiri na bijukulu biinyu.

10 «Mukizi kengeera lulya lusiku lwo mwâli yimaaziri imbere lya Nahano, Rurema winyu, ku mugazi Horebu. Ku yikyo kyanya, akambwira: “Mungumanize yabo bandu, gira mbabwire imaaja zaani. Kwokwo, lyo bagayiga ukukizi nyoboha hano mu kihugo. Yizo maaja, kiri na'baana baabo, bakizi ziyigirizania.”

11 «Ku lwolwo lusiku, mwanayegeera, mwanayimanga mwi'dako lyo'mugazi. Yugwo mugazi gwanatondeera ukuyaka kwo'muliro. Imbigi zaagwo zâli kizi hika halinde kwi'gulu. Hanaba ne'kihulu namudidi, kiri ne'kibungu kizito.

12 «Ha nyuma, mu kati ka yugwo muliro, Nahano anamùganuuzza, mwanayuvwa amagambo gaage. Haliko yenyene, mutanamúbona. Ngiisi byo mukayuvwa naaho, liri izu lyage.

13 «Anamùmenyeesa ikihango kyo mukanywana. Anamùkomeereza kwo mukizi kisimbaha, mu kukulikiriza zirya maaja ikumi. Ziri zeezirya zo akayandika ku mabuye gabiri mabaaje. 14 Ku kyekyo kyanya, Nahano anan-gomeereza kwakundi kwo mbayigirize imaaja ne'migeeza. Kwokwo, mango mwahika mu kihugo kyo mugagendi hyana, mukwiriiri mukizi bisimbaha.

Tutakizi yikumba imigisi

15 «Lolagi! Mukizi yilanga. Ikyanya Nahano akamùganuuzza iriira munda ku mugazi Horebu, mu gulya muliro, mutakabona ngiisi kwo ashushiri. 16 Ku yukwo, mutayiyulubaze maashi, mbu muyibaajire imigisi. Si iyo migisi yoshi, iri ye'bibeessa, iba ishushiini na'bashosi, kandi iri na'bakazi, 17 kandi iri ne'nyamiishwa, kandi iri no'tunyuni, 18 kandi iri na íbiri mu yibulula kwi'daho, kandi iri ne'fwi. 19 Ikyanya mugakizi lola hi'gulu, munabone izuuba, no'mwezi, ne'ndonde, ne'bindi biremwa bya kwi'gulu, mutakolwe mbu mukizi biyikumba, kandi iri kukizi bifukamira. Yibyoyoshi, Nahano, Rurema winyu akalekera igindi milala, mbu ibe yo igakizi biyikumba.

20 «Mwehe, ikyanya mwâli tuuziri iyo munda i Miisiri, mwâli libuusiri, nga muduba gwo'kutula mwe'kyuma. Kundu kwokwo, Nahano akamùyabiira, anamùlyosa yo, anamùgira mube bandu baage, nga kwo mukola zeene.

21 «Kundu kwokwo, mwanaraakaza Nahano, Rurema winyu, kyanatuma agashiikiza kwo

ndâye jabuke ulwiji Yorodaani, ndanâye yingire mu kihugo kiija kyo agamûheereza, kwo mukihyane. ²² Aaho! Niehe ngafwira mu kyekino kihugo, ndanâye jabuke ulwiji Yorodaani. Si mwehe, mwe mukolaga mugalujabuka, gira mugendi hyana kirya kihugo kiija.

²³⁻²⁴ «Kwokwo, muyilange, mutayibagire ikihango kyo Nahano akanywana na niinyu. Hatanagire úgayibaaajira imigisi mu kindu kyoshi íkiyimbwa kyagaza imwa Nahano. Si ukugira kwokwo, keera Rurema akamûlahiza! Alyagagi Nahano wo'luugi bweneene, anali mu jigiivya ngo'muliro.

²⁵ «Ikyanya mugaaba mukoli tuuziri mu kihugo isiku nyingi, munakilonge mwa'baana, na'bijukulu, mutakolwe kwo mwabihuuka, mbu muyibaajire imigisi. Mutayiji kengeera mwaraakaza Nahano, mu kugira ibala mwene yiri imbere lyage.

²⁶ «Ngweti ngamûkengula. Mweshi, kundu mugagendi hyana ikihugo íkiri i kajabo ko'lwiji Yorodaani, haliko mugashubi shaazibwa mwo. Mutagaahisa isiku nyingi, mukirambiri mwo. Si mugaminikwa mweshi. Igulu ne'kihugo bigambeera tumasi.

²⁷ «Nahano agamûshabulira mu mahanga. Ne'yo munda, mugasigala bagerwa naaho.

²⁸ Munakizi yikumba ye'migisi, kundu abandu bakagibaaja naaho mu biti, na mu mabuye. Iyo migisi, itanashobwiri ukubona, kandi iri kuyuvwa. Itanali mu lya, itanali mu bayiza.

²⁹ «Kundu kwokwo, ikyanya mugaaba mukola yo, iri mwangalooza Nahano, Rurema winyu,

ku mutima gwinyu gwoshi, na ku nzaliro zinyu zooshi, ku kasiisa mugamúlonga. ³⁰ Mwe bakongwa mwe! Yaga malibu gooshi go namùbwira, iri gangayiji mùgwata, munabe mugweti mugalibuuka, haaho mukakengeere ukugalukira Nahano, munakizi músimbaha. ³¹ Mukuba, Nahano, Rurema winyu ayijwiri urukundo. Atâye mùsige, atanâye mùshereeze, atanâye yibagire ikihango kyo akanywana na bashokuluza biinyu.

Rurema ataluula Abahisiraheeri

³² «Kwokwo, mukizi yitoneesa ku byâli kizi koleka yaho kare, ku kyanya mutazi butwa. Munayibuuze ku lusiku lwo Rurema akatondeera ukubumba abandu mu kihugo. Aaho! Hooshi mu kihugo, ka hali ugundi úli mu yikumbwa, anabe akagira nga kwo Rurema akamùgirira. Ka keera likayuvwikana? Si liri lya kahebuuza! ³³ Ndaabo bandu ábakayuvwa izu lya Rurema, ligweti ligabadesa ukulyoka mu muliro. Haliko mwehe, mukaliyuvwa, mwanaba mukiri ho.

³⁴ «Ka hangayimbwa ugundi úli mu yikumbwa, úkashaaza umulala gwage mu buja bwo'gundi mulala? Si ndaaye! Haliko, Nahano, Rurema winyu, yehe akamùgirira kwokwo mu masu giinyu. Áli gweti agalibuza Abamiisiri. Si mwehe, anamùkolera amagambo mahamu ku bukalage bwage. Gali ga kahebuuza, ganasomeziizi bweneene.

³⁵ «Yago magambo, mwehe mukagashaanirwa ukugabona. Kwokwo, lyo mulonga ukusobanukirwa kwo Nahano ye Rurema,

na kwo ndaaye gundi úwangayikumbwa.
³⁶ Akadetera yaho mwi'gulu, lyo alonga ukumùyigiriza. Hano mu kihugo, anamùyereka umuliro gwage muhamu. Na mu gwogwo muliro, mwanayuvwa kwo agweti agaadeta.
³⁷ Nahano âli kuuziri bashokuluza biinyu, kyo kitumiri akamùtoola, mwe'bibusi byabo. Yehe yenyene, ye kamùlyosa mu kihugo kye'Miisiri, ku bushobozi bwage bwa'kahebuza. ³⁸ Na bunu, akola agamùyimulira imilala íhimbiri, inali ne'misi ukumùhima. Akola agamùyingiza mu kihugo kyabo, halinde bube buhyane bwinyu. Kwo keera byanaba buhyane bwinyu.

³⁹ «Ku yukwo, mukengeere zeene, munasingulage mu mitima yinyu, kwo Nahano ye Rurema úli mwi'gulu, ye na tuuziri mu kihugo. Ndaaye gundi úli ho. ⁴⁰ Ku yukwo, mukizi simbaha imaaja zaage, na'mategeko gaage, nga ngiisi kwo ngweti ngamùheereza byo zeene. Kwokwo, lyo mwe ne'bibusi biinyu mugenduukirwa, munalonge ukulama isiku nyingi mu kihugo kyo Nahano, Rurema winyu agweti agamùheereza, kibe kye'mwinyu imyaka ne'myakuula.»

Musa ataluula utwaya two'kukizi tibitira mwo

⁴¹ Musa anataluula utwaya tushatu, uluhande lwe'sheere lwo'lwiji Yorodaani. ⁴² Yutwo twaya, twanaba twa kukizi tibitira mwo. Iri umundu angaba ayita uwabo mu kutagalwa, anabe atashubi mùshombiri, uyo nakuyitana, mu kuyikiza, ahangwirwi kwo atibitire mu kaaya kaguma kaatwo. ⁴³ Akaaya kataluule ku beene Rubeni, kali ke'Bezeeri, mu ndekeera

yi'shamba. Na ákataluule ku beene Gaadi, kali kaaya ke'Ramooti-Giryadi. Na ákataluule ku beene Manaasi, kali kaaya ke'Golani, mu kihugo kye'Bashaani.

AMAGAMBO GA KABIRI GA MUSA

Indangiro ye'maaja za Rurema

⁴⁴ Yizi, zo maaja Musa akaheereza Abahisiraheeri. ⁴⁵ Ikyanya bakalyoka i Miisiri, Musa anababwira kwo bakizi simbaha iyi migeeza, na'mategeko, ne'maaja. ⁴⁶ Ku yikyo kyanya, banaba bakola uluhande lwe'sheere lwo'lwiji Yorodaani, mu ndekeera íriiri imbere lye'Beeti-Pehoori, mu kihugo kya mwami Sihooni wa'Bahamoori.

Uyo Sihooni, âli tuuziri mu kaaya ke'Heshibooni. Kundu kwokwo, Musa na'Bahisiraheeri, ikyanya bakalyoka i Miisiri, banamúhima. ⁴⁷ Bananyaga ikihugo kyage, kuguma ne'kihugo kya mwami Hoogi we'Bashaani. Yabo baami bombi ba'Bahamoori, bâli twaziri uluhande lwe'sheere lwo'lwiji Yorodaani.

⁴⁸ Kwokwo, kwa'Bahisiraheeri bakayabiira ikihugo kyage. Kitonderiiri mu kaaya ke'Haroweri, ákali ku ngombe yo'lwiji Harinooni, halinde ku mugazi Sayuni, kuli kudeta i Herimooni. ⁴⁹ Mu yikyo kihugo, mwâli riiri indekeera yo'lwiji Yorodaani, inahekiiri ku Nyaaaja yo'Muunyu, íriiri mwi'dako lyo'mugazi Pisiga.

5

Imaaja ikumi za Rurema
(Kulyoka 20.1-17)

¹ Musa anahamagala Abahisiraheeri booshi, anababwira: «E Bahisiraheeri, muyuvwirize imaaja, na'mategeko, byo ngola ngamùyigiriza zeene. Mubiyigage, munayihangaane mu kukizi bisimbaha.

² «Tweshi na Nahano Rurema witu, keera tukanywana ikihango yaho ku mugazi Horebu.

³ Yikyo kihango, atakakinywana naaho na bashokuluza biitu. Si akakinywana na nyi-itu kwakundi, twe tukiri bagumaana zeene.

⁴ Yaho ku mugazi, Nahano akamùganuuza mu kati ko'muliro, malanga ku gandi. ⁵ (Ku yikyo kyanya, niehe n'gayimanga ha kati kinyu na Nahano, nanakizi mumenyeesa ngiisi byo akadeta. Mukuba, ikyanya gulya muliro gukayaka, gwanamùyobohya, mutanaki looza kwo mushone ku mugazi.) Kwokwo, Nahano anadeta:

⁶ «Niehe nie Nahano, Rurema wawe. Nie kakulyosa mu buja, mu kihugo kye'Miisiri.

⁷ Kwokwo, hatagire ibindi byo ugakizi yikumba. Si mbe nie ugakizi yikumba naaho.

⁸ Utakizi yigirira imigisi, iba ya njusho ya ibiri kwi'gulu, kandi iri ibiri hano mu kihugo, kandi iri ibiri mu miji. ⁹ Iyo migisi, utakizi kolwa mbu ugifukamire, kandi iri ugiyikumbe. Mukuba, niehe, nie Nahano, Rurema wawe, na ndi munaluugi. Iri abandu banganjomba, banakizi gira ibyaha,

ndi mu haniiriza abaana baabo halinde ku kibusi kya kashatu, kiri na ku kya kana.

¹⁰ Kundu kwokwo, ikyanya abandu bali mu ba banguuziri, banabe banzimbahiri, ndi mu kizi bagirira amiija, halinde ku bibusi bihumbi ne'bihumbi.

¹¹ Iziina lya Nahano, Rurema wawe, utakizi lilyogooza. Mukuba, ngiisi úgakizi lilyogooza, agaharuurwa kwo ali munamahube.

¹² Ukizi kengeera ukutaluula ulusiku lwe'Sabaato imwani, nie Nahano, Rurema wawe. Kwokwo kwo n'gakukomeereza.

¹³ Imikolwa yawe yoshi, ukizi gikola mu siku ndatu. ¹⁴ Si ulusiku lwa kalinda lwohe, iri Sabaato ya Nahano, Rurema wawe. Ku yulwo lusiku, hatagire hyo ugaakola, aba wenyene kandi iri mugala wawe, kandi iri munyere wawe, kandi iri muja wawe, kandi iri muja-kazi wawe, kandi iri ngaavu yawe, kandi iri punda wawe, kandi iri ikindi kitugwa kyawe kyoshi, kandi iri kinyamahanga íkiri mu mwawe. Mukuba, abaja baawe na'baja-kazi baawe, nabo bakwaniini ukuluhuuka. ¹⁵ Utakizi yibagira kwo naawe wâli riiri muja mu kihugo kye'Miisiri. Nie Nahano, Rurema wawe, nanakulyosa yo ku bushobozi bwani bwa'kahebua. Kyo kitumiri nie Nahano, Rurema wawe, nakukomeereza kwo ukizi simbaha ulusiku lwe'sabaato.

¹⁶ Ukizi simbaha yisho na nyoko. Kwokwo, lyo ugalonga ukuramba isiku nyingi hano mu kihugo kyo nie Nahano, Rurema wawe nguhi-

iri, lyo unalonga ukugenduukirwa mwo.*

17 Utakizi yitana.

18 Utakizi shuleha.

19 Utakizi zimba.

20 Utanakizi bangaaniza umutuulani wawe.

21 Utanakizi yifwija muka mutuulani wawe, kandi iri inyumba yage, kandi iri indalo yage, kandi iri umuja wage, kandi iri umujakazi wage, kandi iri ngaavu yage, kandi iri punda wage. Hatagirage ikindi kindu kyage kyoshi kyo ugakizi yifwija.†”

22 «Yizo maaja, ikyanya Nahano akamùbwira zo, akadeta kwi'zu lihamu. Yiryo izu, likalyoka mu muliro, na mu kirya kyusi, na mu kihulu namudidi. Ikyanya mwâli kuumaniri mwi'dako lya gulya mugazi, anamùhamagala mweshi. Ndaalwo lundi lubaaja lwo akaziyushuula kwo. Ha nyuma, anaziyandika ku mabuye gabiri mabaaje, anazimbeereza.»

*Musa aba mutungwa wa Rurema
(Kulyoka 20.18-21)*

23 «Ikyanya mukayuvwa lirya izu lya mu kihulu, gulya mugazi gwanaba gugweti gugagulumira kwo'muliro, haaho, abimangizi biinyu, na'bashaaaja biinyu, bananyijira. 24 Banambwira: “Yuvwiriza! Nahano, Rurema witu, keera atuyereka ubulangashane bwage, no'bukalage bwage. Twanayuvwa ni'zu lyage ukulyoka mu muliro. Zeene, twayibonera ku bweranyange, kwo agweti agaganuula na'bandu, banakiri ho.

* **5:16** 5.16-20 Mataayo 15.4; Mariko 10.19; Luka 18.20; Kulyoka 20.12-16. † **5:21** 5.21 Barumi 7.7; Kulyoka 20.17.

25 «“Halikago buno, guno muliro mukayu gugatusingoola, tunafwe. Iri twangashubi yuvwa izu lya Nahano, Rurema witu, ku kasiisa tugaafwa. 26 Mukuba, ndaaye ukayuvwa izu lya Rurema uli mugumaana, anabe akiri ho. Kundu kwokwo, twehe keera twaliyiyuwirwa. 27 Kwokwo, wehe, we gagendi yuwiriza ngisi byo Nahano, Rurema witu, agaadeta. Na byo agaadeta, uyiji tuguuulira byo. Nyiitu, tugakuyuwiriza, tunabisimbahe.”

28 «Yago magambo, ikyanya mukagambwira, Nahano anagayuvwa, anambwira: “Ngiisi byo yaba bandu bakubwira, keera nabiyuvwa. Na byoshi byo badeta, biri biija. 29 Nyifwijiri nge'mitima yabo yangayama iri mu nzimbaha, inabe ikulikiriziizi imaaja zaani. Kwokwo, lyo багааба баһи́рва, kuguma na'baana baabo, halinde imyaka ne'myakuula.

30 «“Kwokwo, gendaga ubabwire kwo bagalukire mu maheema gaabo. 31 Haliko wehe, ukizi mbeera haahano hoofi, lyo ngubwira amategeko, kuguma ne'maaja zaani zooshi, ne'migeeza. Ne'kyanya bagayingira mu kihugo kyo gabaheereza, bakizi bikulikiriza.”

32 «Mukizi yihangaana, mu kukizi gira nga kwo Nahano, Rurema winyu akamubwira. Mutayahuke, mbu mugende ilulyo, kandi iri ilumusho. 33 Si mukizi kulikira injira zooshi zo akamuyereka, halinde lyo mulonga ukugenduukirwa, munatuule siku nyingi mu kihugo kyo mugagendi gwata.»

6

Ukizi kunda Nahano, Rurema wawe

¹ «Gano, go mategeko kuguma ne'maaja, ne'migeeza, byo Nahano Rurema winyu, akambwira kwo mbayigirize. Mango mwahikaga mu kihugo kyo mugagendi hyana, aloziizi kwo mukizi bisimbaha. ² Ee! Mukizi simbaha Nahano, Rurema winyu, mwe na'baana biinyu, kiri na bijukulu biinyu. Iri mwangakizi simbaha imaaaja zaage, kuguma na yago mategeko, lyo mugakizi lama iri munagenduukirwa.

³ «E Bahisiraheeri, maashi, gano gooshi, mukizi fitirwa mu kugasimbaha. Kwokwo, lyo mugagenduukirwa, munayushuuke bweneene mu kirya kihugo ikiyeziri mwa'mata no'buuki. Mukuba, kwo Nahano, Rurema wa bashokuluza biinyu, akamulagaania.

⁴ «E Bahisiraheeri, muyuvwagwe! Nahano, Rurema witu, ali muguma naaho, ndaanaye gundi. ⁵ Kwokwo, mukizi mukunda ku mutima gwinyu gwoshi, na ku nzaliro ziinyu zooshi, na ku misi yinyu yoshi.*

⁶ «Imaaja zo namukomeereza zeene, muzisingule mu mitima yinyu. ⁷ Munakizi zikomeereza abaana biinyu. Mukizi zideta ku kyanya mugakizi ba mukoli bwatiiri mu mwinyu, na ku kyanya mugakizi ba muli mu genda, na ku kyanya mugakizi ba mugwejiiri, na ku kyanya mugakizi ba mwavyuka. ⁸ Na hi'gulu lyo'kuzikengeera, muzishwekere ku maboko, munaziyambale ha fita za'malanga giinyu. ⁹ Munaziyandike kiri

* **6:5** 6.4-5 Mataayo 22.37; Mariko 12.29-30; Luka 10.27.

na ku bihamambiro bye'nyumba ziinyu, na ku nyiivi zo'twaya twinyu.»

Abahisiraheeri bahanuulwa kwo batayibagire Rurema

¹⁰ «Nahano, Rurema winyu akalagaania bashokuluza biinyu, Hiburahimu, na Hisake, na Yakobo, kwo agabaheereza ikihugo. Kwokwo, ikyanya agaaba keera amùyingiza mwo, mugagwana muli utwaya tuhamu, tunali twija. Yutwo twaya, mutali mwe mukatuyubaka. ¹¹ Mugagwana ne'nyumba íziyijwiri mwe'bindu biija, mutanali mwe mukabikumana. Mugagwana kiri ne'birigo byo mutakahumba, ne'ndalo ze'mizabibu, na ze'mizehitsuuni zo mutakabyala. Aaho! Ikyanya mugaaba keera mwalya, munayigute, ¹² mukizi ba masu. Hatagirage úgayibagira Nahano. Mukuba, ye kamúlyosa mu buja mu kihugo kye'Miisiri.

¹³ «Mukizi simbaha Nahano. Yehe naaho, abe ye mugakizi kolera. Ne'kyanya mugakizi biika indahiro, kube naaho kwi'ziina lyage.† ¹⁴ Mutakizi kulikira ibindi-bindi íbiri mu yikumbwa na'gandi mahanga. ¹⁵ Mukuba, Nahano, Rurema winyu atuuziri mu kati kiinyu, anali munaluugi bweneene. Mutakolwe mbu mumúraakaze. Si angakengeera amùzimiiza mu kihugo!

¹⁶ «Mutakizi geza Nahano, Rurema winyu nga kwo mukamúgeza iyo munda i Masa.‡

† **6:13** 6.13 Mataayo 4.10; Luka 4.8. ‡ **6:16** 6.16 Mataayo 4.7; Luka 4.12.

17 Mukizi simbaha amategeko gaage, ne'maaja zaage, ne'migeeza yage. Mukuba yenyene, ye kamùheereza byoshi. 18 Mukizi gira íbitungiini, na íbigamúsimiisa. Kwokwo, lyo mulonga ukugenduukirwa. Munalonge ukuhyana kirya kihugo kiija kyo Nahano akalagaania bashokuluzabiiinyu. 19 Mugayimula abagoma biinyu, nga kwo Nahano akamùlagaania.

20 «Mu siku íziri mu yija, bagala biinyu bangakizi mùbuuza: “Aaho! Kituma kiki Nahano, Rurema witu, akamùkomeereza yaga migirizo, na yizi maaja, ne'yi migeeza?”

21 «Haaho, mukakizi bashuvya: “Twâli riri baja ba mwami we'Miisiri. Haliko, Nahano anakoleesa ubukalage bwage, mu kutuhulusa mu kihugo kyage. 22 Uyo mwami, akamúyogogoza kuguma ne'mbaga yage, kiri na'bandu be'kihugo kyage. Emwe! Akatuyereka amagambo ga'kahebuuza, ganatuhumira.

23 «“Haliko yumwo mu Miisiri, twehe Nahano anatumuhulusa mwo, gira atuleete mu kihugo kyo akalagaania bashokuluzabiiitu. 24 Kyo kitumiri akatukomeereza kwo tukizi simbaha yaga mahano gooshi, mu kumúyoboha. Kwokwo, lyo tugayama tugendukiirwi, tunabe tukiri ho, nga kwokuno zeene. 25 Kwokwo, yizo maaja zooshi, iri twangakizi zikulikira nga kwo akatukomeereza, ku kasiisa agatuharuura kwo tukoli kwaniini imbere lyage.”»

*Abahisiraheeri bataluulwa imwa Nahano
(Kulyoka 34.11-16)*

¹ «Nahano, Rurema winyu, ikyanya agamùhisa mu kihugo kyo mukola mugagendi gwata, agamùyimulira imilala irinda ihimbiri, inagweti imisi ukumùhima, nga'Bahiti, na'Bagirigaashi, na'Bahamoori, na'Bakaanani, na'Bapereesi, na'Bahivi, na'Bayebuusi.

² «Ikyanya agababiika mu maboko giinyu, munabe keera mwabahima, mukwiriiri muyami basivya lwoshi-lwoshi. Hatanagire bo muganywana ikihango, mutanabakejeerere.

³ «Mutanakolwe mbu mukizi yangirana. Mutabayangiikize banyere biinyu, mutanabayangire. ⁴ Ne'ri mwangakizi yangirana, yabo baana biinyu, bagabahabura, halinde batanaki kulikire Nahano, banakizi yikumba imigisi. Kwokwo, mugakengeera mwaraakaza Nahano, anayami mùminika.

⁵ «Yibyo binyamahanga, mukizi bigira kwokuno: Ututanda twabo two'kutangira kwa'matuulo, mutuhooje-hooje. Na'mabuye gaabo go bakataluula imwe'migisi yabo, mugavungule-vungule. Munahongolage kiri ne'nguliro zo'muzimu gwabo Hasheera. Munaduulike imigisi yabo kwo'muliro. ⁶ Mwehe, muli mulala mutaluule imwa Nahano, Rurema winyu. Mu bandu booshi ba mu mahanga, mwehe mwe akatoola, kwo mukizi ba mulala gwage gwa yenyene.

⁷ «Na íbitumiri Nahano akamùkunda, anamùtoola, kutali mbu bwenge mwe muluguusiri ukuhima abandi. Aahabi! Si

mu gindi milala, mwe mutoohiri! ⁸ Haliko, Nahano amùkuuziri naaho. Kwokwo, ali mu simbaha indahiro yo akabiikira bashokuluza biinyu. Kyo kitumiri akakoleesa ubushobozi bwage bwa'kahebuuza, mu kumùshaaza mu buja mu kihugo kye'Miisiri, anamùguluula mu bushobozi bwa mwami we'Miisiri.

⁹ «Ku yukwo, mumenye kwo Nahano naaho, ye Rurema wo'kuli. Ikyanya abandu bali mu ba bamùsimbahiri, kuguma ne'maaja zaage, naye ali mu ba asimbahiri ikihango kyage mu kati ko'rukundo, halinde ukuhisa ku bibusi kihumbi. ¹⁰ Haliko ikyanya abandu bali mu ba bamùshombiri, ali mu yami bahaniiriza, mu kubayita. ¹¹ Ku yukwo, mukizi yilanga, halinde mukizi simbaha amategeko, ne'maaja, ne'migeeza, nga kwo ngweti ngamùheereza byo zeene.»

Ikihugo kiija kyo'kuhyana
(Bukengeeze 28.1-14)

¹² «Iri mwangakizi simbaha yizi maaja, munakizi gira umwete gwo'kuzikulikiriza, haaho lyo Nahano, Rurema winyu, agasimbaha ikihango kyo mukanywana, nga kwo akalagania bashokuluza biinyu. ¹³ Anakizi mùkunda, iri anakizi mùgashaanira, halinde munakizi yushuuka. Agamùheereza ibuta, anakizi joojeesa indalo ziinyu, halinde mulonge ingano nyija, ne'divaayi, kiri na'mavuta. Anakizi yololeesa ingaavu ziinyu, ne'bibuzi, ne'mbene.

¹⁴ «Agakizi mùgashaanira ukuhima igindi milala yoshi. Mu kati kiinyu, ndaaye mushosi,

kandi iri mukazi, úgagumba. Ndaanakyo kitungwa íkitagayima. ¹⁵ Na kundu mwáli kizi longa ikijja kikayu i Miisiri, haliko Nahano agamùlyokeza amalwazi gooshi, atanahanguule kwo gakizi mùteera. Si yikyo kijja, agakizi kibiika ku ngiisi ábagaaba bamùshombiri.

¹⁶ «Ngiisi mulala gwo Nahano agabiika mu maboko giinyu, mukwaniini muyami gusivya. Mutanakolwe kwo mwaguyuvwirwa indengeerwa. Mutanakizi yikumba imigisi yabo. Mukuba, iri mwangakizi giyikumba, mugaaba mwagwatwa mu mütogo.

¹⁷ «Hali ikyanya mwangayidesa, ti: “Yaba bandu, si biri bikalage ukutuhima. Aaho! Kutagi kwo tugaahasha ukubayimula?”

¹⁸ «Mutabayobohe! Mukengeere ngiisi kwo Nahano, Rurema winyu akagira mwami we'Miisiri, kuguma na'bandu baage booshi.

¹⁹ Mukayibonera ngiisi kwo akabayogogoza, ku njira ye'bisoombeza. Ne'kyanya akamùshaaza mu kihugo kye'Miisiri, akayerekana ubushobozi bwage, mu kati ko'bukalage. Kwo na kwokwo, kwo agakizi shereeza imilala yoshi yo muki yobohiri.

²⁰ «Na kwakundi, agalungika ibibugu mu kati kaabo. Kwi'yo njira, kundu bangaba babishamiri, haliko bigababishuula, binabaminike lwoshi.

²¹ Ku yukwo, mutabayobohe, bwo Nahano, Rurema winyu muyamiinwi. Ye Rurema mukulu, anali wa kahebuuza.

²² «Iyo milala yoshi, Nahano agamùyimulira yo bwija-bwija. Mutanahanguulwe

mbu muyami gisivya lwoshi kinaliguma. Iri mwangagira kwokwo, inyamiishwa zigakengeera zayushuuka, zinamùteere.

²³ «Kundu kwokwo, Nahano, Rurema winyu agabiika yabo bandu mu maboko giinyu, anababiike mwe'kinyukura, halinde banahere.

²⁴ Kiri na'baami baabo, anababiike mu maboko giinyu. Emwe! Mugabamala lwoshi, halinde banayibagirwe. Ndaaye kiri no'muguma wabo úgaki yigingika imbere liinyu. Si mugabaminika lwoshi-lwoshi.

²⁵ «Imigisi yabo, mugirage mugijigiivye. Kundu yangaba ibugiriziibwi kwe'harija, kandi iri kwe'nooro, mutagire mbu mugiyifwije. Mutanakolwe mbu mugibeerane. Mango mwagira kwokwo, mugaaba mwayigwasa mu mutego. Ukugira kwokwo, kiri kyagaza bweneene imwa Nahano, Rurema winyu.

²⁶ «Mutakolwe kwo mwabiika ibyagaza mu nyumba ziinyu. Kútali kwokwo, mugayami shereezibwa, haguma ne'yo migisi. Biryabyagaza, muyame mubigayiri lwoshi. Bikizi shereezibwa ngana-ngana.»

8

¹ «Yizi maaja zooshi, ngweti ngamùheereza zo zeene. Kwokwo, mukizi zikulikira bwija, halinde munabe muli bagumaana, munaluguuke. Munayingire mu kihugo kyo Nahano akalagaania bashokuluza biinyu, munakigwate.

² «Mukengeerage ngiisi kwo Nahano, Rurema winyu, akahisa imyaka makumi gana, agweti agamùrongoora mwi'shamba. Akalooza kwo

mube batuudu. Anamùgeza, halinde alonge ukumenya íbiri mu mitima yinyu, iri mugasimbaha imaaja zaage, kandi iri nanga. ³ Akatee mùleka mukizi libuuka, munashalike. Ha nyuma, anamùheereza imana, gira mukizi lya. Yibyo byokulya, mutáli biyiji, kiri na bashokuluzabii. Na íbitumiri Nahano akagira kwokwo, gira lya alonga ukumùyigiriza kwo bitalyagagi byo'mundu ali mu lya naaho, byo bitumiri ali mu ba mugumaana. Si angalama naaho, ku magambo ágalyosiri imwa Rurema.*

⁴ «Mwi'yo myaka makumi gana, ibyambalwa biinyu bitakahula. Kiri na'magulu giinyu gatakaheema. ⁵ Mumenye naaho, kwo Nahano, Rurema winyu aloziizi ukumùhanuula, nga kwokulya umushosi ali mu hanuula umwana wage. ⁶ Kwokwo, mukizi simbaha imaaja zaage, iri munakizi múheereza ulushaagwa.

⁷ «Buno Nahano, Rurema winyu akola agamùleeta mu kihugo kiija. Mu yikyo kihugo, muli inyiiji, muli ne'shyoko nyingi za'miiji. Yago miiji, gali mu zununuka mu kuzimu, ganakizi hinga mu migazi, kiri na mu ndekeera. ⁸ Mu yikyo kihugo, muli mu yera ingano, no'bulo, kiri ne'mizabibu, ne'mitiini, na'makomamanga. Muyeziiri kiri na'mavuta ge'mizehitsuuni, no'buuki.

⁹ «Iyo munda, mutagabula ye'mikate, mutagananihirwa na kindu kyoshi-kyoshi. Amabuye gaayo, gali mafushe mwe'byuma. Na mu migazi yamwo, mugakizi humba mwe'miringa.

* 8:3 8.3 Mataayo 4.4; Luka 4.4.

¹⁰ Ikyanya mugaaba keera mwalya, munabe mukoli jeberiri mu kihugo kiija kyo Nahano akamùheereza, haaho, mukizi tanga kongwa imwage.»

Tutakizi yibagira Nahano

¹¹ «Mutakolwe mbu muyibagire Nahano, Rurema winyu. Zeene namùheereza amategeko gaage, ne'maaja zaage, ne'migeeza yage. Yiby byoshi, mutakolwe mbu mukizi bihaasa-haasa kwo. ¹² Mugakizi lya no'kuyiguta. Munayubake inyumba nyiija, munazituule mwo. ¹³ Ingaavu ziinyu, ne'bibuzi, ne'mbene binayolole. Munabe ne'nooro nyingi, ne'harija, halinde byoshi byo muhiiti binayushuuke. ¹⁴ Ku yikyo kyanya, hatagire úgakizi yikangaata. Mutanayibagire Nahano, Rurema winyu. Mukuba, yehe naaho ye kamùlyosa mu buja mu kihugo kye'Miisiri.

¹⁵ «Ikyanya mukayingira mu'lya namuhirye wi'shamba, mwanagwana amiji ndaago, mwanahuumirwa, mwanahambiri hola ne'nyoota. Mwanagwana na mwe'mijoka yo'kukomana, kiri no'tumini. Kundu kwokwo, Nahano akamùhulukiza amiji mu lwala. ¹⁶ Mu lyeryo ishamba, anamùliisa imana. Iyo mana, kiri na bashokuluza biinyu batakagimenya. Akamùyereka amakayu, gira alonge ukumùgeza, halinde akabuli longa ukumùgirira amiji.

¹⁷ «Kwokwo, mutakolwe kwo mwayidesa, ti: “Si tukayigaza ku misi yitu twenyene!” ¹⁸ Nanga maashi! Mukengeere kwo Nahano, Rurema winyu, ye mu mùshoboleesa ukugala. Na kirya

kihango kyo akanywana na bashokuluza biinyu, akiri mu kisimbaha halinde zeene.

¹⁹ «Iri mwangamúyibagira, munabe mukulikiiri ibindi-bindi íbiri mu yikumbwa, iri munabifukamira, zeene namúkengula kwokuno: “Ukushereezibwa, ku kasiisa mugaki shereezibwa.” ²⁰ Iri mutangasimbaha Nahano, Rurema winyu, mugashereezibwa nga ngiisi kwo Nahano akashereeza igindi milala imbere liinyu.»

9

Abahisiraheeri nabo batakwaniini imbere lya Rurema

¹ «E Bahisiraheeri, yuvwirizi! Buno, mukolaga mugajabuka ulwiji Yorodaani. Munagendi yimula abandu be'milala mingi íhimbiri, banali bikalage ukumùhima. Kiri no'twaya twabo, inzitiro zaatwo zishuumiri halinde kwi'gulu. ² Yabo bandu bali bifigisi, banali bikalage. Baguma baabo bali Bahanaaki. Keera mukayuvwa kwo bali mu deta: “Nyandi úwangayibanga beene Hanaaki?” ³ Kundu kwokwo, mumenye zeene kwo Nahano Rurema winyu, ye mu gwanwa imbere liinyu. Ali nga muliro úguli mu jigi-ivya. Kwokwo, agamùhimira bo, anabazimiize. Mugabayimula, munayami basivya, nga kwo Nahano keera akamùlagaania.

⁴ «Ikyanya Nahano, Rurema winyu agaaba keera amùyimulira bo, mutakolwe kwo mwadeta, mbu: “Íbitumiri Nahano akayemeera kwo tugwate kino kihugo, bwo tukwaniini.” E balya, nanga! Si íbitumiri akamùyimulira

bo, ku bwenge boohe bâli bihuusiri. ⁵ Yikyo kihugo, iri mwangakigwata, kutali kudeta mbu bwo muli bandu ábakwaniini, kandi iri mbu muli bandu bo'kuli. Aahabi! Haliko, mumenye kwo Nahano agamùyimulira bo, ku bwenge bâli bihuusiri, na bwo aloziizi ukusimbahiisa indahiro yo akanywana na bashokuluza biinyu, Hiburahimu, na Hisake, na Yakobo. ⁶ Ngiisi byo mugaamenya byo byebi: Yiki kihugo kiija, iri Nahano agamùheereza kyo, mukihyane, kutali mbu bwo mwe mukwaniini. Si muli mindagabika!

⁷ «Mukengeere kwo halya mwi'shamba, mwâli kizi yagaza Nahano, Rurema winyu. Yiryo igambo, mutaliyibagire. Ukulyokera ku lusiku lwo mukalyoka mu kihugo kye'Miisiri, halinde ho mwahikira hano, mwâli kizi yihindulira Nahano.

⁸ «Ku mugazi gwe'Horebu, mukaraakaza Nahano bweneene, halinde analoozi mùminika. ⁹ N'gazamuuka ku mugazi, gira ngendi yakira amabuye gabiri mabaaje ágâli yandisirwi kwa'magambo ge'kihango kyo mukanywana na Nahano. Nanahisa isiku makumi gana, bushigi ni'zuuba, ndi haaho ku mugazi. Ku yikyo kyanya, ndaahyo íhiteerwa ku shinda hyo n'galeeza ku kanwa.

¹⁰ «Nahano Rurema, ikyanya akayusa ukuyandika imaja zooshi no'munwe gwage ku galya mabuye gabiri mabaaje, anagambeereza. Yizo maaja, zo zeezirya akamùbwira mu muliro, ikyanya mweshi mwâli kuumaniri halya ku mugazi. ¹¹ Ikyanya n'gahisa yizo siku makumi

gana, ubushigi ni'zuuba, ndi ku mugazi, Nahano akambeereza yago mabuye gabiri mabaaje, go âli yandisiri kwa'magambo ge'kihango.

¹² «Ha nyuma, anambwira: “Yimukaga, uyami manuka. Abandu baawe bo ukalyosa i Miisiri, si keera bahuna. Kundu n'gabayereka injira yo'kutuula mwo, haliko buno keera bagisiga. Haliibwi! Keera banayitulira umugisi.”

¹³ «Nahano anashubi mbwira: “Yaba bandu, nababona naaho, kwo bali mindagabika.

¹⁴ Undeke nyami baminika, gira bataki kengeerwe mu kihugo. Ee ma! Ha nyuma, na ngugire mwo'gundi mulala úguhimbiri, gunaluguuke ukubahima.”

¹⁵ «Ikyanya gulya mugazi gwâli ki yasiri kwo'muliro, nanagumanuka kwo. Nâli tengetiiri galya mabuye gabiri mabaaje ágâli yandisirwi kwe'kihango. ¹⁶ Iri n'galoleekezwa, nanabona ku kasiisa kwo keera mukahubira Nahano, Rurema winyu, mu kuyitulira umugisi gwe'nyana mu byuma. Kundu Nahano akamüyereka injira, haliko, mwanayami gisiga. ¹⁷ Kundu nâli tengetiiragi galya mabuye gabiri mabaaje, haliko nanayami gashangula haashi, ganavunguka mu masu giinyu.

¹⁸ «Ha nyuma, nanashubi yubama imbere lya Nahano. Nanashubi habeera kandi izindi siku makumi gana, ubushigi ni'zuuba. Ndaahyo ihiteerwa ku shinda hyo n'galeeza ku kanwa. Mukuba, mwâli mali hubira Nahano bweneene. Mwanamúraakaza, mu kugira íbitali nga byo.

¹⁹ Emwe! Akaraakara ngana, halinde analoozi gira mbu amùminike. Kwokwo, nanatondeera

ukujuguma, nanatondeera ukumùhuunira imwa Nahano, halinde ananyuvwa.

²⁰ «Ku yikyo kyanya, Nahano akarakarira kiri na Harooni. Âli loози múyita, haliko naye, nanamúhuunira. ²¹ Lyeryo, nanayabira gulya mugisi gwe'nyana gwo mukayitulira, gunali gwo gukamùhubiisa, nanagudulikira kwo'muliro. Ha nyuma, nanaguvungulavungula, nanagujiga halinde gwanaba nga lukungu, nanagukabula mu lwiji úlwâli kizi hinga ku mugazi.

²² «Na kwakundi, ikyanya mwâli riiri i Tabeera, kiri ne'Masa, ne'Kiburooti-Hatava, mwanashubi raakaza Nahano.

²³ «Iri mukaba mushumbisiri i Kadeeshi-Barineya, Nahano âli loziizi ukumùlungika i Kaanani. Kwokwo, akamùbwira: “Jabukagi! Ngola ngamùheereza ikihugo, mugendi kigwata.” Haliko, ikyanya Nahano, Rurema winyu akamùbwira kwokwo, mutanamútwaza. Mutakamùbiika kwo'mulangaaliro, mutanâli kizi músimbaha. ²⁴ Mwehe, nyamiri nimùyiji kwo muli mu ba mindagabika.

²⁵ «Ikyanya Nahano akadeta kwo akola agamùshereeza, nanayubama imbere lyage isiku makumi gana, ubushigi ni'zuuba. ²⁶ Nanamúhuuna, ti: E Nahano wo'bushobozi bwoshi, utayite yaba bandu, maashi! Si balyagagi be'mwawe wenyene. We kabaguluula ku bukalage bwawe buhamu, wanabalyosa mu kihugo kye'Miisiri. ²⁷ Ukengeere abakozi baawe, Hiburahimu, na Hisake, na Yakobo. Aaho! Kundu yaba bandu bayumuusa imitima

yabo, si utabahaniirize. Utanalole ngiisi kwo bakuhagika, utanalole kiri ne'byaha byabo. ²⁸ We katushaaza i Miisiri. Aaho! Utaleke kwa'bandu be'yo munda bakizi tuhonyoleza, ti: “Kundu Nahano akabalagaania kwo agabayingiza mu kihugo, halikago atanasha. Ehee! Si abashombiri naaho! Ibitumiri agabatwala mwi'shamba, gira lyo akabayitire mwo.” ²⁹ Kundu kwokwo, E Nahano, Abahisiraheeri balyagagi bandu baawe wenyene. We kabaguluula ku bukalage bwawe buhamu, na ku bushobozi bwawe.»

10

Musa ashubi gendi yakiira imaaja ikumi (Kulyoka 34.1-10)

¹ «Ku yikyo kyanya, Nahano akambwira: “Ewe! Ulingaanie amabuye gabiri mabaaje nga galya ga mbere, unalingaanie na'kajumba ke'mbahwa. Ha nyuma, unashubi ngwana hano ku mugazi. ² Yago mabuye, naani ngashubi gayandika kwo gaagalya magambo ágâli yandisirwi ku galya go ukavungula. Ha nyuma, unagasingule mu kalya kajumba.”

³ «Kwokwo, nanalingaania akajumba mu biti bya'kasiya. Nanalingaania na'mabuye gabiri mabaaje, nga gaagalya ga mbere, nanagazamuukana ku mugazi. ⁴ Yago mabuye, Nahano anagayabiira, anagayandika kwo gaagalya-gaagalya magambo ga mbere. Kwokwo, anashubi gambeereza gakoli yandisirwi kwe'maaja ikumi, ngiisi zo

akamùganuulira mu muliro, ku lulya lusiku mwâli kuumaniri mwi'dako lyo'mugazi.

⁵ «Ha nyuma, nanamanuka ku mugazi, nanasingula yago mabuye mu kalya kajumba. Ganabeera mwomwo, ukukulikirana na kwo Nahano akambwira.»

⁶ (Abahisiraheeri bakalyoka ha birigo bya Bene-Yakani, banahanda i Musara. Haaho ho Harooni akafwira, ho akanaziikirwa. Mugala wage wa Heryazaari, anayimikwa ahandu haage, anaba ye musingi. ⁷ Ukulyokera yaho, Abahisiraheeri banagendi shumbika i Gudigoda. Ne'ri bakalyoka yaho, banagenda i Yotibata, mu magagaja ágali mwe'nyiji nyingi. ⁸ Ku yikyo kyanya, Nahano akataluula abandu bo'mulala gwa Laawi, kwo bo bagakizi betula Akajumba ke'Kihango. Banakizi kola imbere lya Nahano, banakizi gashaanira abandu kwi'ziina lyage. Yugwo mukolwa, bagenderiiri ukukizi gukola halinde zeene. ⁹ Kwokwo, ikyanya Abahisiraheeri bakagaba ikihugo kyo bakahyana, ndaakyo kimaanye kya'Balaawi bakalonga. Si ubuhyane bwabo, ali Nahano, Rurema winyu, nga kwo keera akababwira.)

¹⁰ «N'gahisa isiku makumi gana, ubushigi ni'zuuba, ndi ku mugazi, nga kwokulya kwa mbere. Ku yikyo kyanya kandi, Nahano anayuvwa amahuuno gaani, anayemeera kwo atagaki mùshereeza. ¹¹ Anambwira: “Manukaga, ugendi rongoora abandu mu njira. Keera n'gabiikira bashokuluza baabo indahiro, kwo ngabaheereza ikihugo. Aaho! Mugendi kigwata.”»

Tukizi simbaha Rurema

¹² «Na buno, e Bahisiraheeri! Biki byo Nahano, Rurema winyu, amùloziizi kwo? Aloziizi kwo mukizi músimbaha, munabe mumúkulikiiri, munabe mumúkuuziri, munakizi múkolera ku mutima gwinyu gwoshi, na ku nzaliro ziinyu zooshi. ¹³ Munakizi simbaha amategeko gaage, kiri ne'maaja zaage. Na íbitumiri ngamùbwira kwokwo, gira lyo mulonga ukugenduukirwa.

¹⁴ «Nahano, Rurema winyu, ye twaziri igulu. Atwaziri ne'kihugo, na íbikiri mwo byoshi. ¹⁵ Yaho kare, akayibiika ku bashokuluza biinyu naaho, anabakunda. Na buno, mwe'bibusi byabo, keera akamùtoola mu gindi milala. Kwo na kwokwo, bibonekeriiri.

¹⁶ «Ku yukwo, muyiyerusagye, mutanakizi ki haasa-haasa. ¹⁷ Mukuba, Nahano, ye Rurema úli hi'gulu lya íbiri mu yikumbwa byoshi. Ye na Nahano hi'gulu lya banahano booshi. Ali Rurema mukulu, anali ye kikalage, anali wa kahebuuza. Atali mu gira indoola, atanali mu tulirwa.

¹⁸ «Ali mu buulanira ifuuvi, na banamufwiri. Akuuziri kiri ne'binyamahanga kwakundi. Ali mu baliisa, no'kukizi bayambika. ¹⁹ Kwokwo, mukizi kunda ibinyamahanga, bwo niinyu kwakundi mwáli riiri ibinyamahanga mu kihugo kye'Miisiri.

²⁰ «Mukizi simbaha Nahano, Rurema winyu, munakizi múkolera, mumúyibiike kwo. Ne'kyanya mugakizi biika indahiro, kukizi ba kwi'ziina lyage. ²¹ Yehe, ye kwaniini ukukizi yimbirwa. Mukuba, ali Rurema winyu.

Ye kamùgirira ibitangaaza bya kahebuuza, binali bya kujugumya, nga kwo mwenyene mukayibonera.

²² «Bashokuluza biinyu, ikyanya bakagenda i Miisiri, bâli riiri bandu makumi galinda naaho. Haliko buno, Nahano, Rurema winyu keera akamùluza, munakola bandu kandaharuurwa, nga ndonde kwi'gulu.»

11

Ukukizi kunda Nahano

¹ «Nahano, ye Rurema winyu. Kwokwo, mukizi mùkunda, munakizi simbaha imaaja zaage, ne'migeeza yage, na'mategeko gaage. ² Yuvwagwi! Abaana biinyu batakayuvwa ngiisi kwo Nahano âli kizi mùhanuula, batakanayibonera ubukulu bwage, no'bukalage bwage, no'bushobozi bwage. ³ Batakanayibonera ibisoomeza byo akagira i Miisiri, imwa mwami wayo, kandi iri imwa'bandu baage booshi, ⁴ kiri ne'mwa basirikaani baage, ne'fwarasi zaabo, na'magaare gaabo gi'zibo. Ne'kyanya balya basirikaani bâli gweti bagamùbingiriza, amiiji ge'Nyaaja Ndukula ganayami babindikira. Kwokwo, kwo bakayami hera lwoshi.

⁵ «Na kwakundi, batali baana biinyu ábakayibonera ngiisi kwo akamùhahalira mwi'shamba, halinde mwanahika hano. ⁶ Si akayami yashuula idaho, lyanabindikira Datani, na Habiraamu, bagala Heryabu, mwene Rubeni. Yiryo idaho, lyanabamira imbere lya'Bahisiraheeri booshi. Likamira kiri

ne'mbaga zaabo, na'maheema gaabo, na booshi ábâli bayibiisiri kwo. ⁷ Emwe! Biryá bitangaaza byoshi, ikyanya Nahano âli kizi bigira, mwehe mwenyene mukabiyibonera.»

Ikihugo íkiri mu langwa na Nahano

⁸ «Ku yukwo, yizi maaja zooshi zo ngweti ngamúkomeereza zeene, mukizi zisimbaha. Kwokwo, lyo mulonga ubushobozi bwo'kuyingira mu kihugo, munakigwate. Mukuba, kirya kihugo, bwo buhyane bwinyu, ⁹ bwo Nahano akakyula kwo agakiheereza bashokuluza biinyu, kiri na'bandu be'bibusi byabo. Kwokwo, mugaahisa ikyanya kila, mukuuziri mwo.

«Kiryá kihugo, kiyeziri mwa'mata, no'buuki. ¹⁰ Yikyo kihugo, kyo mugweti mugagendi hyana, kitali nge'kihugo kye'Miisiri, kirya kyo mukalyoka mwo. Mukuba, iyo munda i Miisiri, mwâli kizi byala ingano, binamùhuune kwo mukizi zinywisa, nga kwo wanganywisa indalo ye'shogo.

¹¹ «Haliko, ikyanya mugagendi jabuka ulwiji Yorodaani, lyo mugahyana ikihugo íkiri mwe'migazi, ne'ndekeera. Yikyo kihugo, kyohe kiri mu longa invula ukulyoka mwi'gulu. ¹² Kiri kihugo kyo Nahamwinyu yenyene agweti agahahala. Amasu gaage, gali mu kizi kilola-lola kwo, ukulyokera ku ndangiro yo'mwaka, halinde ku mbeka yagwo.

¹³ «Nahano, Rurema winyu amùbwiziri kwo mukizi simbaha imaaja zaage, munabe mumúkuuziri, iri munamúkolera ku mutima

gwinyu gwoshi, na ku nzaliro ziinyu zooshi.

¹⁴ Iri mwangagira kwokwo, lyo agamùniekeza invula ku kyanya kyayo. Agakizi mùniekeza invula ya mahona-nvula, na yo'lushaama, halinde munalonge imimbu miija ye'ngano, na ye'divaayi, kuguma na ya'mavuta.

¹⁵ Aganamùmegeza ubwasi mu ndagiriro ziinyu, halinde mulonge ukuyahirira ingaavu ziinyu. Kiri na mwenyene, mugakizi lya, munakizi yiguta.

¹⁶ «Kwokwo, mukizi ba masu! Hatagirage úgatebeka, mbu ajande Rurema, anabe akola mu kolera ibindi-bindi íbiri mu yikumbwa, kandi iri kubiyikumba. ¹⁷ Iri mwangakolwa

mbu mukizi gira kwokwo, ku kasiisa Nahano agamùrakarira, anashweke igulu, halinde invula inahangame. Kundu Nahano amùheziizi kino kihugo kiija, haliko kigagubuuka, munazimiirire mwo.

¹⁸ «Imaaja zo ngweti ngamùbwira, muzisigule mu mitima yinyu, kiri na mu nzaliro ziinyu. Mutanakizi ziyibagira. Si mukizi zishwekera ku maboko, na ku fita za'malanga giinyu.

¹⁹ Mukizi ziyigiriza abaana biinyu. Mukizi zideta ku kyanya mugakizi ba mukoli bwatiiri mu mwinyu, na ku kyanya mugakizi ba muli mu genda, na ku kyanya mugakizi ba mugwejiiri, na ku kyanya mugakizi ba mwavyuka. ²⁰ Mukizi ziyandika ku bihamambiro bye'nyiivi ziinyu,

kiri na ku nyiivi zo'twaya twinyu. ²¹ Kwokwo, lyo mwe na'baana biinyu, mugalonga ukulama isiku nyingi mu kihugo kyo Nahano akashiikiza kwo agaheereza bashokuluza biinyu. Ee ma!

Mugakiramba mwo, ku kyanya kyoshi igulu liki yanuusiri hi'gulu lye'kihugo.

²² «Bwo ngweti ngamùheereza yizi maaja, mukizi gira umwete bweneene, mu kuzisimbaha. Mukizi kunda Nahano, Rurema winyu. Munakizi múkulikira mu kati ka byoshi. Munakizi múyibiika kwo. ²³ Iri mwangagira kwokwo, Nahano agamùyimulira irya milala yoshi ihimbiri, kundu imùhimiri imisi, halinde munahyane ikihugo kyabo.

²⁴ «Ngiisi ho mugaafina, hagaaba ha mwinyu. Ikihugo kiinyu, imbibi zaakyo zo zeezi: Ikisaka kigatondeerera kwi'shamba. Ne'mbembe, kigahekera ku migazi ye'Lebanooni. Ne'sheere kigatondeerera ku lwiji luhamu Hefuraati, kinagenderere uluhande lwe'muga, kinahekere ku Nyaaja Mediterane. ²⁵ Ndaaye mundu yeshi úgaahasha ukumùhangirira. Mu yikyo kihugo, ngiisi ho mugakizi lenga, Nahano agakizi biika abandu mwe'kinyukura, te-te-te-te, gira bakizi mùyoboha, nga kwo keera akamùlagaania.

²⁶ «Yuvwirizi! Zeene, namùhuuna mutoole ha kati ke'migashani ni'daaki. ²⁷ Mukuba, ngweti ngamùheereza imaja za Nahano, Rurema winyu. Ne'ri mwangakizi zisimbaha, mugakizi gashaanirwa. ²⁸ Haliko, iri mwangazigayiriza, munahabuke, mu kukizi yikumba imigisi yo mutashubi yiji, mugaaba mukoli daasirwi.

²⁹ «Ikyanya Nahano, Rurema winyu agaaba keera amùhisa mu kihugo kyo mugagendi hyana, mukwaniini mugendi yimangira kwi'rango lyo'mugazi Gerizimu, munadete amagambo ge'migashani. Haliko, amagambo

gi'daaki goohe, munagendi gadetera kwi'rango lyo'mugazi Hebaali. ³⁰ (Nga kwo muyiji, iyo migazi yombi, iri i kajabo ko'lwiji Yorodaani. Iri hoofi ne'biti bihamu bye'Moore, uluhande lwe'muga, ku njira íri mu genda mu kihugo kya'Bakaanani, balya ábatuuziri mu ndekeera yo'lwiji Yorodaani, uluhande lwe'Girigaali.)

³¹ «Buno, mukola mugajabukaga ulwiji Yorodaani, munagendi yingira mu kihugo kyo Nahano amùheereza, halinde munakihyane. Aaho! Mugendi kigwata, munakituule mwo. ³² Ne'kyanya mugaaba keera mwakigwata, mu-fitirwe mu kukizi simbaha ngiisi kwo Rurema ali mu kyula, ne'maaja zaage zooshi. Ee! Gaago, go ngweti ngabiika imbere liinyu zeene.»

AMATEGEKO GA NAHANO

12

Ahandu ho'kuyikumbira Nahano

¹ «Nahano, Rurema wa bashokuluza biinyu, agamùheereza ikihugo, munagendi kihyana. Aaho! Mukizi simbaha imaaja zaage, ne'migeeza yage, iri munabikulikiriza isiku zooshi zo mugaaba mukuuziri mwo.

² «Baliira bandu bali mu yikumbira imigisi yabo mu mbeero. Aaho! Yizo mbeero, muzishereeze lwoshi, ziba ziri ku migazi mila, kandi iri ku tugangazi, kandi iri mwi'dako lye'biti íbiri ne'bihunda. ³ Ututanda twabo two'kutangira kwa'matuulo, mutuhongolage. Na'mabuye go batalwiri imwe'migisi yabo, mugahooje-hooje. Ne'nguliro za gulya muzimu Hasheera, mukizi

zijigiivya. Imigisi yabo yoshi, mugisandaaze, halinde amaziina gaayo gataki kengeerwe. ⁴ Ne'kyanya mugakizi yikumba Nahano, mutakolwe mbu mukizi kulikira injira yo bali mu yikumba mwe'migisi yabo.

⁵ «Si mwehe, mugendi looza ngiisi ho Nahano, Rurema winyu agatoola mu milala yinyu yoshi, hanabe ho abiisiri iziina lyage, ho anatuuziri. Haaho ho mugakizi múyikumbira. ⁶ Iyo munda, yo mugakizi twala amatuulo giinyu go'kusiriiza, kuguma na'gandi matuulo. Munakizi twala na ye'kihande ki'kumi kye'mimbu yinyu, na'gandi matuulo go muli mu tanga nga kwo muloziizi. Munatange na'matuulo go'kukwiza byo mwala-gaania Nahano. Munakizi leeta ifula zooshi, ziba za ngaavu, kandi iri za bibuzi, kandi iri za mbene. ⁷ Haaho, mwe na'bandu be'mbaga ziinyu, mugakizi shangiira ibyokulya bitaluule, iri munashambaala. Mukuba, Nahano agaaba amùgashaniiri ku byoshi byo mugaagira.

⁸ «Kundu zeene tukiri mu gira nga ngiisi kwo tuloziizi, haliko, kutali kwo mukwaniini ukukizi gira. ⁹ Buno, mutazi yingira mu kihugo kyo Nahano, Rurema winyu amùheereza, kwo muluhuuke mwo. ¹⁰ Haliko ha nyuma hiniini, muga-jabuka ulwiji Yorodaani, munakituule mwo. Na kundu abagoma biinyu bagaaba bamùsokaniini, Nahano agamùhaliza bo, halinde munalonge ukutuula mu butoge.

¹¹ «Nahano agaki toola ho agakizi yikumbirwa. Yahoo handu, ikyanya mugakizi hayingira, mukizi leeta ngiisi byo ngweti ngamùbwira: amatuulo go'kusiriiza, ne'kihande ki'kumi,

na'matuulo áгатangwa nga kwo'mundu aloziizi, na go'kukwiza byo mwalagaania Nahano. ¹² Halya handu, mukizi hashambaalira, mwe na bagala biinyu, na banyere biinyu, kiri na'bakozi biinyu, abashosi na'bakazi. Munashambaalire kuguma na'Balaawi ábamùtuuziri mwo, bwo boohe ndaabyo bagalonga ku buhyane bwinyu.

¹³ «Kwokwo, muyilangage. Ikyanya mugakizi tanga amatuulo giinyu go'kusiriiza, bitakizi ba bwalaafwe. ¹⁴ Si mukizi gatangira naaho ngiisi ho Nahano agatoola. Mu milala yinyu, gakizi tangirwa mu muguma gwayo. Mwe bakongwa mwe! Haaho naaho ho mugakizi tangira ngiisi byo namùbwira.

¹⁵ «Kundu kwokwo, mu bitugwa byo Nahano agamùheereza, ngiisi ho mugaaba mutuuziri, muhangwirwi ukubibaaga, munalye inyama za-abyo, nga kwo musiimiri. Mweshi, ábakoli yiyerusiizi, na ábatazi yiyeruusa, muhangwirwi ukuzishangiira nga kwo muli mu shangiira akasa kandi iri nzobe. Yubwo buli bugashaane bwo Rurema amùheziizi. ¹⁶ Haliko, mu bitugwa byoshi byo mugabaaga, hatagire úgaalya umuko gwabyo. Si yugwo muko, muguyonere haashi, nga kwo muli mu yona amiji.

¹⁷ «Ngiisi ho mugaaba mutuuziri, ikyanya mu-gaaba mwataluula ikihande ki'kumi, kwo muki-tangire Rurema, mutakolwe kwo mwakilya kwo imwinyu, kiba kye'ngano, kandi iri kye'divaayi, kandi iri kya'mavuta. Kwo na kwokwo biba byatangwa itomola mu ngaavu ziinyu, kandi iri mu bibuzi biinyu, kiri na mu mbene ziinyu, kandi iri gaba matuulo go'kukwiza byo

mwalagaania, kandi iri go muli mu tanga nga kwo muloziizi, kandi iri go'lushangi. ¹⁸ Yibyo byoshi, mukwaniini mukizi biliira naaho, halya handu heeru, ho Nahano agaaba keera atoola. Mugabilya mwe na bagala biinyu, na banyere biinyu, na'bakozi biinyu, abashosi na'bakazi, kiri na'Balaawi ábatuuziri mu twaya twinyu. Ngiisi byo mugaagira, mukizi bigira mu kushambaalira imbere lya Nahano, Rurema winyu. ¹⁹ Munakizi ba makengwa. Ku kyanya kyoshi kyo mugatuula mu kihugo kiinyu, hatagire úgagayiriza Abal-aawi.

²⁰ «Kwokwo, ikyanya Nahano agafinduula ikihugo kiinyu, nga ngiisi kwo akamùlagaania, munabe muyifwijiri ukulya inyama, mukizi zilya naaho, nga kwo muloziizi.

²¹ «Haliko, hali ikyanya mwangaba mutuuziri hala na ho Nahano agatoola, kwo ho agakizi yikumbirwa. Iri kwangaba kwokwo, muhangwirwi ukubaaga ingaavu zo Nahano agaaba amùheereza, kandi iri bibuzi, kandi iri mbene. Yizo nyama, mugaziliira mu twaya twinyu nga kwo muloziizi, ukukulikirana na kwo n'gamùkomeereza. ²² Mweshi, ábakoli yiyerusiizi, na ábatazi yiyeruusa, muhangwirwi ukuzishangiira nga kwo muli mu shangiira akasa kandi iri nzobe.

²³ «Kundu kwokwo, hatagire úgaalya umuko. Mukuba, mu muko mwo muli ubugumaana. Ku yukwo, ngiisi íbiri mwo'bugumaana, mutakizi bilya kuguma ne'nyama. ²⁴ Kwokwo, mutakizi lya umuko, si mukizi guyonera haashi, nga kwokulya kwa'miiji. ²⁵ Hatagirage úgaalya

umuko, lyo mugashaanirwa kuguma ne'bibusi biinyu. Kwokwo, kwo mugaaba mwagira ibitungiini imbere lya Nahano.

²⁶ «Iri wangaba watanga ikitugwa imwa Nahano, kandi iri keera wakitaluula imwage, haaho, unakitwale mu kaaya ko Nahano agaaba atooziri. ²⁷ Ku biloziri amatuulo go'kusiriiza, kwo gatangwe ku katanda ka Nahano, mukizi tanga inyama kuguma no'muko. Mukizi yabiira umuko, munaguyonere ha butambi lya'katanda ka Nahano. Si inyama yohe, mwangagilya.

²⁸ «Yago magambo gooshi go namubwira bunu, mufitirwe mu kukizi gasimbaha, lyo mugaaba mugendukiirwi, kuguma na'baana biinyu. Emwe! Mugaaba mwagira ibitungiini, binabe bisimisiizi Nahano, Rurema winyu.»

Tutakizi yikumba imigisi

²⁹ «Kirya kihugo, ikyanya mugagendi kiteera, munabe keera mwakigwata, Nahano, Rurema winyu agamuminikira abandu baamwo. Kundu bo beene kyo, mugabayimula, munakituule mwo. ³⁰ Yabo bandu, ikyanya bagaaba keera bayimulwa imbere liinyu, mukizi ba masu. Mutayifundage mu mitego, mu kukizi bayigaania. Mutanakizi yibuuza: “Yaba bandu boohe, kuti kwo bali mu kizi yikumba imigisi yabo? Leka nyiitu tukizi gira kwokwo.”

³¹ «Mwehe, ikyanya mugakizi yikumba Nahano, mutakizi yigaania yabo bandi. Mukuba, ikyanya bali mu yikumba imigisi yabo, bali mu kizi yifunda mu bikoleere, halinde banayagaze Nahano bweneene. Yabo banakuhambwa, mu

kuhoza imizimu yabo, bali mu siriiza kiri na bagala baabo na banyere baabo, mbu batangwe nga matuulo.»

13

¹ «Mukizi ba masu. Yibi byoshi byo ngweti ngamùkomeereza, mukizi bisimbaha. Hatana-gire igambo lyo mugayushuula, kandi iri lyo mugahotola.»

Tutakizi kulikira ábali mu yikumba imigisi

² «Hali ikyanya umuleevi, kandi iri umunabirooto angayiji yimanga mu kati kiinyu, anamùbwire kwo agaagira ibitangaaza, kandi iri ibisoomeza birebe. ³ Yago magambo gaage, iri gangakoleka nga ngiisi kwo akagwanwa adeta, hali ikyanya angakengeera amùbwira: “Aaho! Tukulikirage imigisi, tunakizi giyikumba.” (Si iyo migisi munabe mutagiyiji.) ⁴ Iri bangadeta kwokwo, hatagire úgabayuvwiriza. Mukuba, Nahano, Rurema winyu agabakoleesa mu kumùgeza, gira amenye iri mumúkuuziri ku mutima gwinyu gwoshi, na ku nzaliro ziinyu zooshi.

⁵ «Si Nahano naaho, abe ye mugakizi kulikira, anabe ye mugakizi yoboha. Imaaja zaage naaho, zibe zo mugakizi kania, iri munazisimbaha. Yehe naaho, abe ye mugakizi kolera, anabe ye mugay-ibiika kwo. ⁶ Uyo muleevi, kandi iri uyo munabi-rooto yehe, akwiriiri ayitwe. Mukuba, agaaba keera amùyigiriza kwo muyihindulire Nahano, Rurema winyu. No'yo Rurema ye kamùguluula mu buja, mu kihugo kye'Miisiri. Uyo mundu,

agaaba aloziizi ukumùhabura, gira musige injira yo Nahano, Rurema winyu akamùyereka. Aaho! Mukizi shaaza amabi mu kati kiinyu.

⁷ «Hali ikyanya muguma we'mbaga yinyu angayiji kuhendereza ku bumbishwa, ti: “Ewe! Gira tugendi hoza.” Uyo, hali ikyanya angaba ali mwene winyu ye mubutanwa, kandi iri mugala wawe, kandi iri munyere wawe, kandi iri mukaawe, kandi iri mwira wawe wa vyukan-gwejere. Si iyo migisi, mutagiyiji! Kiri na bashokuluza biinyu, batâli giyiji. ⁸ Iyo migisi, iri ya'bandu ábamùzungulusiri, baba bali batuulani, kandi iri ábatuuziri hala. Bangaba balyosiri uluhande no'lundi lwe'kihugo.

⁹ «Kwokwo uyo mundu, utakolwe mbu umúyemeere. Kiri no'kumúyuvwiriza, utamúyuvwirize. Utanamúkejeerere, kandi iri kumúhaliza. ¹⁰ Si uyami múyita ngana! Ne'kyanya agayitwa, we gaaba wa mbere ukutee múlasha amabuye. Ha nyuma, abandi bandu babuli múlasha go. ¹¹ Ku yukwo, uyo mutebani, ayitwe mu kulashwa amabuye. Mukuba, akagira mbu amùhandule ku Nahano, anali ye Rurema úkamúlyosa mu buja mu kihugo kye'Miisiri. ¹² Iri mwangamúyita, Abahisiraheeri booshi bagayuvwa, banayami gwatwa ne'kyoba. Batanaki shubi gira ibala mwene yiryo.

¹³ «Yuvwi kandi íbyangakengeera byamùhikira. Mu kaaya kaguma mu two Nahano amùheereza, ¹⁴ hali ikyanya mwangayuvwa kwo mukola utufwa-busha, tunagweti tugahabura abaabo, ti: “Leka tugendi

yikumba ibindi-bindi íbiri mu yikumbwa.” Na yibyo ibindi íbiri mu yikumbwa, mutabiyiji.

¹⁵ «Iri bangadeta kwokwo, mutee gendi buuza, mu kugahiriza, na mu kubuliriza ku bwitonde. Ne'ri mwangamenya inooka kwi'gambo lye'kyagaza keera lyakoleka mu kati kiinyu, ¹⁶ ku kasiisa, mukwaniini muyami yita abandu booshi ba mu yako kaaya. Munayite kiri ne'bitugwa byoshi, halinde munayami kasivya, kuguma na byoshi íbikali mwo. ¹⁷ Mukuumanie ibindu byoshi, munabilunde ha'bandu bali mu kuumanira, munabiyokye kuguma na'kaaya kooshi. Yibyo bindu, bibe ngi'tuulo lyo'kusiriiza imwa Nahano, Rurema winyu. Yako kaaya, kagayama biguuka halinde imyakuula. Katanâye ki shubi yubakululwa. ¹⁸ Yibyo bindu, mu-bisiriize lwoshi-lwoshi. Hatagirage kindu kyo mugatwala.

«Kwokwo, kwo'buraakari bwa Nahano bugahooa, anamùyuvwirwe indengeerwa, halinde anamùgirire amiija. Anashubi mùluza, nga ngi-isi kwo akalagaania bashokuluza biinyu. ¹⁹ Ku yukwo, mukwiriiri mukizi simbaha Nahano, Rurema winyu. Imaaja zaage zooshi zo ngweti ngamùheereza zeene, mukizi zisimbaha. Munakizi gira íbikwaniini imbere lyage.»

14

Imigeeza ye'kigandaaro yalahirwa

¹ «Mwehe, mukola bandu ba Nahano, Rurema winyu. Ku yukwo, iri mwangakizi ba mu kigandaaro, mutakizi yishaakira. Mutanakwiriiri

ukukizi begwa umushaku i malanga. ² Mukuba, keera mukataluulwa inwa Nahano, Rurema winyu. Mu bandu ba'mahanga gooshi, mwehe mwe Nahano akatoola, kwo mube bindu byage yenyene.»

Ibitugwa ibyangaliibwa
(Balaawi 11.1-47)

³ «Ngiisi byokulya byo Nahano ali mu neena, mutakolwe kwo mwakizi bilya. ⁴ Ibitugwa byo mukwiriiri ukukizi lya naaho, byo byebi: ingaavu, ne'kibuzi, ne'mbene, ⁵ ne'nzobe, na'kasa, ne'kongooni, ne'mbene ya mu kishuka, na'kasa ko'muyezi, na'kasa ke'nduku, ne'mbongo. ⁶ Muhangwirwi ukukizi lya ngiisi kitugwa kye'binogosho biyigabwiri mwo kubiri, kinabe kiri mu shubi galula mu kunoza.

⁷ «Haliko, mutakwiriiri ukulya ingamiya, kandi iri ulukwavu, kandi iri mukumbi. Mukuba, kundu biri mu shubi galula mu kunoza, si ibinogosho byazo bitayigabwiri mwo kubiri. Imwinyu, yiby bitugwa biri na'kashembo. ⁸ Ingulube nazo, ziri na'kashembo. Mukuba, kundu ibinogosho byazo biyigabwiri mwo kubiri, si zitali mu shubi galula mu kunoza. Ibitugwa mwene yiby, mutakizi lya inyama zaabyo. Mutanakolwe kwo mwakizi huma ku mitumba yabyo.

⁹ «Mu biremwa byoshi ibituuziri mu mi-iji, muhangwirwi ukukizi lya ibihiiti imigaara, na'magamba. ¹⁰ Haliko, iri byangaba bibuziri imigaara na'magamba, mutakolwe kwo mwakizi bilya. Yiby biremwa, bikizi ba kizira imwinyu.

11 «Muhangwirwi ukukizi lya utunyuni tuzira kashembo. 12 Haliko, mutahangwirwi ukukizi lya ingukuma, ne'furukombe, na nyunda, 13 kandi iri kashuuta, kandi iri nakasare, kandi iri igindi milala ya kwingi-kwingi yo'tushuuta. 14 Mutakizi lya ne'milala yoshi ya bahungwe, 15 kandi iri hotiriishe, kandi iri lungubata, kandi iri ishiivya, kandi iri imilala ye'shengerezi. 16 Mutanakizi lya nafufulu, kandi iri namugooli-gooli, kandi iri majimba, 17 kandi iri mwari, kandi iri umusambi, kandi iri namuloba-fwi. 18 Na kandi, mutakizi lya akalembe-lembe, kandi iri imilala ye'misambi, kandi iri imizomera, kandi iri najoojo.

19 «Ibizimu byoshi íbigweti amashala, biri na'kashembo imwinyu. Kwokwo, mutakizi birya. 20 Si mwangakizi lya íbitali na'kashembo.

21 «Iri mwagwana umutumba gwe'kitugwa keera íkyafwa, mutakolwe mbu mugulye. Haliko mwangaguheereza umugeni úmùtuuziri mwo, kandi iri mwangagiguliikiza ikinyamahanga. Na kwakundi, mutahangwirwi ukudeekera ikyanahene mu mata ga nyina. Mwehe, mukola bandu bataluule imwa Nahano, Rurema winyu.»

Imaaja hi'gulu lye'kihande ki'kumi

22 «Ngiisi mwaka, mukwaniini ukukizi handula ikihande ki'kumi ku byo mwalonga byoshi. 23 Nahano agaki toola ho agakizi yikumbirwa. Yaho handu, ikyanya mugahahika, mugakizi liira ho yikyo kihande ki'kumi kye'ngano yinyu, na kye'divaayi, na kya'mavuta. Munakizi liira na he'bitugwa biinyu ibya mbere ukubutwa,

nge'ngaavu, ne'bibuzi, ne'mbene. Mu kukizi gira kwokwo, lyo mugayiga ukukizi yoboha Nahano, Rurema winyu.

²⁴ «Hali ikyanya yaho handu ho Nahano atoola, hangaba hala ne'mwinyu. Na Nahano anabe amùheereza imimbu mingi, halinde mutangatwala ikihande ki'kumi kyoshi imwage. ²⁵ Kwokwo, muguliise yikyo kihande ki'kumi kye'yo mimbu. Ne'fwaranga zo mwagilonga kwo, munazitwale yaho handu ho Nahano agaaba keera atoola. ²⁶ Ikyanya mugaahika ho, muyabiire yizo fwaranga, munazigule mwo ngisi ikyamùsimiisa, nge'ngaavu, kandi iri kibuzi, kandi iri mbene, kandi iri idivaayi, kandi iri ikindi kinywebwa kilalusa. Yibyo byoshi, mukizi biliira haaho imbere lya Nahano, Rurema winyu, iri munashagaluka, mwe na'bandu be'mbaga ziinyu.

²⁷ «Bwa'Balaawi bamùtuuziri mwo, mutakizi bayibagira. Mukuba boohe, ndaagwo gwabo mutuli gwo bahiiti mu kati kiinyu. Ndaabyo bakahyana. ²⁸ Ku mbeka ya ngiisi myaka ishatu, mukizi handula ikihande ki'kumi kye'mimbu yinyu yoshi, munakisingule mu bihinda bya mu twaya twinyu. ²⁹ Kwokwo, lya'Balaawi bagakizi bilya kwo, halinde banayigute. Mukuba, Abalaawi, ndaabwo buhyane bwo bahiiti mu kati kiinyu. Kiri na'bandi ábagoozirwi nabo, babilye kwo, nge'binyamahanga ibimùtuuziri mwo, ne'fuuvi, na banamufwiri. Iri mwan-gahaana kwokwo, lyo Nahano, Rurema winyu agamùgashaanira mu kati ka byoshi.»

15

Muhotole imyenda ku ngiisi myaka irinda (Balaawi 25.1-7)

¹ «Ku ngiisi mwaka gwa kalinda, ku mbeka, iri hangaba hali úhiiti imyenda, anabe akwiri-iri ukumúyishula, mumúkoge yo. ² Mukuba, Nahano yenyene ali mu menyeesa kwe'kyanya kyo'kuhotola imyenda keera kyahika. Kwokwo, ngiisi úkakaaba uwabo Muhisiraheeri, ataki kolwe kwo ashubi múyishuza. ³ Ikinyamahanga, yeki wangamúhuuna kwo akuyishule. Haliko imyenda ya beene winyu, mukwaniini mugihotole.

⁴ «Mu kati kiinyu, mutagaboneka umukeni. Mukuba, Nahano, Rurema winyu, agamúheereza ikihugo bube buhyane bwinyu, halinde anakizi mùgashaanira. ⁵ Ee! Iri mwangakizi músimbaha, munakizi gira umwete gwo'kukulikiriza imaaja zooshi zo namùheereza zeene, lyo mugakizi gashaanirwa kwokwo. ⁶ Nahano agakizi mùgashaanira, nga kwo keera akamùlagaania. Kinatume igindi milala igakizi yiji mùkaaba ifwaranga. Si mwehe, mutagakizi gendi gikaaba. Na kwakundi, mugakizi yimangira imilala mingi. Si mwi'yo milala, ndaagwo úgugayiji mùyimangira.

⁷ «Mu twaya twa mu kihugo kyo Nahano agamúheereza, iri mwangakengeera mwaba umukeni mu beene winyu, mutamúbeere bagugu, mutanamúyumuukize umutima. ⁸ Haliko, mukizi múgololera amaboko. Na

ngiisi byo agaaba abuziri, mukizi múkaaba ku mutima úgushenguusiri.

⁹ «Mukizi ba masu. Hatagirage úgaaba ne'nzaliro mbi, ti: “Si umwaka gwa kalinda gwo'kuhotola imyenda guli hoofi! Ku yukwo, ndagamúkaaba.” Nanga! Uyo mwene winyu mukeni, mutamúlole ne'kisuure, mbu lyo hataki gire hyo mugamúheereza. Iri mwangagira kwokwo, angakengeera amúlega imwa Nahano, munaboneke kwo muli banamahube.
¹⁰ Si mwehe, mukizi haana ku mutima úgushenguusiri, na buzira kuyidodomba. Kwokwo, kwo Nahano, Rurema winyu agakizi mughashaanira mu mikolwa yinyu yoshi, na mu byoshi byo mugaagira.

¹¹ «Mu kihugo kyawe, abakeni bagakizi yama ho. Kwokwo, namúhamuliza kwo mukizi gololera abakeni amaboko, kiri na banakahuku bo mutuliinwi.»

*Abaja Baheburaniya, mukizi bashwekuula
(Kulyoka 21.1-11)*

¹² «Hali ikyanya mwene winyu, Umuheburaniya kandi iri Umuheburaniya-kazi, angayiguliisa imwawe, anahise imyaka ndatu agweti agakukolera nga muja. Kwokwo, umwaka gwa kalinda, iri gwangahika, ukwiriiri umúhanguule ataahe. ¹³ Ne'kyanya ugamúshwekuula, utamúleke kwo agende maboko mamaata. ¹⁴ Haliko, umútengule ku mutima úgushenguusiri. Mukuba, Nahano, Rurema winyu agaaba keera akugashaanira ku bibuzi, na ku mbene, na ku ngano, na ku divaayi.

15 Mukengeere kwo niinyu mwâli riiri baja iriira munda i Miisiri, na Nahano akamûguluula. Kyo kitumiri zeene, namûkomeereza luno lubaaja.

16 «Haliko, hali ikyanya uyo muja wawe angaba akusiimiri mwe ne'mbaga yawe, anabe arambiri bwija mu mwawe. Anayiji kubwira: "E waliha, ndalozizi ukushaaga mu mwawe." 17 Kwokwo, uyabiirage umushito, unamûtule ukutwiri mu kukunanika ku kihamambiro kyo'lwivi. Lyoki, agayama ali muja wawe isiku zaage zooshi. Kiri ne'mwo muja-kazi wawe, ugaagira kwokwo-kwokwo.

18 «Ikyanya ugashwekuula umuja wawe, utabe na'mahiizi. Si ali mu ba keera akakukolera imyaka ndatu! Ne'yo mikolwa, ihiiti ikishingo ubugira kabiri, ukuhima umukolwa gwo wanganalanga kwe'mbembo. Kwokwo, umúshwekuulage, lyo Nahano, Rurema wawe, akizi kugashaanira mu byoshi byo ugaagira.»

Íbyatangi butwa mu bitugwa

19 «Mu bitugwa byawe, íbyatangi butwa byoshi, ukwaniini ukukizi bitangira Nahano, Rurema wawe, iba mu ngaavu zaawe, kandi iri mu bibuzi byawe, kandi iri mu mbene. Ingaavu íyatangi butwa, utagikoleese. Kiri ne'kibuzi íkyatangi butwa, utakikeme ubwoya. 20 Si yibyo bitugwa, ngiisi mwaka, mwe ne'mbaga yawe, ukizi biliira imbere lya Nahano, Rurema wawe, mu kaaya ko agaaba atooziri.

21 «Haliko, mu yibyo bitugwa, iri kiguma kyangaba kilemahiri, kandi iri kiri mbuuta, kandi iri bundi-bundi bulema úbulenguusiri,

utakitange ituulo lyo'kusiriigiza Nahano, Rurema wawe. ²² Ikitugwa mwene yikyo, ukizi kiliira ha mwawe. Mweshi, ábakoli yiyerusiizi, na ábatazi yiyeruusa, muhangwirwi ukuzishangiira nga kwo muli mu shangiira akasa kandi iri nzobe.

²³ «Kundu kwokwo, utakolwe mbu ulye umuko gwakyo. Si uguyoonere haashi, nga kwo uli mu yona amiji.»

16

Ulusiku lukulu lwe'Pasaka (Kulyoka 12.1-20)

¹ «Ulusiku lukulu lwe'Pasaka, mukizi lushambaalira mu mwezi gwa Habibu. Kwokwo, lyo mugakizi simbaha Nahano, Rurema winyu. Mukuba, mu gwogwo mwezi, lyo akamulyosa i Miisiri, mu bushigi.

² «Mu bibuzi biinyu, kandi iri mu ngaavu, muyabiirage ikitugwa kiguma, munakitange, libe ituulo lye'Pasaka. Nahano agaki toola ho agakizi yikumbirwa. Yaho handu, ho mugakisiiriigiza. ³ Inyama za yikyo kitugwa, mugakizi ziliira imikate mizira saama. Iyo mikate, muhise isiku zirinda mugweti mugaagilya. Kwokwo, lyo mugakengeera ngiisi kwo mukalyoka i Miisiri ku ngungu. Isiku ziinyu zooshi, mukizi kengeera ngiisi kwo mukalyoka i Miisiri. ⁴ Mu yizo siku zirinda, mu kihugo kiinyu kyoshi, hatagirage isaama ígaboneka mu nyumba ziinyu. Na kwakundi, yizo nyama zo mwatanga ituulo ulusiku lwa mbere bushigi, zitabeere mu nyumba ziinyu halinde shesheezi.

5 «Nahano, Rurema winyu, kundu agamùheereza utwaya twingi, haliko hatabe ho mugamútangira amatuulo ge'Pasaka. 6 Si mukizi gatangira naaho mu kaaya ko Nahano agaki toola kwo akizi yikumbirwa mwo. Yago matuulo, mukizi gatanga kabigingwe, ikyanya izuuba ligaaba likola mu sooka. Ganatangwe ku lwolwo lusiku lwo mukalyoka kwo i Miisiri. 7 Yikyo kitugwa, mukizi kideekera ngiisi ho Nahano agaaba atooziri. Úbugaakya, munagalukire mu shumbi ziinyu.

8 «Muhise siku ndatu, mugweti mugaalya imikate mizira saama. Si ku lusiku úlugira izirinda lwohe, mukizi kuumana hi'gulu lyo'kuyikumba Nahano, Rurema winyu. Ku yulwo lusiku, ndaagwo mukolwa gwo mugaagira.»

*Ulusiku lukulu lwe'mimbu
(Kulyoka 34.22)*

9 «Ku ndondeko yo'kugesha ingano, muharuure amayinga galinda. 10 Yago mayinga, iri gangahika, munagirage ulusiku lukulu lwe'mimbu, mu kusimbahiisa Nahano, Rurema winyu. Mutange amatuulo, nga kwo umundu aloziizi, ukukulikirana na kwo Nahano agaaba amùgashaanira. 11 Nahano agaki toola ho agakizi yikumbirwa, hanabe ho mugagendi shambaalira, mwe na bagala biinyu, na banyere biinyu, na'bakozi biinyu, abashosi na'bakazi. Mushambaalire kuguma na'Balaawi ábatuuziri mu twaya twinyu, ne'binyamahanga íbikamùbungira kwo. Mushambaalire kuguma

ne'fuuvi, na banamufwiri ábamùtuuziri mwo.
¹² Mukengeere kwo niinyu mwâli riiri baja i Miisiri. Yizi maaja, mukizi gira umwete gwo'kuzikulikiriza bwija.»

*Ulusiku lukulu lwe'bitunda
 (Balaawi 23.33-43; Muharuuro 29.12-39)*

¹³ «Ikyanya mugaaba mwayusa ukuyeluula ingano no'kukanda imizabibu, munagirage isiku ngulu ze'bitunda. Yizo siku, zihise isiku zirinda.
¹⁴ Yizo siku, mukizi zishambaalira, mwe na bagala biinyu, na banyere biinyu, na'bakozi biinyu, abashosi na'bakazi. Mushambaalire kuguma na'Balaawi ábatuuziri mu twaya twinyu, ne'binyamahanga íbikamùbungira kwo. Mushambaalire kuguma ne'fuuvi, na banamufwiri ábamùtuuziri mwo. ¹⁵ Mugende mu kaaya ko Nahano agaaba atooziri, munahise isiku zirinda, mugweti mugamúshambaalira. Mukuba, Nahano, Rurema winyu agaaba keera amùheereza imimbu ku bwingi, anabe keera amúgashaanira mu byoshi byo mwagira. Ku yukwo, mukizi shambaala ngana ku mutima gwinyu gwoshi.

¹⁶ «Ubugira kashatu ku mwaka, abashosi booshi bagakizi genda imbere lya Nahano, Rurema winyu mu kaaya ko agaaba atooziri. Bagende ku kyanya kye'siku ngulu ze'mikate mizira saama, na ku siku ngulu ze'mimbu, na ku siku ngulu ze'bitunda. Ku yiby byanya, hatagire umushosi úgagenda Ahandu Heeru maboko mamaata. ¹⁷ Haliko, ngiisi muguma

winyu, agakizi twala amatuulo, ukukulikirana na ngiisi kwo Nahano agaaba amúgashaanira.»

Amategeko hi'gulu lya'batwi be'maaja

¹⁸ «Mu twaya twoshi two Nahano, Rurema winyu agamùheereza, mutoole abatwi be'maaja, na'bandi bakulu, gira bakizi kola mu milala yinyu yoshi. Yabo batwi be'maaja, bagakizi twira abandu imaaja ku njira íkwaniini.

¹⁹ Mutakizi hengeka imaaja. Hatanagire indoola yo mugakizi gira mu bandu. Mutanakolwe kwo mwayakiira ikitulire. Mukuba, ikitulire kiri mu humaaza abitegeereza, halinde abandu ábakwiriiri banakengeere bahengeka imaaja.

²⁰ Mukizi kulikiriza íbiri byo'kuli, halinde lyo mulonga ukulama, munahyane ikihugo kyo Nahano agamùheereza.»

Íbilahize mu mihumaanano ya'bemeezi

²¹ «Ikyanya mugayubakira Nahano, Rurema winyu akatanda ko'kutangira kwa'matuulo, mutakolwe kwo mwashinga inguliro yo'muzimu Hasheera ha butambi lyako.

²² Mutanayimangike amabuye mataluule, mbu mugayikumbe. Si ukugira mwene kwokwo, biri mu yagaza Nahano, Rurema winyu!»

17

¹ «Ikyanya mugakizi tangira Nahano, Rurema winyu ingaavu yo'kusiriiza, kandi iri ikibuzi, mukizi ba masu. Yiryo ituulo litabe na'kashembo, kandi iri kirema. Ikyanya ugamútangira ituulo libi mwene yiryo, iri wamúyagaza bweneene.

² «Ikyanya mugaaba mutuuziri mu twaya two Nahano amùheereza, hali ikyanya umushosi, kandi iri mukazi angahigula imbere lya Nahano. Uyo mundu, anabe atasimbahiri ikihango kyo mukanywana na Nahano, Rurema winyu.

³ Anakizi gendi yikumba ibindi-bindi ibiri mu yikumbwa, iri anabifukamira. Anabe agweti agayikumba izuuba, no'mwezi, ne'ndonde, anabe ali mu haasa-haasa ku buhanuuzi bwa Nahano.

⁴ «Ikyanya mugayuvwa kwa'magambo mwene yago gagweti gagaadetwa, mukwiriiri mugaahe abandu bwija. Ne'ri mwangalonga akasiisa kwo yiryo ibala keera lyakoleka mu Bahisiraheeri, ⁵ haaho uyo úwalikola, aba mushosi kandi iri mukazi, akwiriiri atwalwe kwi'rembo lya'kaaya. Ha nyuma, munayami múyitiisa, mu kumúlasha amabuye. ⁶ Kundu kwokwo, uyo mundu atangatwirwa ulubaaja lwo'kuyitwa, hátazi boneka utumasi tubiri, kandi iri tushatu. Atangayitwa ku kamasi ko'mundu muguma naaho. ⁷ Yabo bandu ábatanga akamasi, bo baganatondeeza ukumúyita. Ha nyuma, abandi nabo banakulikize. Kwi'yo njira, lyo mugaaba mwalyosa amabi mu kati kiinyu.* »

Ukutwira imaja Ahandu Heeru

⁸ «Hali ikyanya imaja zigahikira abatwi be'maaja, batanahashe ukuzitwa nga kwo bikwaniini. Ku mugani, umundu mulebe angashulikwa, kandi iri akomeresibwa, kandi iri ayitwa, kandi iri alegwa ku bindu birebe.

* **17:7** 17.7 19.13; 21.21; 24.7; 1 Bakorindo 5.12-13.

Iri byangaba kwokwo, mugayimuka, muna-
gende ngiisi ho Nahano, Rurema winyu agaaba
atooziri. ⁹ Munagendere abagingi ba'Balaawi,
no'mutwi we'maaja úgweti úgaakola ku yikyo
kyanya. Yabo, bo bagamùyereka ngiisi kwo
mugaatwa imaaja mwene yizo. ¹⁰ Ikyanya
mukola yaho, banabe keera bamùyerekeza, ni-
inyu mugaagira nga kwo batwa uluhango. Muk-
izi fiitirwa mu kugira nga ngiisi kwo багааба
bamùbwira. ¹¹ Ikyanya bagamùyerekeza, ba-
nabe keera batwa uluhango, mukizi bikuliki-
riza. Mwe bakongwa mwe! Mutakolwe kwo
mwabambala ngiisi byo bamùbwira.

¹² «Ne'ri umundu angayikangaata, anabe
atasimbahiri umutwi we'maaja, kandi iri umug-
ingi úwabiikwa kwo akizi kolera Nahano,
Rurema winyu, uyo mundu, ku kasiisa, ak-
wiriiri ayitwe. Kwokwo, kwo mugaaba mwa-
mala amabi mu Bahisiraheeri. ¹³ Mango
mumúhana, Abahisiraheeri booshi bagayuvwa,
banatondeere ukuyoboha. Kwokwo, batanaki
shubi yikangaata.»

Amategeko hi'gulu lya mwami

¹⁴ «Ikyanya mugaaba keera mwayingira
mu kihugo kyo Nahano, Rurema winyu
agamùheereza, munabe keera mwakigwata,
munakoli kituuziri mwo, haaho hali ikyanya
mwangadeta: “Leka tuyimike umwami, abe
ye gakizi turongoora. Kwokwo, lyo tukizi
tuula nge'gindi milala ítuzungulusiri.” ¹⁵ Iri
mwangagira kwokwo, mugire umwete gwoshi
gwo'kuyimika umundu ye Nahano ayitoolera.

Uyo mundu, abe muguma winyu, Muhisiraheeri. Mutakolwe kwo mwayimika ikinyamahanga, kiziga atanali mwene winyu.

¹⁶ «Na kwakundi, uyo mwami winyu, atagire mbu ayikuumanize akanyegete ke'fwarasi. Atanalungike abandu i Miisiri, mbu bagendi gulira ye'zindi fwarasi. Si Nahano keera akamùbwira: "I mushubo itagalukirwa."»

¹⁷ «Na kwakundi, mwami atakwiriiri ukuyanga abakazi bingi-bingi. Iri angagira kwokwo, yabo bakazi bangakengeera bamùhubiisa. Atanakwiriiri kwo ayilundire iharija, kandi iri inooro, ku bwingi.»

¹⁸ «Uyo mwami, ikyanya agaaba keera ayimikwa, akwaniini ayakiire zirya maaja za'bagingi ba'Balaawi bagaaba basingwiri, anaziyiyandikire yenyene.»

¹⁹ «Yizo maaja, agaziyamana isiku zooshi, anakizi zisoma mu burambe bwage bwoshi. Kwokwo, lyo agalonga ukukizi simbaha Nahano, Rurema wage. Ee! Akizi músimbaha, kiri na ku magambo gooshi ge'maaja, nga kwo Rurema ali mu kyula.»

²⁰ «Uyo mwami, atakwaniini ukuyiharuura kwo ye himiri abandu baage. Kiri na yizo maaja, atakwaniini ukukizi zibambala. Kwokwo, lyo yenyene na'bandu be'kibusu kyage, bagalonga ukuhisa isiku nyingi, bagweti bagatwala Abahisiraheeri.»

18

Umutuli gwa'balaawi

¹ «Abalaawi booshi, kiri na'bagingi mu kati kaabo, ndaabwo buhyane bwo bagalonga mu baabo Bahisiraheeri. Si boohe bagakizi lya umutuli gwa'matuulo go'kusiriiza, ngiisi kwo gali mu tangwa imwa Nahano. Byebyo, bwo buhyane bwabo. ² Yabo Balaawi, ndaabwo bundi buhyane bwo bagalonga. Nahano ye gaaba buhyane bwabo, nga kwo keera akabalagaania.

³ «Yabo bagingi, bakwiriiri bakizi longa ku matuulo go'kuyerekana ingoome, nge'shuuli, kandi iri bibuzi. Ku yibyongwa, mukizi baheereza umushaya, ne'migeka, no'lutoolero. ⁴ Munakizi batomoza ku mimbu yinyu ye'ngano, na ye'divaayi, na ya'mavuta, kiri na ku bwoya bwe'bibuzi byo mugaaba mwakema. ⁵ Mukuba, mu milala yinyu yoshi, Nahano, Rurema winyu akatoola beene Laawi, kwo bo bagakizi múkolera nga bagingi, halinde imyakuula.

⁶ «Hali ikyanya Umulaawi angasiima ukushaaga mu kaaya ko atuuziri mwo, anabungire ngiisi ho Nahano atoola. ⁷ Iri kwangaba kwokwo, ahangwirwi ukukolera Nahano, Rurema wage iyo munda, nga kwa'bandi Balaawi bagweti bagamúkolera yo. ⁸ Hali ikyanya Abalaawi baguma bargaaba keera baguliisa ibindu byabo, banabe bakola ne'fwaranga. Haliko, hanabe abandi ábatazihiiti. Kundu kwokwo, kwo bali booshi, ikyanya bagagendi kola ahandu ho'kuyikumbira Rurema, bagakizi longa ku byebyo-byebyo byokulya, nga kwa'bandu habitanga imwa Rurema.»

Tutayige ingesho ze'mahanga

⁹ «Ikyanya mugaahika mu kihugo kyo Nahano, Rurema winyu amùheereza, mutakolwe kwo mwayiga amahimba mabi ge'milala ye'yo munda. Si kiri kyagaza! ¹⁰ Mwe bakongwa mwe! Mu kati kiinyu, mutayuvwikane kwo hali úwatanga mugala wage, kandi iri munyere wage, libe ituulo lyo'kusiriiza. Hatana-gire úgakizi gira ibya maleere, kandi iri byo'bulaguza, kandi iri bye'mbuko, kandi iri byo'bufumu, ¹¹ kandi iri byo'bulozi, kandi iri ukukuluuza imizimu ne'bisigo, kandi iri wo'kuganuuzza imizuuka. ¹² Amagambo mwene yago, ngiisi booshi ábangagagira, iri bayagaza bweneene Nahano Rurema winyu. Kyo kitumiri, ikyanya mugaahika mu kirya kihugo, agagwanwa amùyimulira abatuulaga baamwo. ¹³ Haliko mwehe, mukwaniini muyitange ku mutima gwoshi imwa Nahano, Rurema winyu.

¹⁴ «Yabo bandu bo mugayimula mu kihugo kyabo, bo bali mu yuvwiriza ábali mu gira imbuko, na ábagweti bagalaguza. Haliko mwehe, Nahano, Rurema winyu atamùhangwiri kwo mukizi gira kwokwo.»

Umuhango gwo'kuhaabwa umuleevi

¹⁵ «Nahano, Rurema winyu agamùtumira umuleevi úli nga nie, anabe alyosiri mu kati kiinyu. Yehe, mukwaniini mukizi múyuvwiriza.* ¹⁶ Kwokwo, kwo mukahuuna Nahano, ku lulya lusiku lwo mwâli kuumaniri i Horebu.

* **18:15** 18.15, 18-19 Mikolezi 3.22; 7.37.

Mukadeta kwokuno: “Tutaki loziizi ukushubi yiyuvwirwa izu lya Nahano, Rurema witu. Tutanaki loziizi ukushubi bona yikyo kihuume kyo'muliro. Iri atangabishaaza, si tugaafwa.”

¹⁷ «Nahano anambwira: “Yibi byo badeta, biri ukuli. ¹⁸ Ngabayimangikira umuleevi úli nga we, anabe ali muguma wabo. Ngamúbiika mwa'magambo gaani, halinde anakizi mùbwira byoshi byo ngamúkomeereza. ¹⁹ Uyo muleevi, agakizi deta kwi'ziina lyani. Ne'ri hangaba umundu útatwaziizi amagambo gaage, niehe nienyene ngamúhana.

²⁰ «“Haliko uyo muleevi, ngeeka angagira mbu adete kwi'ziina lyani, na nienyene ndamútumiri. Kandi iri ageregeza ukudeta kwi'ziina lye'bindi íbiri mu yikumbwa. Kwokwo, uyo umuleevi, akwiriiri ayitwe.”

²¹ «Ngeeka mwangayibuuzi: “Aaho! Kutagi kwo tugaamenya iri amagambo galyosiri imwa Nahano?” ²² Yuvwirizi bwija. Umuleevi, iri angadeta kwi'ziina lya Nahano, na'magambo gaage gatanakoleke, kwokwo iri gatalyosiri imwa Nahano. Si agaaba adeta mu kuyihalangira. Umuleevi mwene uyo, atamúkange.»

19

Utwaya two'butibitiro

(Muharuuro 35.9-34; Yoshwa 20.1-9)

¹ «Nahano, Rurema winyu agatee sivya imilala miguma, anamùheereze ikihugo kyabo. Ikyanya mugaaba keera mwabayimula, mugendi tuula mu twaya twabo, kiri na mu nyumba

zaabo. ² Yikyo kihugo, mutee kibunduula mwo bishatu. Na mu ngiisi kiguma, mugataluula mwa'kaaya kaguma-kaguma. ³ Munayubake ne'njira zo'kukizi lenga mwo. Kwokwo, ngiisi úgakengeera ayita umundu, alonge ubulyo bwo'kukatibitira mwo.

⁴ «Mu yutwo twaya, iri umundu angatibitira mu kaguma, mbu lyo ayikize, mutee lola yaga magambo: Úwayitana buzira kugiriirira, anabe atashubi shombiri nakufwa.

⁵ «Ku mugani, hali ikyanya umundu angagendi sheenya no'wabo mu kishuka. Na mu kutola ulushaali, anakengeere alengeza isheenyoy, haliko inayami hunguruka mu muhini, inayitimbe ku'yo wabo, anayami fwa. Uyo nakuyitana angayami tibitira mu kaaya kaguma mu yutwo, gira ayikize. ⁶ Buzira kwokwo, ulya nakuyihoolera nakufwa, bwo arakiiri, hali ikyanya angalandiriza ulya nakuyitana. Yutwo twaya, iri twangaba tuli hala, angahambiri múyita. Kiziga, uyo wabo anabe ayitana buzira kugiriirira. Kwokwo, atakwiriiri ukuyitwa, bwo atashubi shombiri uwabo. ⁷ Kyo kitumiri namúkomeereza kwo muhandule yutwo twaya tushatu, tube two'kukizi tibitira mwo.

⁸⁻⁹ «Imaaja zooshi zo ngweti ngamúyigiriza zeene, mukizi zisimbaha. Mukizi kunda Nahano, Rurema winyu, munakizi kulikira ngiisi byo aloziizi. Iri mwangagira kwokwo, agamúyushuulira ikihugo, anamúheereze ikihugo kyoshi kyo akalagaania bashokuluza biinyu. Ku yukwo, ku tulya twaya tushatu twa mbere two'kukizi tibitira mwo, muyushuule

kwo'tundi tushatu. ¹⁰ Iri mwangagira kwokwo, ndaaye mundu muzira mahube úgayitirwa mu kihugo kyo Nahano agamùheereza, bube buhyane bwinyu. Si iri mutangagira kwokwo, mwe mugabuuzibwa umuko gwa banakufwa.

¹¹ «Tudete kwo'mundu angaba ashombiri umutuulani, anagendi mútegeera ha kabisho, anamúsimbire kwo, anamúyite. Haaho, anatibitire mu kaaya kaguma mu two. ¹² Kundu kwokwo, abashaaja ba mu kaaya ko alyoka mwo, bagalungika umundu, halinde bamúgalule. Kwokwo, banamúsiirize mu maboko ga nakuyihoola, abe ye gamúyita. ¹³ Uyo mundu, mumúyitage, halinde abandu baleke ukukizi yita abaabo bazira mahube. Kwokwo, lyo mugagenduukirwa.»

Ukulanga imbibi za'matongo

¹⁴ «Mu kihugo kyo Nahano, Rurema winyu agamùheereza kibe kye'mwinyu, mugalonga mwa'matongo. Yago matongo giinyu, mubiike amabuye, gira gakizi yerekana imbibi zaago. Na yago mabuye, ikyanya mugaaba keera mwahisa imyaka mingi mutuuziri mwo, mutakolwe kwo mwagalyosa, gakanabiikwa ho kare.»

Utumasi

¹⁵ «Ikyanya umundu agaaba ayitana, kandi iri agira ikindi kyaha kirebe, ubumasi bwo'mundu muguma naaho, butangayerekana kwo akwiriiri

ukutwirwa ulubaaja lwo'kuhanwa. Si akasi-isa ki'gambo, kayerekwe ku bumasi bwa'bandu babiri kandi iri bashatu.*

¹⁶ «Iri akamasi ke'bibeessa kangayiji lega umundu ku buhube bulebe, ¹⁷ yabo ábahambanwa bombi bakwaniini bagendi yimanga halya handu heeru ha Nahano. Kwokwo, ngiisi ibyabaleeta, banabiganuulire abagingi, kuguma na'batwi be'maaja, nga kwo bagaaba bakola mu mukolwa gwabo.

¹⁸ «Yabo batwi be'maaja bakwiriiri bagahirize yago magambo bwija, gira bagasobanukirwe inooka. Kwokwo, úwalega uwabo, iri angayiji boneka kwo amúbeeshera, na kwo amúhalanga mu kumúlega, ¹⁹ mumúgirire nga kwo atámali shungika ukugirira mwene wabo. Kwokwo, lyo mugaaba mwalyosa amabi ha kati kiinyu.

²⁰ «Ngiisi byo mwagira, abandi bagabiyu-vwa, banatondeere ukuyoboha ukukizi gira amabi mwene yago. ²¹ Mutamúyuvwirwe indengeerwa. Iri hangaba hali úwayitana, naye ayitwe. Mugalihiisa isu ku lindi, ne'liino ku lindi, no'kuboko ku kundi, no'kugulu ku kundi.»

20

Amategeko hi'gulu lya'mazibo

¹ «Hali ikyanya mwangagendi lwisa abagoma biinyu, munabone kwe'fwarasi zaabo zihimiri ize'mwinyu. Kiri na'magaare gaabo, na'basirikaani, nabyo byo bihimiri ibye'mwinyu. Kundo kwokwo, mutagire mbu muyobohe. Si

* **19:15** 19.15 Mataayo 18.16.

Nahano, Rurema winyu keera akamũlyosa i Miisiri, munaki ririinwi!

² «Kwokwo, ikyanya mugaaba mugagendi bateera, umugingi atee yimanga imbere lya'basirikaani, anababwire: ³ “E basirikaani ba'Bahisiraheeri, munyuvwirize. Zeene mugagendi teera abagoma biinyu. Aaho! Mutatwike indege, mutanayobohe. Mutanakanguke, kandi iri kushenguka imbere lyabo. ⁴ Si Nahano, Rurema winyu muyamiinwi! Ye gagwanwa amũlwikiza abagoma biinyu, anamũhimire.”

⁵ «Ha nyuma, ibirongoozi bya'basirikaani bigababwira kwokuno: “Mu kati kiinyu, ka hali umundu úwayubaka inyumba mbyahya, anabe atazi gihanda mwo? Uyo ataahe! Buzira kwokwo, angakengeera agendi fwira mwi'zibo, ugundi anabe ye gayiji gihanda mwo.

⁶ «“Kandi iri, ka hali úkabyala umuzabibu, atanazi gutomoza? Uyo naye ataahe! Buzira kwokwo, angakengeera agendi fwira mwi'zibo, ugundi anabe ye gayiji giyimbola.

⁷ «“Mu kati kiinyu, ka hali keera úwafundika, anabe atazi hisa? Uyo naye ataahe. Buzira kwokwo, angakengeera agendi fwira mwi'zibo, ugundi anabe ye gayiji hisa iyo shasha yage.”

⁸ «Yibyo birongoozi bya'basirikaani, banashubi deta: “Mu kati kiinyu, ka hali keera úwatwika indege? Uyo naye ataahe, atakengeere avuna abaabo umutima.” ⁹ Ikyanya yabo bakulu багааба keera bayusa ukudeta kwokwo, bakwaniini babiike abimangizi ba'basirikaani.

¹⁰ «Ikyanya mugagendi teera akaaya kalebe, mutee hamagala abatuulaga baamwo, munayuvwanwe. ¹¹ Iri bangayemeera, banamùyigulire inyiivi za'kaaya, lyo yabo booshi bagakizi mùkolera nga baja.

¹² «Haliko, iri bangalahira, banahige kwo bagamùlwisa, haaho, musookanane akaaya kaabo, gira mukagwate. ¹³ Nahano, Rurema winyu agakabiika mu maboko giinyu. Mu yako kaaya, munayami yita abashosi booshi. ¹⁴ Si abakazi, na'baana, kuguma ne'bitugwa, na byoshi íbiri mu kaaya, muhangwirwi ukubitwala nga minyago yinyu, yo Nahano, Rurema winyu amùheereza. Yibyó bindu bya'bagoma biinyu, mugakizi bikoleesa nga kwo mùloziizi. ¹⁵ Kwokwo, kwo mugakizi gira ku twaya twoshi útuli hala, tunabe tutali mu kihugo kyo mugagendi hyana.

¹⁶ «Haliko, mu kihugo kyo Nahano amùheereza, mu twaya twakyo, mutakolwe kwo mwasiga kiri we'kitwe-kibona. ¹⁷ Si muyami minika Abahiti, na'Bahamoori, na'Bakaanani, na'Bapereesi, na'Bahivi, na'Bayebuusi, nga kwo Nahano keera akamùbwira. ¹⁸ Buzira kwokwo, hali ikyanya bangamùyereka ngiisi kwo bali mu gira ibikoleere mu kuhoza, munayiji kengeera mwagira ikyagaza imbere lya Nahano, Rurema winyu.

¹⁹ «Ikyanya mugagendi teera akaaya kalebe, munabe keera mwahisa isiku nyingi mukasokaniini, mutakolwe kwo mwashereeza ibiti bye'bitumbwe. Mutanakizi kuunyula banalu-

dakwe baabyo. Si mwangaki lya ibitumbwe. Ikiti kitali nga mundu kwo mugendi múlwisa.

²⁰ «Haliko, ibindi-bindi biti íbitali ne'bitumbwe, byohe mwangakizi bitema, munakizi bikoleesa mu kubishendeka ku ngo za'kaaya, halinde kayihongoleke haashi.»

21

Umwitani útamenyeezana

¹ «Ikyanya mugaaba mukola mu kihugo kyo Nahano, Rurema winyu agamùheereza, hali ikyanya mwangagwana ikirunda kyo'mundu mwi'shamba, mutanamanye úwamúyita.

² Kwokwo, abashaaja ba mu kaaya, kiri na'batwi biinyu be'maaja, bagendi gera ubuyajabuke, ukutondeerera ngiisi he'kirunda kiri, halinde ku twaya twa hoofi. ³ Banalole akaaya ákali hoofi na kirya kirunda. Haaho, banayabiire inyana ítazindi limiisibwa. ⁴ Iyo nyana, banagitwale hoofi ne'ndekeera ítazindi hingwa mwo, itanazindi byalwa mwe'mbuto, inabe iri mwo'lwiji. Yaho mwi'yo ndekeera, bayabiire irya nyana, banagisingule igosi.

⁵ «Ku yikyo kyanya, abagingi bi'kondo lya Laawi bayegeere. Mukuba, Nahano, Rurema winyu keera akabatoola, bakizi múkolera, banakizi gashanirana kwi'ziina lyage. Bo banakwiriiri ukukizi hambuula ábahambanwa, na ábali mu lwa, kiri na ábakomeresania.

⁶ «Abashaaja booshi ba mu kaaya, bagayikarabira amaboko kwi'rya nyana, ⁷ banadete: “Twehe, tutali twe tukayita uyu mundu. Kiri na nakuyitana, tutamúyiji. ⁸ E Nahano, kwokwo,

keera wakiza abandu baawe, Abahisiraheeri, uyemeere ino nyana ibe ye gaafwa. Utanabetuze abandu baawe umuko gwo'yu mundu muzira buhube.” Haaho yubwo bwitani, Nahano agabakoga bwo.

⁹ «Iri mwangagira kwokwo, mutagaki betuzibwa umuko gwa nakuyitwa. Munabe muli mu gira íbitungiini imbere lya Nahano.»

Ukuyanga umukazi úwagwatwa imbira

¹⁰ «Hali ikyanya mwangagendi teera abagoma biinyu, Nahano, Rurema winyu anamúhimire bo, munabagwate mwo imbira. ¹¹ Na

mu yabo bandu, muguma winyu anabone mwo'munyere únonosiri, anamúsiime, anasare kwo amúyange. ¹² Kwokwo, angamúleeta

mu mwage. Uyo umukazi akwiriiri ayibege itwe, anayitenge kiri ne'nyuunu. ¹³ Ataki

kwiriiri ukuyambala ibyambalwa bye'mbohe, si atuulage mu mwo'yo mushosi. Agaamala umwezi hungu-hungu, agweti agalirira yishe, na nyina. Ha nyuma, uyo mushosi abuli múyibiika kwo, anamúyangage, halinde abe mukaage wa lwoshi.

¹⁴ «Haliko uyo mushosi, iri atangaki ba na'marara gaage, amúleke agende ngiisi ho aloziizi. Ataki hangwirwi kwo amúguliise, kandi iri amúgire nga muja, bwo ali mu ba keera amúteeza ishoni.

¹⁵ «Hali ne'kyanya umushosi angaba agweti abakazi babiri. Muguma, anabe nakiriri, no'wabo anabe nakororo. Aaho! Ngiisi mukazi, anabe amúbusiri kwa'baana bo'butabana. Haliko ifula, anabe mugala wa nakororo.

16 «Kwokwo, ikyanya kyo agagabulira abaana baage ibindu, bube buhyane bwabo, umutuli gwe'fula, atahangwirwi ukuguheereza umutabana wa nakiriri. Iri angagira kwokwo, agaaba ahubira ifula, kundu nyina ali nakororo. 17 Haliko, akwiriiri ayemeere mugala nakororo kwo ye fula. Anakwiriiri amúheereze umutuli gwe'bindu ubugira kabiri, nga kwo bimúkwiriiri. Mukuba, ali fula yage, anakwiriiri umutuli gwo'bufula.»

Abaana ábayihindulira ababusi

18 «Hali ikyanya umushosi angaba ali no'mwana muhuni, anali mundagabika. Uyo mwana, ikyanya yishe na nyina bali mu múhanuula, atali mu bayuvwa. 19 Kwokwo uyo mwana, ababusi baage bakwiriiri bamúgwate, banamútwale imwa'bashaaja ba'kaaya, gira bamútwire ulubaaja. 20 Badete kwokuno: “Lolagi! Uyu mugala witu ahuna, anali mundagabika. Atali mu tuyuvwa, si ali mu shiiba agalaluka, anali mu yifunda mu bitalaalwe.” 21 Haaho, abashosi booshi ba mu kaaya bagamúyita mu kumúlasha amabuye. Kwokwo, kwo mugaaba mwamala amabi mu kati kiinyu. Kiri na'Bahisiraheeri booshi bagayuvwa ngiisi íbyakoleka, banatondeere ukuyoboha.»

Ikirunda kya úwamanikwa

22 «Hali ne'kyanya umushosi angatwirwa ulubaaja lwo'kuyitwa, ukukulikirana no'bwitani

bwage, anayitwe. Ne'kirunda kyage, kina-manikwe ku kiti.*

²³ «Kundu kwokwo, yikyo kirunda kyage kita-laale yaho ku kiti. Si mukwiriiri muyami kiziika lwolwo lusiku. Mukuba, ngiisi úwamanikwa, ali mu ba keera alonga idaaki imwa Rurema. Kwokwo, bwo Nahano, Rurema winyu keera amùheereza ikihugo kwo mukihyane, mutayiji kengeera mwakiyulubaza.»

22

Tukizi simbaha ibindu byo'mutuulani

¹ «Hali ikyanya wangabona ingaavu ya mwene winyu Umuhisiraheeri, kandi iri kibuzi kyage, kikoli habusiri. Yikyo kitugwa, utakolwe kwo waleka kibeere yaho. Si ukwiriiri ukigalulire imwa mwene kyo. ² Uyo mwene winyu, iri angaba atuuziri hala, kandi iri utamúyiji, ukwiriiri utee langa yikyo kitugwa mu mwawe. Kigabeera mwomwo, halinde ikyanya mwene kyo agayiji kilooza, ukabuli músikiiriza kyo. ³ Ugakizi gira kwokwo, na ku punda wage, na ku mulondo gwage, na ku ngiisi kindu kyo agaaba atera. Utaleke ukumúlangira kyo.

⁴ «Na kwakundi, iri wangagwana punda wa mwene winyu agandaarira ku njira, kandi iri ngaavu yage. We kongwa we! Yikyo kitugwa, utakilekeerere. Si ukwiriiri ukukitabaala.»

Agandi mategeko

⁵ «E balya, umukazi atagire mbu akizi yambala ibyambalwa byo'mushosi. Umushosi

* 21:22 21.22-23 Yohana 18.32.

naye, atakolwe kwo akizi yambala ibyambalwa byo'mukazi. Ngiisi úgakizi gira kwokwo, ali mu ba ayagaza Nahano, Rurema winyu.

⁶ «Hali ikyanya wangaba uli mu njira, unabone ingisha ku kiti, kandi iri haashi. Mwi'yo ngisha, unagwane ihinyuni higweti higalaalira amagi gaahyo, kandi iri higweti higabundira utwananyuni twahyo. Yihyo hinyuni, utagire mbu uhiyabiire, kuguma no'twananyuni. ⁷ Ngiisi byo ukwaniini ukugira naaho, utwale utwananyuni, haliko unalikuule nyina. Kwokwo, lyo ugalonga ukulama isiku nyingi, unabe ugendukiirwi.

⁸ «Ikyanya ugayubaka inyumba mbyahya, ukasoose ikigo mu matambi ga'katwe. Kwokwo, iri umundu angayiji tibuka kwi'yo nyumba, utakengeere wabetuzibwa umuko gwage.

⁹ «Ikyanya ugabyala imizabibu, utakolwe kwo wagifusha mwe'zindi mbuto. Iri wangagifusha mwe'zindi, umenye bwija kwe'mimbu yoshi igayami yulubala.

¹⁰ «Ne'kyanya ugaaba uli mu lima, ishuuli na punda, utakolwe kwo wabishwekera kuguma.

¹¹ «Ikyanya ugayambala imirondo, utayambale ímihange mu nuzi zo'bwoya kuguma na ze'kitaani.

¹² «Umulondo gwo ugakizi yambala, ukizi gushwekera iminaganizo ku makano gaagwo kwo gali gana.»

Imiziro ku luhande lwa'bakazi

¹³ «Tudete ngo'mushosi angahisa umukazi, anamúgwejere, ha nyuma anatondeere ukumúshemya. ¹⁴ Uyo mushosi anamútyoze,

kiri no'kumúbangaaniza, ti: “E balya, n'gahisa uyu mukazi, halikago, iri n'gamúmenya, nanagwana keera agwejerwa no'gundi.”

¹⁵ «Kwokwo, yishe wo'yo mukazi bo na nyina, bakwiriiri bagendere abashaaja ba'kaaya, banabayereke utulangikizo kwo'munyere wabo atâli zaazi gwejerwa no'gundi mushosi. ¹⁶ Yishe agabwira yabo bashaaja: “Uyu, ali munyere wani. N'gamúyangiisa no'yu mutaama. Haliko, yoyo akoli gwetu agamúkoroza.

¹⁷ «“Kyo kitumiri keera amúteeza urubanda, ti: Ndaki múgwana akiri munyere. Aaho! Lolagi akalangikizo ákayerekiini kwo âli munyere.” Kwokwo, yabo babusi bakwiriiri bayajuule ikyajó íkikatonyera kwo'muko. Abashaaja banayibonere umulondo gwo akayambala, ku kyanya bakamenyana na yiba mu bushigi bwa mbere, ha nyuma lyo'kuhisania.

¹⁸ «Haaho uyo mushosi, balya bashaaja bagamúgwatiisa, gira bamúhane. ¹⁹ Na bwo'yo mushosi akateeza umunyere wo'Muhisiraheeri urubanda, akwiriiri ahyule, mu kuheereza shevyala ibingorongoro igana.* Na kwakundi, akwiriiri abeere na mukaage halinde ikyanya agaafwa.

²⁰ «Haliko, hali ikyanya uyo mushosi angaboneka kwo adeta ukuli, hatanaboneke akalangikizo kwo'yo mukazi âli ki riiri munyere. ²¹ Kwokwo, bagayami twala uyo mukazi ha mulyango gwe'nyumba ya yishe.

* **22:19** 22.19 ibingorongoro igana Zâli riiri ubugira kabiri, ifwaranga ze'ngondo.

Haaho, abashosi ba mu kaaya banamúyite, mu kumúlasha amabuye. Mukuba, agaaba keera agira ibala mu Bahisiraheeri, bwo áli kizi sambana, anaki tuuziri mu mwa yishe. Kwokwo, kwo mukwaniini ukulyosa amabi mu kati kiinyu.

²² «E balya, hali ikyanya mwangagwata umushosi agweti agashuleha muka uwabo. Ndaakwo kundi! Bombi bakwiriiri bayami yitwa. Kwokwo, kwo mugakizi shaaza amabi mu Bahisiraheeri.

²³ «Mu kaaya kalebe, hali ikyanya umushosi angagwana umuhyakazi keera afundikwa, anamúshulehe. ²⁴ Emwe! Yabo bombi, mugayami bahalamulira kwi'rembo lya'kaaya, munabayite mu kubalasha amabuye. Uyo munyere, íbitumiri agayitwa, bwo atayamiza, anashuba mu kaaya. Na íbitumiri uyo mushosi agayitwa, bwo akayulubaza ishasha yo'wabo.

²⁵ «Haliko, iri umushosi angagwana umuhyakazi úkola mufundike mu mbingiro, anamúbimbiire, anamúshulehe, kwokwo uyo mushosi akwiriiri ayitwe. ²⁶ Si uyo munyere yehe, mutakolwe kwo mwamúhuma kwo. Ndaabwo buhube bwo agira, úbwangatuma agayitwa. Yago magambo, gashushiini no'mundu úwangasimbukira ku'wabo, anayami múyita. ²⁷ Kwo na kwokwo, kwo'yo mushosi agwanana iyo shasha mu mbingiro. Uyo muhya-kazi, kundu angayamiziizi, ndaaye úshuba úgayiji múfuusa.

²⁸ «Hali ne'kyanya umushosi angagwana umuhyakazi útazindi menyana no'mushosi,

anabe atazi fundikwa. Anamúbimbiire, anamúshulehe, haliko banabagwate imbira. ²⁹ Kwokwo, bwo keera ayulubaza uyo muhya-kazi, akwaniini atange ibingorongoro makumi gataanu bye'harija imwa yishe, anayami múyabiira abe mukaage. Atanáye hanguulwe kwo amúyimule.»

23

¹ «Hatagirage umushosi úgayanga akashambala ka yishe, gira atayiji kengeera ayulubaza yishe bweneene.»

Ukuhandulwa ku bandu ba Nahano

² «Umushosi, iri bangaba keera bamúsayula, kandi iri bamúnongola ubwage bushosi, atahangwirwi ukukizi yingira mu muhumaanano gwa'bandu ba Nahano.

³ «Umwana we'kizira,* naye atahangwirwi ukukizi yingira mu muhumaanano gwa'bandu ba Nahano. Kiri na'baana baage, halinde ikibusi kyage ki'kumi batahangwirwi ukukizi yingira mwo.

⁴ «Abahamooni, na'Bamohabu, nabo batahangwirwi ukukizi yingira mu muhumaanano gwa'bandu ba Nahano. Kiri na'baana baabo, halinde ikibusi kyabo ki'kumi, nabo batahangwirwi ukukizi yingira mwo. ⁵ Mukuba, ikyanya mwáli kizi lyoka i Miisiri, batakayiji músanganira ne'byokulya, kandi iri magoloovi. Si bakamütumira umunamaleere Balaamu mugala Behoori, umutuulaga wa mu kaaya

* **23:3** 23.3 Umwana we'kizira Ali mwana wa'babusi ábatayangana ku njira íkwaniini.

ke'Petoori, mu kihugo kye'Mezopotamiya. Uyo Balaamu, banamúbulika, mbu ayiji mùdaaka. ⁶ Kundu kwokwo, Nahano, Rurema winyu atanamúyuvwa. Yago magambo ga'madaaki, anagahinduula gabe go'kumùgashaanira, bwo amùkuuziri. ⁷ Kwokwo, munyuvwirize. Irya milala yombi, mutakolwe kwo mwananyana ikihango mwe nabo.

⁸ «Haliko Abahedoomu boohe, utakizi baneena, bwo bali beene winyu. Kiri na'Bamiisiri nabo, utakizi baneena. Mukuba, mukatuula mu kihugo kyabo nga binyamahanga. ⁹ Yabo Bamiisiri bo mukayijanwa ukulyoka imwabo, ikibusi kyabo kya kashatu, bahangwirwi ukukizi yingira mu muhumaanano gwa'bandu ba Nahano.»

Ukuyerusibwa kwi'shumbi

¹⁰ «Ikyanya mugakizi gendi lwisa abagoma biinyu, mutakizi yulubaza ho mushumbisiri. ¹¹ Ku mugani, iri muguma mu basirikaani biinyu angayiyulubaza bushigi mu kuyihwana kwo, akwiriiri ahuluke mu shumbi, atanaki lunguli galuka. ¹² Kabigingwe, akwiriiri ayikarabe, abuli galukira mu shumbi, mu hihwehwerwe.

¹³ «Ukwiriiri ukuyubaka umuhanda ibutambi lye'shumbi, habe ho mugakizi yitabaalira. ¹⁴ Yaho mu shumbi, ukwiriiri ukizi ba ne'fuka, gira ngiisi musirikaani ugakizi gendi yitabaala, alonge ubulyo bwo'kuhumba ho agabiika imyanda. Anabe no'bulyo bwo'kushubi gifulira. ¹⁵ Kwokwo, ishumbi yinyu ikwiriiri ikizi ba handu heruusibwa. Mukuba, Nahano, Rurema winyu ali mu gilenga mwo mu kumùlanga, iri

anamùhimira abagoma biinyu. Ne'ri angayiji bona íbitali nga byo, atangaki shubi mùbeera hoofi.»

Mukizi kingira umuja úwamùtibitira mwo

¹⁶ «Umuja, iri angatibita sheebuja, halinde mu kihugo kiinyu, mutakolwe kwo mwashubi múgalulira imwa sheebuja. ¹⁷ Si mumúleke mutuulanwe. Ye gatoola akaaya ka asi- imiri ukubeera mwo. Utakolwe kwo wakizi múlibuza.»

Ibala lyo'kushuleherana mu mbeero

¹⁸ «Hatagirage Umuhisiraheeri, kandi iri Muhisiraheeri-kazi, úgakizi shiiba mu luheero lwe'migisi, mbu anakizi shulehana mwo. ¹⁹ Kiri ne'mbembo íyahaabwa umushosi kandi iri umukazi úli mu shulehana mwene kwokwo, utakolwe kwo wagileeta mu nyumba ya Nahano, kundu zangaba za kukwiza byo mwalagaania imwage. Si abandu mwene yabo, bali mu múyagaza bweneene!»

Ingaaba ízilahiziibwi

²⁰ «Hali ikyanya wangakaaba uwinyu Muhisiraheeri ifwaranga, kandi iri byokulya, kandi iri ikindi kindu. We kongwa we! Mu kuyishula, utakolwe kwo wamúbwira kwo akuyungule. ²¹ Yukwo kuyungulwa, kwoki wangakuhuuna ikinyamahanga. Si uwinyu Muhisiraheeri, nanga! Si kiri kizira! Ikyanya mugahika mu kihugo kyo mugagendi hyana, mutakizi sara ukuyungulwa no'winyu Muhisiraheeri. Kwokwo, lyo Nahano, Rurema winyu agakizi mùgashaanira mu kati ka byoshi.»

Ukuhaana umuhango

²² «Iri wangabiika umuhango kwo hali ikindu kyo ugatanga imwa Nahano, Rurema winyu utakolwe kwo watindiriza ukugukwiza. Mukuba, iri wangaleka ukugukwiza, ugaaba keera wagira ikyaha, na Nahano agakuyishuza. ²³ Haliko, iri wangaba utabiisiri umuhango, ugayibeera uli shululu, buzira kyaha. ²⁴ Kwokwo, iri wangagira mbu ubiike umuhango imbere lya Nahano, ndaanaye úwakushimya, uyihangaane ukugukwiza.»

Íbiloziri indalo ya mwene winyu

²⁵ «Iri wangalenga ha ndalo ye'mizabibu ítali ye'mwawe, uhangwirwi ukudootola imihuli yo ugaalya, halinde unayigute. Haliko, utakolwe kwo habe imihuli yo ugateekera mu lugega, mbu ugitaahane. ²⁶ Kwo na kwokwo, iri wangalenga ha ndalo ye'ngano ítali ye'mwawe, wangakoleesa amaboko mu kushulumula ku mihuli. Haliko, utakolwe kwo wakoleesa umugushu.»

24

Ukuyimula umukazi no'kushubi yanga

¹ «Hali ikyanya umushosi angahisa umukazi. Haliko ha nyuma, uyo mushosi anamúbone kwa'kashembo, halinde atanaki músimiise. Uyo mushosi, akwiriiri amúyandikire amaruba go'kumúlahira, anamúheereza go, abuli múyimula.*

* **24:1** 24.1 Mataayo 5.31.

² «Uyo mukaage, hali ikyanya agahuluka, anashubi yangwa no'gundi mushosi. ³ Haliko, uyo yiba wa kabiri, hali ikyanya naye angaba ataki músiimiri. Uyo wa kabiri naye, anamúyandikire amaruba go'kusigaana, anamúlubule. ⁴ Iri byangakoleka kwokwo, ulya yiba wa mbere, ataki kwiriiri ukushubi múgalukira. Mukuba, uyo mukazi agaaba keera ayulubala. Ne'ri angashubi múyanga, agaaba ayagaza Nahano, Rurema wage. Kwokwo, ikihugo kyo agaaba amùheereza, utaki kiyulubaze ne'kyaha.»

Íbiloziri abahya

⁵ «Umushosi yeshi útáki hisa umukazi, atakwiriiri kwo ayami tumwa mwi'zibo. Na kwakundi, batamúhuune ikitoolo. Si akwiriiri abeere mwomwo mu mwage, ku butoge mwaka gwoshi hungu-hungu, agweti agashambaaza mukaage.»

Íbiloziri imbingo

⁶ «Hatagirage úgahuuna mwene wabo imbingo, mbu amútwale amabuye go'kushya ingano, kandi iri lushyo lwonyene. Iri angagira kwokwo, hali ikyanya uyo mundu atangaki longa byo agaalya.»

Íbiloziri ukuzimba Umuhisiraheeri

⁷ «Iri byangamenyeekana kwo muguma winyu azimba uwabo Muhisiraheeri, anamúgire muja wage, kandi iri amúguliisa, uyo mundu akwiriiri ayitwe. Kwokwo, lyo mugaaba mwalyosa amabi mu kati kiinyu.»

Íbiloziri umulwazi wo'mubembe

⁸ «Iri umundu angalwala umubembe, mukizi yuwiriza ngiisi bya'bagingi Balaawi bagamùbwira, munabisimbahe. Mwe bakongwa mwe! Mukizi gira nga kwo n'gamùkomeereza. ⁹ E balya, mukizi kengeera ngiisi byo Nahano Rurema winyu, akagirira Miryamu mu njira, ku kyanya mwâli kizi lyoka i Miisiri.»

Íbiloziri ingwati

¹⁰ «Iri wangakaaba umutuulani wawe ikindu kirebe, utakolwe kwo wayifunda mu mwage, mbu ugendi yiyabiirira ingwati ígayerekana kwo ali mu mwenda gwawe. ¹¹ Nanga! Hali, ukwiriiri uyisunge ha mbuga, halinde yehe yenyene akuleetere yo. ¹²⁻¹³ Hali ikyanya uyo mutuulani wawe angaba ali mukeni. Ne'ri angakuhogolera umulondo mbu ibe yo ngwati, utakolwe kwo gwalaala imwawe. Ukwiriiri umúgalulire gwo mu hihwehwerwe. Ne'kyanya agagwejera, agaguyibwika, anakugashaanize. Kwokwo, ugaaba wasimiisa Nahano, Rurema wawe.»

Tukizi gira íbikwaniini imwa'bakozi

¹⁴ «Iri wangaba uli mu koleesa umundu útashobwiri, anali nakahuku, aba winyu Muhisiraheeri, kandi iri kinyamahanga kyo mutuliinwi, utahangwirwi kwo ukizi múlibuza, kundu wangaba we mu múhemba. ¹⁵ Yuwagwa! Bwo ali nakahuku, iyo mbembo imúgooziri. Ku yukwo, ukizi múhemba ngiisi lusiku, mutanakizi lindirira mu hihwehwerwe.

Mukuba, iri angatakira Nahano hi'gulu lyawe, ugabonekana kwo uli munabyaha.»

Ngiisi mundu abetule umuteekerwa gwage

¹⁶ «Ababusi batakizi yitwa hi'gulu lye'byaha bya'baana baabo. Kiri na'baana nabo, batakizi yitwa hi'gulu lye'byaha bya'babusi baabo. Haliko, ngiisi mundu akwaniini ayitwe hi'gulu lye'byaha byage yenyene.»

Tukizi girira ábakekeriiri amiija

¹⁷ «Mutakizi lyalyania ibinyamahanga byo mutuliinwi, kandi iri ifuuvi. Mutanakizi yabira umulondo gwa namufwiri nga ngwati. ¹⁸ Mukengeere kwe'kyanya niinyu mwâli riiri baja mu kihugo kye'Miisiri, Nahano, Rurema winyu akamũlyosa yo. Kyo kitumiri ngweti ngamũkomeereza kwo mukizi simbaha yulu lubaaja.

¹⁹ «Ikyanya ugaaba uli mu gesha, unakengeere wayibagira imihuli miguma mu ndalo, utaki galuke mbu yiji gilooza. Nanga! Ugilekere ibinyamahanga byo mutuliinwi, kuguma ne'fuuvi, na banamufwiri. Kwokwo, lyo Nahano, Rurema winyu, agakizi kugashaanira mu byoshi byo ugakizi kola.

²⁰ «Na kwakundi, ikyanya ugaaba ugweti ugatibula ibitumbwe byawe bye'mizehituuni, utakolwe kwo wagaluka ukuyiji maliiriza ibyasigala. Si ubilekerage ibinyamahanga byo mutuliinwi, ne'fuuvi, na banamufwiri.

²¹ «Ne'kyanya ugayimbula imizabibu yawe, unabe wayibagira imihuli, utagaluke mbu uginongole. Si ugilekere ibinyamahanga

byo mutuliinwi, ne'fuuvi, na banamufwiri.
²² Mukengeere kwo niinyu mwâli riiri baja mu kihugo kye'Miisiri. Kyo kitumiri ngweti ngamùkomeereza kwo mukizi batabaala.»

25

Ubulyo bwo'kukizi twa imaaja

¹ «Abahisiraheeri babiri, iri bangalongoola, bakwaniini bagendere abatwi be'maaja. Muguma angayera, uwabo anayage. ² Uyo úwayaga, iri angaba akwaniini ukukubulwa, umutwi we'maaja agahanguula kwo agwejere haashi. Kwokwo, anakubulwe ingoni ukukulikirana no'buhube bwo akagira. ³ Haliko, batataluse ingoni makumi gana. Iri bangazitalusa, mugaaba mwamútindimaza ukuhima ulugero.*»

Íbiloziri ingaavu

⁴ «Ikyanya ugakoleesa ingaavu mu kubugumula ingano, utakolwe kwo wakizi gishweka ikinwanwa, mbu itagilye kwo.»

Ulubaaja hi'gulu lyo'kuhyaniisa

⁵ «Hali ikyanya umundu angaba ali na'batabana babiri, muguma anafwe átabuta. Kwokwo, namufwiri úwasigwa, atahangwirwi kwo ayangwe handi-handi no'muhalashongo. Haliko, yiba-wage akwiriiri amúhyane, abe mukaage. ⁶ No'mwana mutabana ye agatee buta, akwaniini ayinikwe iziina lya nakufwa.

* 25:3 25.3 2 Bakorindo 11.24.

Kwokwo, kwi'ziina lya nakufwa ligagenderera ukulumbuusibwa mu Bahisiraheeri.

⁷ «Uyo mutabana, iri atangasiima ukuhyana mukaage wage, uyo namufwiri, agagendera abashaaja ba'kaaya, anababwire kwokuno: “E bataama, yibanie-wani, alahira ukumbyana. Atanalozizi ukulumbuusa iziina lya mwene wabo mu Bahisiraheeri.”

⁸ «Kwokwo, yabo bashaaja bagahamagaliisa uyo mutabana, banamúhanuule. Hali ikyanya angayami shiikiza, ti: “Kuutu-kuutu! Ndali ku mukazi.” ⁹ Kwokwo, uyo mukazi akwiriiri amúyegeere imbere lya yabo bashaaja, anayami múhogola ikiraato, anamútwire i malanga, ti: “Loli kwo bali mu kizi gira umundu úwalahira ukubutira mwene wabo.” ¹⁰ Ha nyuma, mu Bahisiraheeri, bagakizi buuza iyo mbaga kwokuno: “Inyumba ya úkahogolwa kiraato.”»

Íbilahiziibwi ikyanya kye'milongwe

¹¹ «Hali ikyanya abashosi babiri bangaba bag-weti bagalongoola. Muka muguma, anayiji gwatira uyo gundi mushosi i rwedwe, mbu lyo afuusa yiba. ¹² Uyo mukazi, mutamúkejeerere. Si muyami mútwisa ikigasha.»

Mukizi koleesa ulugero úlukwaniini

¹³ «Mu ludaha lwawe, utakizi biika mwe'ngerero ízisigiini, luguma lwo'kugera ibizito, no'lwabo lwo'kugera ibyangu. ¹⁴ Mu mwawe, utabe ne'ndengo zibiri ízisigiini, nguma yo'kugera ibingi, ne'yabo yo'kugera ibiniini.

15 «Haliko, ukwiriiri ukizi ba ne'bigerero ibiyeniiri, ne'ndengo ízikwaniini. Kwokwo, lyo ugalonga ukulama isiku nyingi mu kihugo kyo Nahano agamùheereza. 16 Mukuba ingunge, ikyanya ziri mu koleesa indengo ízisigiini, ziri mu ba zayagaza Nahano, Rurema winyu.»

Muminike Abahamareki

17 «Mukizi kengeera ngiisi kwa'Bahamareki bakamùgirira, ikyanya mwâli kizi shaaga i Miisiri. 18 Kundu mwâli koli shengusiri no'muluho, haliko batakatwaza Rurema. Si bakayiji mûtegeera mu njira, banayami teera abiinyu booshi ábâli sigiiri ha nyuma.

19 «Kwokwo buno, Nahano, Rurema winyu agamùheereza ikihugo kwo mukihyane. Kwokwo, akola agamùluhuusa, mu kumùguluula mu bagoma booshi ábamùzungulusiri. Ku yukwo, ikyanya mugayingira mwo, muminike Abahamareki booshi, halinde abandu booshi bayibagire kwo bâli riiri ho. Yiri igambo, mutaliyibagire.»

26

Mukizi tanga itomola

1 «Buno, mugagendi yingira mu kihugo kyo Nahano, Rurema winyu amùheereza. Ikyanya mugakigwata, munabe mukoli kituuziri mwo, 2 ngiisi muguma winyu akizi yabiira itomola lye'mimbu yo ayeza. Iyo mimbu, agibiike mu lugega, anagitwale mu kaaya ko Nahano agaaba atoola kwo akizi yikumbirwa mwo.

³ «Agendere umugingi úli mu kola mu yizo siku, anamúbwire: “Zeene, nadeta imbere lya Nahano, Rurema winyu, kwo n'gahika mu kihugo kyo Nahano akakyula kwo aheereza bashokuluza biitu.”

⁴ «Yulwo lugega, uyo muggingi agaluyabiira, analutereke ku katanda ka Nahano, Rurema winyu. ⁵ Lyeryo, nakutanga ituulo anadete kwokuno: “Shokuluza wani âli riiri Muharaamu wo'kukizi jeba-jeba. Akamanukira i Miisiri, ali na'bandu bagerwa naaho, anatuula yo. Ha nyuma, abandu baage banayiji ba kanyegete, banaba mulala úguhimbiri, banaba bikalage. ⁶ Haliko, Abamiisiri bakatuvindagaza, banatulibuza. Emwe! Bakayami tugira baja nganangana.

⁷ «“Ikyanya twâli riiri yo, twanatabaaza Nahano, Rurema wa bashokuluza biitu. Yago mahuuno giitu, anagayuvwa, anabona ngiisi kwo twâli kizi shenguka. Mukuba, Abamiisiri bâli kizi tukoleesa ku kahaati, iri banatuvindagaza bweneene.

⁸ «“Kwokwo, Nahano anatulyosa i Miisiri ku bushobozi bwage bwa'kahebuuza, mu kuyerekana ibyereso bye'kitangaaza. ⁹ Anaturongoora halinde hano handu, anatuheereza kino kihugo ikiyeziri mwa'mata, no'buuki. ¹⁰ Kwokwo buno, ngoli tuuziri mu kihugo kyo Nahano akambeereza, keera nanayeza. Kyo kitumiri namúleetera lino itomola.”

«Iyo mimbu, uyo mundu agitereke imbere lya Nahano, Rurema winyu,

anafukame mu kumúyikumba. ¹¹ Ha nyuma, munashambaalire ngiisi byo Nahano, Rurema winyu akamùheereza, mwenyene kuguma ne'mbaga ziinyu. Mubishambaalire muli kuguma na'Balaawi, kiri ne'binyamahanga byo mutuliinwi.»

Ikihande ki'kumi kikizi tangwa

¹² «Ha nyuma lya ngiisi myaka ishatu, ugakizi tanga ikihande ki'kumi ku byo walonga, unakiheereze Abalaawi, ne'binyamahanga byo mutuliinwi, ne'fuuvi, na banamufwiri. Kwokwo, lyo nabo balonga ukukizi lya, banayigute ku kyanya kyoshi kyo bali mu twaya twinyu.

¹³ «Unabwirage Nahano, Rurema wawe: “E Nahano, mu byataluulwa imwawe, ndaakyo ikiteerwa ku shinda kyo nasigalana mu nyumba. Si byoshi nabiheereza Abalaawi, ne'binyamahanga byo tutuliinwi, ne'fuuvi, na banamufwiri. Ee ma! N'gakoleesa nga kwo ukangomeereza mu maaja zaawe. Mu maaja zaawe, ndaazo nabiika ha butambi, ndaanazo nayibagira. ¹⁴ Bino byokulya bitaluule, ndaabyo n'galya ikyanya nâli mu kigandaaro. Kiri ne'kyanya nâli yulubiiri, ndaabyo n'gakomoola. Ndaanabyo n'gatanga imwa nakufwa. E Nahano, Rurema wani, ngiisi byo ukambwira, byo na byebyo n'gagira. ¹⁵ Wehe uyamiri utuuziri mwi'gulu, ahandu heruusibwa. Kwokwo, ukizi lola abandu baawe, Abahisiraheeri, kiri ne'kihugo kyo ukatuheereza. Emwe! Kiyeziri mwa'mata, no'buuki. Kwokwo, ukizi tugashaanira, nga kwo ukalagaania bashokuluza biitu.”»

Abahisiraheeri bali bandu ba Nahano

¹⁶ «Zeene, Nahano, Rurema winyu amùkomeereza kwo mukizi kulikiriza yizi maaja, na yaga mategeko. Mukizi zikulikiriza ku mitima yinyu yoshi, na ku nzaliro ziinyu zooshi.

¹⁷ Zeene, mwalagaania Nahano kwo ye gaaba Rurema winyu, na kwo mugakizi kola nga ngiisi kwo aloziizi, iri munasimbaha imaaja zaage, ne'migeeza yage na'mategeko gaage. Kwokwo, ukizi músimbaha.

¹⁸ «Nahano zeene, keera akyula kwo mugaaba be'mwage yenyene, nga kwo keera akamùlagaania. Anadeta kwo mukwaniini mukizi simbaha imaaja zaage zooshi. ¹⁹ Iri mwangamúsimbaha kwokwo, mugaaba mulala úguhimbiri, ukuhima igindi milala yoshi. Munabe mwagingikwa bweneene, munakuzibwe, munashaagwe, munamenyeekane bweneene. Mugaaba mulala mutaluule imwa Nahano, Rurema winyu nga kwo keera akamùlagaania.»

IMIGASHANI NA'MADAAKI**27***Abahisiraheeri bakengeera ikihango*

¹ Uyo Musa, kuguma na'bashaaja ba'Bahisiraheeri, banakomeereza Abahisiraheeri, ti: «Imaaja zooshi zo namùbwira zeene, mukizi zisimbaha.

² «Lusiku luguma, mugajabuka ulwiji Yorodaani, gira muyingire mu kihugo kyo Nahano, Rurema winyu keera akamùheereza. Haaho, mukwaniini ukutoola amabuye

mahamu, munagashinge, munagabuge kwo'luhamba. ³ Munagayandike kwo zirya maaja zo namùheereza. Emwe! Ikihugo kyo mugayingira mwo, kiyeziri mwa'mata, no'buuki. Biri nga kwo Nahano, Rurema wa bashokuluza biinyu keera akamùlagaaniana. ⁴ Ikyanya mugaaba keera mwajabuka ulwiji Yorodaani, mushinge yaga mabuye ku mugazi Hebaali, munagabuge kwo'luhamba, nga kwo namùkomeereza zeene.

⁵ «Yaho ku yugwo mugazi, muhayubakire Nahano akatanda ka'mabuye. Si yago mabuye, mutagabaaje ne'kyuma. ⁶ Haliko, mu kukayubaka, mukoleese naaho amabuye ga mu ndalo. Ha nyuma, mukizi tangira Nahano, Rurema winyu amatuulo go'kusiriiza lwoshi. ⁷ Munakizi katangira kiri na kwa'matuulo go'kuyerekana ingoome. Yago matuulo, mugakizi galiira haaho imbere lya Nahano, Rurema winyu, munabe mushambiiri. ⁸ Yago mabuye, ikyanya mugaaba keera mwagashinga, mugayandike kwo yizo maaja za Rurema, ku fwabe ízigasomeka duba.

⁹ «Ha nyuma, Musa, na'bagingi ba'Balaawi, banashubi bwira abandu: “E Bahisiraheeri, mube munyerere, muyuvwirize! Zeene, lyo mwaba bandu ba Nahano, Rurema winyu. ¹⁰ Ku yukwo, mukizi músimbaha, munakulikirize imaaja zage, ne'migeeza yage, nga kwo namùbwira zeene.”»

¹¹ Ku lwolwo lusiku, Musa anakomeereza abandu kwokuno: ¹² «Ikyanya mugaaba keera

mwajibuka ulwiji Yorodaani, umulala gwa Simyoni, no'gwa Laawi, no'gwa Hisakaari no'gwa Yuda, no'gwa Yusefu, no'gwa Binyamiini, bagayimanga ku mugazi Gerizimu, mu kudeta amagambo go'kugashaanirana. ¹³ Ku yikyo kyanya, umulala gwa Rubeni, no'gwa Gaadi, no'gwa Hasheeri, no'gwa Zabulooni, no'gwa Daani, no'gwa Nafutaali, yohe igayimanga ku mugazi Hebaali, mu kudeta amagambo go'kudaakana.»

Amadaaki

¹⁴ Kwokwo, Abalaawi bagabwira abandu kwi'zu lihamu kwokuno:

¹⁵ «Umundu, iri angabaaja umugisi mu biti, kandi iri agujongolola mu byuma, anakizi guyikumba ku bumbishwa, uyo adaakwe. Si imigisi, iri mu girwa naaho na'maboko ga'bandu! Kinali kyagaza bweneene imwa Nahano. Haaho, abandu booshi banashuvye, ti: “Ee! Bikizi ba kwokwo.”

¹⁶ «Umundu, iri angagayiriza yishe, kandi iri nyina, adaakwe. Abandu booshi banashuvye, ti: “Ee! Bikizi ba kwokwo.”

¹⁷ «Umundu, iri angahongola ulubibi lwi'tongo lya mwene wabo, adaakwe. Abandu booshi banashuvye, ti: “Ee! Bikizi ba kwokwo.”

¹⁸ «Umundu, iri angahabura imbumi, adaakwe. Abandu booshi banashuvye, ti: “Ee! Bikizi ba kwokwo.”

¹⁹ «Umundu, iri angaba atali mu twaza ibinyamahanga íbimùtuuziri mwo, kiri ne'fuuvi, na banamufwiri, adaakwe. Mukuba, atali mu twaza imaja ízidesiri hi'gulu lyabo.

Abandu booshi banashuvye, ti: “Ee! Bikizi ba kwokwo.”

²⁰ «Umundu, iri angashuleha akashambala ka yishe, adaakwe. Mukuba, ali mu ba ayulubaza yishe bweneene. Abandu booshi banashuvye, ti: “Ee! Bikizi ba kwokwo.”

²¹ «Umundu, iri angashuleha ikitugwa, adaakwe. Abandu booshi banashuvye, ti: “Ee! Bikizi ba kwokwo.”

²² «Umundu, iri angashuleha mwali wage, aba yishe ye múbuta kandi iri nyina, adaakwe. Abandu booshi banashuvye, ti: “Ee! Bikizi ba kwokwo.”

²³ «Umundu, iri angashuleha navyala, adaakwe. Abandu booshi banashuvye, ti: “Ee! Bikizi ba kwokwo.”

²⁴ «Umundu, iri angayita umutuulani wage ku bumbishwa, adaakwe. Abandu booshi banashuvye, ti: “Ee! Bikizi ba kwokwo.”

²⁵ «Umundu, iri angayemeera imbuli, gira agendi yita umuzira buhube, adaakwe. Abandu booshi banashuvye, ti: “Ee! Bikizi ba kwokwo.”

²⁶ «Umundu, iri angaba atali mu kulikiriza imaaja za Rurema, atanali mu zisimbaha, adaakwe. Abandu booshi banashuvye, ti: “Ee! Bikizi ba kwokwo.*”»

28

Imigashani

(Balaawi 26.3-13; Bukengeeze 7.12-24)

* 27:26 27.26 Bagalatiya 3.10.

¹ «Imaaja za Nahano, Rurema winyu zo ngweti ngamùbwira zeene, iri mwangakizi ziyu-vwiriza, munabe muzikulikiriziizi, haaho lyo agamùkuza mube hi'gulu lya'mahanga gooshi. ²Iri mwangaba mumúsimbahiri, mugakizi longa iyi migashani yoshi:

³ «Mugakizi gashaanirwa mu twaya, kiri na mu bishoola.

⁴ «Mugakizi buta abaana bingi, munakizi yeza bweneene. Kiri ne'bitugwa biinyu, binakizi yolola.

⁵ «Ibihinda biinyu bigayijula mwe'byokulya.

⁶ «Mugakizi gashaanirwa mu kugenda kwinyu, na mu kugaluka kwinyu.

⁷ «Ikyanya abagoma bagakizi yiji mùteera, Nahano agakizi mùhimira bo. Ngeeka mu kumùyijira, bangayija mu njira nguma. Si mu kumùtibita, bakizi shaabuka mu njira zirinda.

⁸ «Nahano, Rurema winyu agakizi gashaanira ibihinda biinyu, kiri na byoshi byo mugaakola. Ne'kyanya agamùheereza kirya kihugo, agakizi mùgashaanira mwo.

⁹ «Iri mwangakizi simbaha imaaja za Nahano, Rurema winyu, munabe mutuuziri nga kwo aloziizi, agamùsikamya, munabe mulala gwage mutaluule, nga kwo keera akamùlagaania. ¹⁰ Abandu be'milala yoshi íri mu kihugo bagaabona kwo keera amùhamagala kwi'ziina lyage. Kinatume bagakizi mùyoboha. ¹¹ Akalagaania bashokuluza biinyu ikihugo. Ne'kyanya mugakituula mwo, agamùgaza bweneene. Agamùheereza abaana bingi.

Ne'bitugwa biinyu, binayolole. Kiri ne'mimbu yinyu nayo, inayere bweneene.

¹² «Ikihinda kya'miiji ikiri mwi'gulu, Nahano agamuyigulira kyo, mu kukizi muniyekeza invula mu kihugo. Kwokwo, mu byoshi byo mugaagira, agakizi mugashaanira.

«Mugakizi kaabwa ne'gindi milala. Si mwehe, mutagakizi gendi kaaba. ¹³ Iri mwangakizi kulikiriza imaaja za Nahano Rurema winyu, munakizi zisimbaha, Nahano agamugira mube itwe, si mutaye be mukira. Mugakizi yama muli hi'gulu lya'bandi. Si ndaalwo lusiku lwo mugaaba mwi'dako lyabo. ¹⁴ Yuvwagwi! Yizo maaja, mutakolwe kwo mwazibambala, mbu mugende ilumoshho kandi iri ilulyo. Mutanakolwe kwo mwakizi kulikirira ibindi-bindi ibiri mu yikumbwa, kandi iri kukizi bikolera.

*Ubuhanya imwa abatagakizi simbaha
(Balaawi 26.14-46)*

¹⁵ «Zeene, ngweti ngamuheereza imaaja za Nahano, Rurema winyu. Haliko, iri mutangakizi musimbaha, kandi iri kumutwaza, mugayiji gwatwa na yubu buhanya bwoshi:

¹⁶ «Mugadaakwa mu twaya, kiri na mu mbingiro.

¹⁷ «Ibihinda bye'byokulya biinyu binabe bikola bimaata.

¹⁸ «Mugagumba. Ne'ndalo, zinasibe. Ne'bitugwa biinyu, bitanayolole.

¹⁹ «Mugadaakwa mu kugenda kwinyu, kiri na mu kugaluka.

²⁰ «Na bwo mukamúyihindulira, mwanayilala mu mabi, kyo kitumiri Nahano agamùdaakiriza, halinde munashenguke. Byoshi byo mugakizi kola, agakizi biyondobeza. Anayami mùminika, munafwe duba.

²¹ «Nahano anamùbiike mwe'kiija, halinde anayami mùhotola. Na kundu agamùyingiza mu kirya kihugo, haliko ndaaye úgasigala mwo. ²² Nahano agamùyogogoza na'malwazi, halinde munahererekere. Mugalwala ikikaraza ne'shuushira likayu, na'mahere. Muganahahazibwa ne'birigindi li'zuuba, ne'kikamo, ne'kihuhuuta, no'lukungu. Ku kasiisa, agamùdaaka mu ngiisi njira, halinde munayami herera.

²³ «Igulu, ligakizi boneka nga miringa. Ni'daho linayumaguke nga kyuma. ²⁴ Nahano agahindula invula, ikizi ba lukungu no'mushenyu. Yibyo byombi, bigaahona ukulyoka mwi'gulu, halinde munashereezibwe.

²⁵ «Nahano agaaleka abagoma biinyu bamùhime. Ikyanya mugagendi bateera, mugagenda mu njira nguma. Halikago, ikyanya mugabatibita, mugashabukira mu njira zirinda. Abandu ba'maami gooshi ge'kihugo, ikyanya bagaabona kwokwo, bagayami lenga mwe'kinyukura. ²⁶ Emwe! Ibirunda biinyu, bigadotomolwa no'tunyuni. Kiri ne'nyamiishwa zinabijanganule, ndaanaye úgazyimula.

²⁷ «Nahano agamùbiika kwa'mahute, nga kwo akagabiika ku Bamiisiri. Amagala giinyu, gagam-era kwe'birole, no'luhere, no'mugosho. Yibyo byoshi, mutagaahasha ukubibuka.

28 «Nahano agamùsirehya, anamùhumaaze, anamùgire mube bishuushu. 29 Ikyanya kya'kalenge-renge, mugakizi genda mugweti mugamamaata, nga mbumi. Ngiisi kwo mugakizi geregeza ukugira, mutagagenduukirwa. Ngiisi lusiku, abanyazi bagakizi mùtindimaza, banamùzimbe, ndaanaye úgaki mùkiza mu maboko gaabo.

30 «Kundu mwangaba ne'shasha, haliko ugundi mundu agayiji múnyaga, anamúsambane. Na kundu mugayubaka inyumba, si mutali mwe mugazituula mwo. Na kundu mugabyala imizabibu, si mutali mwe gatee giyimbula.

31 «Abandu bagamùyitira ingaavu munabwini, mutanazilye kwo. Bagamùnyaga bapunda biinyu, mutanâye ki babone. Abagoma biinyu bagamùtwala ibibuzi, ndaanaye wo'kuyiji mùvunaana.

32 «Bagala biinyu, kiri na banyere biinyu, bagatwalwa mu buja i mahanga. Na kundu mugalindirira umulege-rege gwoshi, ti: “Ngeeka bagaki galuka”, shoobe! Mutagaahasha ukubagalula.

33 «Kundu muli mu himbuukira, mbu lyo mulonga imimbu, haliko ibinyamahanga byo mutayiji, bigamùkuusa yo. Bagakizi mùlibuza, no'kumùvindagaza. 34 Emwe! Ngiisi byo mu gaabona mu masu giinyu, bigamùsirehya.

35 «Nahano agamùlwaza amahere ku madwi giinyu, na ku bibero biinyu, mutanalonge ukukira. Yago mahere, gagakwira amagala

gooshi, ukutondeerera kwi'twe, halinde ku shando.

³⁶ «Mwe na mwami ye mugayimika, Nahano agamùtwala mweshi i mahanga. Yago mahanga, mutagayiji. Kiri na bashokuluza biinyu nabo, batagayiji. Haaho, mugakizi yikumba imigisi, kundu ikabaajwa mu biti, na mu mabuye. ³⁷ Iyo munda Nahano agamùtwala, mugahuumira abandu bweneene. Bagakizi mùshekeereza, no'kukizi mùhonyoleza, honyo!

³⁸ «Kundu mugakizi byala imbuto nyingi mu ndalo, halikago mugakizi yimbula niini. Mukuba inzige zigayiji zishereeza zooshi. ³⁹ Mugabyala imizabibu, munakizi gihwahuulira. Kundu kwokwo, mutâye nywe ku divaayi yayo, mutanayimbule kiri ne'mihuli yayo. Mukuba, ibishoolera bigagisivya.

⁴⁰ «Ngiisi handu mu kihugo kiinyu, hagaamera ibiti bye'mizehituuni. Kundu kwokwo, mutagayishiiga ku mavuta gaayo. Mukuba, ibitumbwe byayo bigakizi holoka, bitanayera.

⁴¹ «Na kundu mugaabuta abaana bo batabana, na bo'bunyere, haliko mutali mwe mugabalera. Si bagatwalwa imbohe i mahanga.

⁴² «Inzige zigayiji shereeza ibiti biinyu, kiri ne'bitumbwe mu mbingiro ziinyu.

⁴³ «Ibinyamahanga ibigayiji tuula mu mwinyu, byo bigaaba bihagarusi ngana-ngana. Haliko mwehe, mugaaba mifoolwa naaho.

⁴⁴ Boohe, bo bagakizi mùkaaba ifwaranga. Si mwehe, mutagalonga ihiteerwa ku shinda hyo mwangabakaaba. Boohe, bo bagayama bali ngi'twe. Si mwehe, munayame muli nga mukira.

⁴⁵ «Yago madaaki gooshi, gagaamùba kwo, halinde gamùdugiirize. Gatanâye mùlyokerere, halinde ku kyanya mugaafwa. Na ibitumiri gagaamùba kwo, bwo mugaaba mutayuvwa Nahano, Rurema winyu, munabe mutatwazi-izi imaaja zaage, kandi iri amategeko go akamùheereza. ⁴⁶ Yago madaaki, gagakizi yerekana kwe'kihano kya Nahano kimùli kwo, mwe ne'bibusi biinyu, halinde imyakuula.

⁴⁷ «Kundu muli mu genduukirwa, si mutasiimiri ukukolera Nahano, Rurema winyu ku bushambaale, na ku mutima úgushenguusiri. ⁴⁸ Ku yukwo, Nahano agamùbiika mu maboko ga'bagoma, munakizi bakolera mu buja. Mugakizi shalika, iri munanyoterwa bweneene. Mugaabula ibyambalwa, munabe banakahuku. Nahano agamùtumira abatwali bo'kumùvindagaza, halinde ku kyanya agamùsivya.

⁴⁹ «Nahano agaashimya ibinyamahanga uku-lyoka hala, ku mbeka ye'kihugo. Yabo bandu, mutayiji indeto yabo. Banayiji mùtibukira kwo, nga kwo nyunda ali mu yivwima ku mutumba. ⁵⁰ Amalanga gaabo, gagaaba gazizibiiri. Batanasimbahe abashaaja, kandi iri kukejeerera abaana.

⁵¹ «Biryà binyamahanga, bigashahula ibitugwa biinyu, kiri ne'mimbu yinyu, halinde munahere no'mwena. Batanamùsigire kiri no'ludete lwe'ngano, kandi iri divaayi, kandi iri mavuta, kandi iri hinyana, kandi iri hyanabuzi, kandi iri hyanahene. Si bagamùsivya-sivya naaho.

52 «Kundu Nahano, Rurema winyu agamùheereza ikihugo, haliko bagayiji mùteera, banasokanane utwaya twinyu twoshi. Na kundu mulangaliiri inzitiro ziinyu ngomu, kwo zikizi mùsiikira, haliko bagamùlwisa, banazigwise.

53 «Yabo bagoma, ikyanya bagasokanana utwaya twinyu, bagamùyogogoza bweneene, munakizi libuuka ngana-ngana. Ku yikyo kyanya umwena gugamùkayira bweneene, halinde munakizi lya abaana biinyu bo'butabana na bo'bunyere bo Nahano Rurema akamùheereza.

54 «Kundu umushosi angaba ayamiri ali mutuudu mu kati kiinyu, anali we'kimino, haliko agahinduka, halinde anashombe mwene wabo, kiri na mukaage ye bali mu laalanwa, na'baana bo asigiriini. ⁵⁵ Ikyanya agaaba ali mu lya inyama za'baana baage, agayoboha kwo batazishangiire, bwo ndaakibyò bindi byo agaalya. Ikyanya yabo bagoma bagamùyogogoza mu twaya twinyu, mugalibuuka ngana-ngana.

⁵⁶⁻⁵⁷ «Umukazi naye, angaba ayamiri ali mutuudu mu kati kiinyu, anabe we'kimino, anabe anonosiri bweneene, halinde atangaki fina kwi'daho. Halikago agashomba yiba ye bali mu laalanwa, kiri no'mwana ye akayibutira, aba mutabana, kandi iri munyere. Agahikiira ukuyima umwana ye alaala abuta. Na ku kyanya abagoma biinyu багааа bagweti bagamùyogogoza mu twaya twinyu, mugateerwa no'mwena. Kyo kitumiri uyo mukazi agayifwija ukubisha abaana baage, gira akizi balya yenyene.

58 «Aaho! Mukizi ba makengwa. Mukizi kulikiriza amagambo gooshi ágali mu maaja za Rurema, nga kwo gali mayandike mu kino kitaabo. Munakizi simbaha Nahano, Rurema winyu, mu kukizi huuza iziina lyage, na mu kukizi liyoboha. 59 Haliko, iri mwangakizi haasa-haasa, Nahano yenyene agamùleetera amalibu ga'kahebua, mwe ne'kibusu kiinyu. Amalwazi go'mungata-ngata gatagamùyokerera. 60 Galya malwazi gooshi go mukayoboha mu kihugo kye'Miisiri, agakizi mùleetera go, gamùgase. 61 Yuvwi! Nahano agamùbiika kwo ngiisi malwazi, kiri na'malibu ágatadesirwi mu kino kitaabo kye'maaja, halinde ku kyanya mugaafwa. 62 Kundu mwâli kanyegete nga ndonde, haliko mugasigalana bandu bagerwa naaho. Mukuba, mutakasimbaha Nahano, Rurema winyu.

63 «Yaho kare, Nahano âli siimiri ukumùgashaanira no'kumùluza. Haliko buno, agasiima ukumùzimiiza, halinde mutaki be ho. Na kundu akamùheereza ikihugo, haliko agaki mùkuusa mwo.

64 «Nahano agamùshabulira mu mahanga mingi, ukushaagira he'kihugo kitonderiiri, halinde ukuhisa ho kihekiiri. Mu yago mahanga, mugakizi hoza imizimu yo mutayiji, na yo bashokuluza biinyu nabo batakamenya. Iyo mizimu inali migisi íkabaajwa mu biti, kandi iri mu mabuye.

65 «Mwi'yo milala, mutagajeberera mwo, mutanalonge mwa'handu ho'kuluhuuka. Si Nahano agamùbiika mwo'lushunguti. Na'masu

giinyu, gagaaba mwo'lundanda, halinde munatwike indege. ⁶⁶ Kwokwo, mugaramba mu migangaanwe, úbwakya-úbwayira, munakizi yoboha. Munabe bandu bazira mulangaaliro gwo'kuyama ho. ⁶⁷ Ikyanya mugakizi bona íbyakoleka, mugakizi juguma. Shesheezi, mugakizi gerania, ti: “Yoho wee! Kákibe ko kabigingwe.” Na'kabigingwe, munageranie, ti: “Yoho wee! Líkibe yo shesheezi.”

⁶⁸ «Nahano agamùgalulira mu kihugo kye'Miisiri mu kukoleesa amashuba. Kinali kihugo kyo n'gamùlagaania kwo mutâye ki kibone. Ikyanya mugaahika mwo, abashosi na'bakazi, mugalooza ukuyiguliisa nga mwangiba ngana baja. Kundu kwokwo, mutâye bone wo'kumùgula.»

AMAGAMBO MAZINDA GO MUSA AKADETA

(28.69–30.20)

⁶⁹ Yaga go magambo ge'Kihango kyo Nahano akabwira Musa kwo aganywana na'Bahisiraheeri, ikyanya bâli riiri mu kihugo kye'Mohabu. Kino kihango, akakiyushuula ku gandí magambo go bâli mali gwanwa banywana ku mugazi Horebu.

29

Musa ashubi kengeeza byo Rurema akagira

¹ Musa anakuumania Abahisiraheeri booshi, anababwira: «Ikyanya mwâli ki riiri i Miisiri, mukayibonera mwenyene ngiisi kwo Nahano akayogogoza mwami wayo, kuguma na'batwali

baage, ne'kihugo kyage kyoshi. ² Mukayibonera ngiisi kwo Rurema âli kizi balibuza, mu kugira amagambo ga'kahebuuza, ganamùsoomeza bweneene. ³ Kundu kwokwo, halinde zeene yiby byoshi, Nahano Rurema atazindi mùsobaanulira byo. Atanazindi mùshoboleesa ukubona, kandi iri ukuyuvwa.

⁴ «Akhisa imyaka makumi gana, agweti agamùrongoora mwi'shamba. Mwi'yo myaka, imirondo yinyu, kiri ne'biraato biinyu, bitakamùhulira kwo. ⁵ Ndaayo imikate yo mukalya. Mutananywa idivaayi, kandi iri ikindi kilalusa. Yiby byoshi bikaba kwokwo, gira lyo mulonga ukumenya kwo niehe nie Nahano, Rurema winyu.

⁶ «Ha nyuma, ikyanya tukahika hano, Sihooni mwami we'Heshibooni, bo na Hoogi, mwami we'Bashaani, banayiji tuteera. Kundu kwokwo, twanabahima. ⁷ Twananyaga ikihugo kyabo, twanakigabira beene Rubeni, na beene Gaadi, ne'kimaanye kya beene Manaasi. ⁸ Na bwo mukanywana ikihango na Rurema, mukwiriiri mukizi kikulikiriza. Kwokwo, lyo mulonga uku-genduukirwa mu byoshi byo mugakizi gira.»

Ukusimbaha ikihango kya Rurema

⁹ Musa anashubi bwira Abahisiraheeri: «Zeene, mugweti mugayimanga imbere lya Nahano, Rurema winyu. Kwo na kwoku mweshi mukolaga yaha nganda-nganda, abatwali biinyu, na'bimangizi biinyu be'milala, na'bashaaja biinyu, na'balaliizi biinyu, kuguma na'bandi bashosi. ¹⁰ Hali na bakiinyu, kiri na'baana

biinyu. Munali kuguma ne'binyamahanga byo mutuliinwi mu shumbi, ukutondeerera ku batemi biinyu be'biti, halinde ku bavwomi biinyu.

¹¹ «Buno, mukoli yimaaziri hano, gira muny-wane ikihango na Nahano, Rurema winyu. Na bwo keera akakibiikira indahiro, kyo kitumiri aloziizi kwo mukinywanage mwe naye zeene.

¹² Haahano zeene, lyo aganayerekana kwo muli bandu baage. Naye anabe Rurema winyu, nga kwo akamulagaania. Kwokwo, kwo akashiikiza imbere lya bashokuluza biinyu, Hiburahimu, na Hisake, na Yakobo. ¹³ Kino kihango kyo tugany-wana, kuguma ne'yi ndahiro, kitali hi'gulu liinyu naaho, ¹⁴ mwe mukoli yimaaziri hano imbere lya Nahano, Rurema witu. Si biri na hi'gulu lye'bibusi biinyu byoshi.

¹⁵ «Mwehe mukengiiri ngiisi kwo tukatuula i Miisiri, na ngiisi kwo tukalenga mu bihugo bye'mahanga. ¹⁶ Mukayibonera imigisi yabo, na ngiisi kwo iri mu yagazania. Iyo migisi, ikabaa-jwa naaho mu bitu, na mu mabuye. Ne'gindi iri mu tulwa mu harija, na mu nooro.

¹⁷ «Emwe! Mu kati kiinyu, muli abashosi na'bakazi. Muli imbaga nyingi, ne'milala mingi. Kwo muli mweshi, hatagire mundu úgayihindulira Nahano, Rurema witu, mbu agendi kolera imigisi ye'yo gindi milala. Mukuba iri angagira kwokwo, agaaba ngi'sina lilulu* íriri mu hulusa kolobwe mu kati kiinyu.

* **29:17** 29.17 Baheburaniya 12.15.

18 «Yago madaaki, hali ikyanya muguma winyu angagayuvwa, anayidese, ti: “Kundu ndi mu haasa-haasa mu bitali nga byo, ndaalyo igoorwa. Ngatuula naaho mu butoge.” Ehee! Kundu angaba agweti agaadeta kwokwo, si agayikululira umwama. Kiri na'bandu biija, nabo agabaleetera gwo. 19 Umundu mwene uyo, ku kasiisa Nahano atâye múkoge. Si agayami múrakarira, anamúbiike kwa'madaaki gooshi ágadesirwi mu kino kitaabo. Nahano aganayami zimya iziina lyage mu kihugo. 20 Anayami mútwa mu Bahisiraheeri, halinde anahanyagale, ukukulikirana na'madaaki gooshi ge'kihango, nga kwo gali mayandike mu kino kitaabo kye'maaja.

Nahano agaakola nga kwo akadeta

21 «Abijukulu biinyu, kuguma ne'binyamahanga ibitamútuuziri mwo, bagayibonera ngiisi kwe'kihugo kiinyu kigahanyagala. Banayibonere na'malwazi go Nahano agamúbiika kwo. 22 Emwe! Ikihugo kiinyu kyoshi, kigahinduka kibiriiti, no'muloba. Ndaayo mbuto yo bangaki byala mwo, kandi iri íyangaki mina mwo. Ndaahyo íhyangaki mera mwo. Yayewe! Kigashereezibwa ngana, nga'kaaya ke'Soodoma, na'ke'Gomora, na'ke'Hadima, na'ke'Seboyimu. Yutwo twaya twoshi, Nahano akatushereeza ku buraakari bwage.

23 «Abandu ba'mahanga gooshi, bagabuuza: “Emwe! Kituma kiki Nahano akayogogoza yiki

kihugo mwene yuku? Si agweti agakirakarira ngana-ngana.”

²⁴ «Bagalonga lino ishuvyo: “Nahano, Rurema wa bashokuluza baabo, ikyanya akahulusa Abahisiraheeri mu kihugo kye'Miisiri, bakanywana ikihango. Halikago, yikyo kihango, banayiji kihongola. ²⁵ Banakizi gendi kolera imigisi ye'mahanga, iri banakizi giyikumba, kundu batâli giyiji, itanâli riiri ye'mwabo. ²⁶ Kyo kitumiri Nahano akarakarira abandu ba kino kihugo, anababiika kwo gano madaaki mayandike mu kino kitaabo. ²⁷ Nahano anabakuusa mu kihugo kyabo, mu kati ko'buraakari, na ku bute bwingi. Anabashabulira mu mahanga, nga kwo mubwini zeene.”

²⁸ «Kwokwo, ngiisi ibibishamiri, biri bye'mwa Nahano, Rurema witu. Haliko ngiisi ibyabishuulwa, biri bye'mwitu, kuguma na'baana biitu, halinde imyakuula. Ku yukwo, yizi maaja zooshi, tukwiriiri tukizi zisimbaha.

30

Abahisiraheeri bâye ki galukire Nahano

¹ «Iyo migashani yoshi, na yago madaaki gooshi, keera namûyerekaga byo. Yibyo byoshi, ukukoleka, bigakoleka. Kwokwo, ikyanya Nahano, Rurema winyu agamûshabulira mu gindi milala, lyo mugabikengeera.

² «Lyeryo, lyo mugamûgalukira, mwe na'baana biinyu, munamûyuvwirize ku mutima gwinyu gwoshi, na ku nzaliro ziinyu

zooshi, munakizi kulikiriza imaaaja zooshi zo namùheereza zeene. ³ Haaho, Iyo Nahano, Rurema winyu agashubi mùgirira amiija, mu kumùyuvwirwa indengeerwa, anashubi mùkuumania mu milala yo akamùshabulira mwo.

⁴ «Kundu mwangaba mukatwalwa ku mbeka ye'kihugo, Nahano, Rurema winyu agagendi mùlooza, anamùlyose yo. ⁵ Anamùgalulire mu kihugo kya bashokuluza biinyu, kinashubi ba kye'mwinyu kandi. Kwokwo, kwo Nahano agamùgashaanira, anamùluze, halinde munaluguuke ukuhima bashokuluza biinyu.

⁶ «Nahano, Rurema winyu agayeruusa imitima yinyu, kiri ne'mitima ye'bibusi biinyu, munakizi mùkunda ku mitima yinyu yoshi, na ku nzaliro ziinyu zooshi, halinde munalonge ukulama.

⁷ «Amadaaki gooshi go n'gamùbwira, Nahano agagabiika ku bagoma biinyu. Mukuba, bali mu mùgayiriza, iri banamùlibuza.

⁸ «Haliko mwehe, mugakizi shubi simbaha Nahano, munakizi kulikira imaaaja zaage, nga kwo ngweti ngamùbwira zo zeene. ⁹ Haaho, mu byoshi byo mugakizi gira, agamùgashaanira, munabute abaana bingi. Ibitugwa biinyu binayolole. Ne'mbuto ziinyu zinayere. Nahano, Rurema winyu agasiima ukushubi mùgashaanira, nga kwo âli kizi gashaanira bashokuluza biinyu.

¹⁰ «Kwokwo, mukizi simbaha Nahano, Rurema winyu. Munakizi kulikira amategeko gaage, ne'maaja zaage, nga kwo ziyandisirwi mu kino

kitaabo. Ne'kyanya mugakizi zisimbaha, kube ku mutima gwinyu gwoshi, na ku nzaliro ziinyu zooshi.

Mutoole ukulama, kandi iri ukufwa

¹¹ «Imaaja zo namùheereza zeene, zitamùzidohiiri, zitanali hala. ¹² Zitali mwi'gulu, mbu lyo mudete: “Aaho! Nyandi úgashonera mwi'gulu, gira agendi tuloogeza zo, anayiji tuyigiriza zo, halinde tukizi zisimbaha?”

¹³ Zitanali i kajabo ke'nyaaja, mbu lyo mudete: “Nyandi úgajabuka inyaaja, gira agendi tuloogeza zo, anayiji tuyigiriza zo, halinde tukizi zisimbaha?” ¹⁴ Si yizo maaja, ziriiri mu tunwa twinyu, na mu mitima yinyu. Ku yukwo, mukizi zisimbaha.*

¹⁵ «E Bahisiraheeri, lolagi, zeene imbere liinyu, luhande luguma, nabiika ubulamu ne'migashani. No'lundi, nabiika ulufu ni'daaki.

¹⁶ Aaho! Ngweti ngamùkomeereza zeene, kwo mukizi kunda Nahano, Rurema winyu. Munakizi gira ngiisi kwo aloziizi, mu kusimbaha amategeko gaage, ne'maaja zaage, ne'migeeza yage. Kwokwo, lyo mugalonga ukulama, munakizi yushuuka. Ne'kyanya mugagendi hyana ikihugo, Nahano agakizi mùgashaanira.

¹⁷ «Haliko, hali ikyanya mwangamúyihindulira, munabe mutaki músimbahiri, munayishimuze ukukizi yikumba ibindi-bindi íbiri mu yikumbwa, iri munabikolera. ¹⁸ Iri mwangagira kwokwo, namùkengula zeene, ku kasiisa mugashereera

* **30:14** 30.12-14 Barumi 10.6-8.

lwoshi-lwoshi. Na kundu mugagendi hyana kirya kihugo i kajabo ko'lwiji Yorodaani, haliko mutagakiramba mwo isiku nyingi.

¹⁹ «Buno, ngweti ngabiika igulu ne'kihugo, bibe tumasi imwinyu. Kwokwo, mutoole. Uluhande luguma, nabiika ubulamu ne'migashani imbere liinyu. No'lundi, nabiika ulufu na'madaaki. Mutoolage ubulamu, lyo mulonga ukuba ho, mwe na'baana biinyu. ²⁰ Mukizi kunda Nahano, Rurema winyu. Munakizi músimbaha. Munakizi múyibiika kwo. Kwokwo, lyo mugalonga ukulama imyaka mingi mu kihugo kyo Nahano akalagaania bashokuluza biinyu Hiburahimu, na Hisake, na Yakobo.»

MUSA ALAGA

31

Musa abiika Yoshwa ahandu haage

¹ Musa anashubi bwira Abahisiraheeri booshi kwokuno: ² «Buno, nahisa imyaka igana na makumi gabiri mbusirwi, ndanaki shobwiri ukumúyimangira. Nahano keera akanambwira kwo ndagajabuka ulwiji Yorodaani. ³ Kwokwo, yenyene ye kola úgakizi gendaga imbere liinyu. Ne'kyanya mugagwana ibinyamahanga, agakizi mùsiviza byo, anamùheereze ikihugo kyabo.

«Buno, Yoshwa ye kola úgamúyimangira, nga kwo Nahano keera akadeta. ⁴ Abandu be'rya milala, Nahano agabasivya, nga kwo akasivya Sihooni, bo na Hoogi, abaami ba'Bahamoori, kuguma ne'kihugo kyabo.

⁵ «Yabo bandu, Nahano agababiika mu maboko giinyu, munagire nga ngiisi kwo n'gamùtegeka. ⁶ Mugakizi gendanwa na Nahano, Rurema winyu. Atâye mùsige, atanâye mùhemukire. Íbiri ho, musikame naaho, munabe bikalage. Mutayobohe, mutanajugume imbere lyabo.»

⁷ Ha nyuma, Musa anahamagala Yoshwa. Ne'ri bakaba bakola imbere lya'Bahisiraheeri booshi, anamúbwira: «Usikamage, unabekikalage. Nahano akalagaania bashokuluza biinyu kwo agamùheereza ikihugo. Aaho! We kola ugarongoora Abahisiraheeri iyo munda. Yikyo kihugo, we gabahyaniisa kyo. ⁸ Nahano yenyene agaaba kuguma na naawe, ye ganakizi genda imbere lyawe. Atâye kusige, atanâye kuhemukire. Kwokwo, utayobohage, utanatwike indege.»

Musa asikiiriza abagingi imaaja

⁹ Yizo maaja, Musa anaziyandika, anazisikiiriza abashaaja ba'Bahisiraheeri, kuguma na'bagingi ba'Balaawi. Bo banâli kizi betula Akajumba ke'Kihango kya Nahano. ¹⁰⁻¹¹ Anababwira: «Ku mbeka ya ngiisi myaka irinda, mukizi koga beene winyu imyenda yo bamùliiri mwo. Haaho, mukizi somera abandu imaaja ku kyanya kyo'lusiku lukulu lwe'bitunda. Yizo maaja, mugakizi zisoma imbere lya'Bahisiraheeri booshi. Bagakizi yija imbere lya Nahano, Rurema winyu mu kaaya ko agaaba atooziri. Ku yukwo, booshi bagakizi ziyuvwa.

12 «Mukuumanie abandu booshi, abashosi na'bakazi, kuguma na'baana, kiri ne'binyamahanga byo mutuliinwi mu twaya twinyu. Yizo maaja, mukizi basomera zo, halinde balonge ukuziyuvwa, banakizi zisimbaha, halinde banagingike Nahano, Rurema winyu. ¹³ Kiri na'baana biinyu, kundu batazi zimenya, nabo bagaziyuvwa, banayige ukukizi gingika Nahano, ku kyanya kyoshi mugatuula mu kihugo kyo mugweti mugagendi hyana, i kajabo ko'lwiji Yorodaani.»

Nahano agwanwa adeta hi'gulu lyo'buhuni

¹⁴ Nahano anashubi bwira Musa: «Ulwawe, keera lwamalaga. Kwokwo, uhamagale Yoshwa, munayingiranwe mwi'heema lye'mihumaanano. Mwomwo, mwo ngamútegekera.»

Kwokwo, Musa bo na Yoshwa, banagenda mwi'heema lye'mihumaanano. ¹⁵ Yumwo mwi'heema, Nahano anabahulukira kwo mu nguliro ye'kibungu. Iyo nguliro, yanayimanga ha mulyango gwi'heema.

¹⁶ Lyeryo, Nahano anabwira Musa kwokuno: «Lolaga! Ukola ugagenda imunda lukalamuka. Si yaba Bahisiraheeri, baganyiyogookola. Banatondeere ukukizi yikumba imigisi ya mu kihugo kyo bagagenda mwo. Kiri ne'kihango kyo tukanywana twe nabo, bagakihongola.

¹⁷ «Kyo kitumiri ngabarakarira, na mbajande. Ngababisha amalanga gaani, halinde igindi milala inayiji baminika. Kwokwo, bagalanga amalibu mingi bweneene, banabwirane, ti: “E balya, lolagi ngiisi kwo yubu buhanya bwatuhikira.

Kuli kudeta kwo Rurema atakiri kuguma na nyiitu.” ¹⁸ Na kundu bayiganyire mwene yukwo, si ngagenderera naaho ukubabisha amalanga gaani. Mukuba, bagaaba bakola mu gira amabi bweneene, mu kuhindikira ibindi-bindi ibiri mu yikumbwa.

¹⁹ «Buno, e Musa mwe na Yoshwa! Muyandike luno lwimbo, munaluyigirize Abahisiraheeri. Nabo, banalusingule mu mitima, gira lukambeere kamasi. ²⁰ Mukuba, ndoziizi ukuyingiza yaba bandu mu kihugo, ikiyeziri mwa'mata, no'buuki. Keera n'gakilagaania bashokuluza baabo, mu kubiika indahiro. Bagakizi lya, banayigute, halinde banajeje.

«Haliko ha nyuma, bagahindikira ibindi-bindi ibiri mu yikumbwa, banakizi biyikumba. Si niehe, bagakizi ngayiriza, iri banahongola ikihango kyo tukanywana twe nabo. ²¹ Ikyanya yubwo buhanya na'malibu bigabatibukira kwo, lyo yulwo lwimbo lugaaba kamasi ko'kubalega. Kiri na'baana baabo, na bijukulu baabo, bataye luyibagire. Ngiisi byo bashungisiri ukugira, ngoli biyiji, kundu ndazi bayingiza mu kihugo kyo mbalaganiziizi.»

²² Kwokwo, ku lwolwo lusiku, Musa anayandika yulwo lwimbo, analuyigiriza Abahisiraheeri.

²³ Ha nyuma, Nahano anakomeereza Yoshwa mugala Nuuni, ti: «Usikamage, unabe kikalage. Mukuba, we gahyaniisa yaba bandu ikihugo kyo n'gabalagaania, mu kubiika indahiro. Kwokwo, tugakizi yamanwa.»

²⁴ Kwokwo, Musa anayusa ukuyandika amagambo gooshi ge'maaja za Rurema mu kitaabo.
²⁵ Ha nyuma, anabwiraga abagingi ba'Balaawi, balya ábâli kizi betula Akajumba ke'Kihango kya Nahano, kwokuno: ²⁶ «Yiki kitaabo kye'maaja za Rurema, mukiyabiire, munakibiike ha butambi lya'Kajumba ke'Kihango kya Nahano, Rurema winyu. Kigabeera haaho, kakizi ba kamasi hi'gulu lya'Bahisiraheeri.

²⁷ «Nyiji bwija kwo balyagagi mindagabika, banayamiri bali bahuni. Iri bangakizi huna ku kyanya ngiri ha kati kiinyu, ka itali yo haahe kwo bagakizi huna imbere lya Nahano, ku kyanya ngoli fwiri. ²⁸ Buno, mungumanize abashaaja booshi, kuguma na'bimangizi biinyu be'milala. Ngababwira yaga magambo gooshi. Ikihugo ni'gulu, bigabeera tumasi hi'gulu lyabo. ²⁹ Ku kasiisa, nyiji kwe'kyanya ngaaba keera nafwa, Abahisiraheeri bagabihuuka. Kundu n'gabayereka injira, haliko bagagijanda. Mu siku ízigayija, bagahanyagala, bwo bâli kizi kola amabi, halinde banayagaza Nahano.»

Musa ayimbira Nahano

³⁰ Ha nyuma, Musa anayimba luno lwimbo, imbere lya'Bahisiraheeri booshi:

32

¹ «Ewe igulu! Tegeereza! Ngola ngayimba.

E kihugo, yuwiriza amagambo gaani.

² Amigirizo gaani, muleke gafukumuke ku mbuto, nga nvula yo'munjogi-njogi.

Amagambo gaani, gashaabuke nga kimi ku kishuka.

³ Ngayivuga iziina lya Nahano, Rurema witu.

Mukuba, Nahano ye mukulu, ⁴ ye na lwala.

Imikolezi yage ikwaniini.

Ne'njira zaage zooshi, ziri zo'kuli.

Rurema witu ali mwemeera, ndaanago mahube go ali mu gira.

Ayamiri ali mu gira ibikwaniini, na ibiri byo'kuli.

⁵ «Haliko, mwe bandu ba kino kibusi, mukoli bihuusiri.

Mugweti mugashobania ibiri byo'kuli.

Munakoli gwasirwi ne'shoni, bwo mutakiri baana ba Rurema.

⁶ Muli bandu bahwija, munakoli sirehiri,

Aaho! Ka kwokwo, kwo mugakizi kolera Nahano?

Aaho! Ka Nahano atali ye yisho?

Ka atanali ye kamubumba, anamusikamya?

⁷ «Mukengeere isiku za keera.

Mukizi salira ku bibusi ibikalenga.

Mubuuze bayisho, na bashokuluza biinyu,

bagamuganuulira ibikaba.

⁸ Rurema uli hi'gulu lya byoshi, ikyanya akagabulira abandu ibihugo,

lyo akanayami bahandula.

Akabiikira ngiisi mulala ulubibi,

ukukulikirana no'muharuuro gwa'baganda.

⁹ Haliko, Abahisiraheeri bo bandu baage.

Yabo beene Yakobo bali be'mwage.

10 «Nahano akagwana abandu baage
mwi'shamba,
ahandu imirunga yâli kizi mokera.
Anakizi baliisa, no'kukizi bayigiriza.
Anakizi bakingira nga mboni yi'su.

11 Anaba nga nyunda úli mu hinda hi'gulu
lye'ngisha yayo,
agweti agakomeereza ibyana byage ukubalala.
Ali mu yajuula ibyubi, gira abitege,
anabitwale ku byubi byage.

12 Nahano yenyene âli kizi rongoora abandu
baage.
Ndaaye gundi mu biri mu yikumbwa úwâli kizi
mútabaala.

13 «Akabaleeza mu marango,
anabaliisa imimbu ya mu yikyo kihugo.
Anabadahira ubuuki mu nyaala,
anabamegeza imizehituuni ku lwajwe.

14 Banakizi kama amata mu ngaavu, na mu
bibuzi, na mu mbene.
Banakizi longa inyama ze'byanabuzi, na
ze'bipanga, na ze'bihebe.
Banakizi lya ingano nyiija.
Banakizi kanda idivaayi mu mizabibu, banakizi
ginywa.

15 «Kwokwo, kundu Abahisiraheeri bakajega,
haliko banahuna imbere lyage.
Emwe! Bakalya, banajega, banafiika.
Ha nyuma, banajanda Rurema wabo, kundu ye
kababumba.

Bakagayiriza lukiza wabo, kundu ali lwala lukomu.

16 Abahisiraheeri bakamúvyula mwo'luugi, mu kuyikumba ibindi-bindi íbiri mu yikumbwa.

Bakamúyagaza, mu kukizi biyikumba, binali bya kuyagazania naaho.

17 Bâli kizi tangira imizimu amatuulo go'kusiriiza, itanali ye Rurema.

Si iri migisi yo batashubi yiji.

Yâli riiri mihyahya, ítayijikiini.

Kiri na bashokuluza baabo, batakagimenya.

18 «E Bahisiraheeri, si keera mukagayiriza Lwala, anali ye kamùbuta.

Mukayibagira Rurema, anali ye tumiri muli bagumaana.

19 Ikyanya abaana ba Nahano, abatabana na'banyere, bakagira kwokwo, anabona, anaraakara, anabalahira.

20 Anadeta: “Yaba, bakoli bihuusiri nganangana.

Batanali bemeera.

Kwokwo, ndagaki batanduula.

Aaho! Leka tulole ngiisi ho bagaherera.

21 Ikyanya bakakolera imigisi yabo, itanali ye Rurema, lyo bakanvyula mwo'luugi.

Bakandaakaza ne'migisi yabo ya busha-busha.

Ku kasiisa, ngola ngagashaanira abandi bandu, halinde nabo bayuvwe uluugi.

Emwe! Ngabayagaza, mu kugashaanira ugundi mulala, gunali muhwija.

22 Uburaakari bwani, buli mu yaka nga muliro,

30 Aaho! Ko'mugoma muguma naaho angayimwiri Abahisiraheeri kihumbi? Ka'bagoma babiri bangayimwiri Abahisiraheeri bihumbi ikumi?

Aahabi! Bitangashobosiri. Kundu kwokwo niehe, nie Nahano, ulwala lwabo, nie kaleka abagoma baabo babahime.

31 «Abagoma baabo, bayiji-yiji kwo ye bali mu yikumba,

atali nga Rurema wa'Bahisiraheeri.

32 Abagoma biitu bali ngo'mulandira úgwabyalwa mu ndalo ze'Soodoma na ze'Gomora.

Bali nga muzabibu úguli ne'mihuli milulu, inali mwo kolobwe.

33 Umutobo gwayo, guli nga mbola zo'mujoka.

Gugweti ulubola nga lwe'kiloba.

34 «Lolagi buno! Yaga gooshi, nie Nahano, ngasingwiri mu mbiikiro.

Nagasingula bwija, ho gatagateereka.

35 Ndoziizi ukuyihoola, na mbaheereze ngiisi íbibakwaniini.

Ulusiku lwo bagashereezibwa kwo, lukola hoofi.

Bagayami teerwa no'buhanya kinaliguma.”

36 «Abahisiraheeri bagerwa naaho bo bagasigala.

Imisi yabo, inabe keera yamala.

Baguma baabo, banabe bakola baja.

Haaho, Nahano agabayuvwirwa indengeerwa, anabaheereze íbibakwaniini.

37 Agabuuza, ti: “Buno, bo bali mu yikumba balyagagi hayi?

Si bâli kizi gendi yibisha imwabo!

38 Ehee! Bâli kizi lya ibitugwa byo mwâli kizi tanga ituulo lyo'kusiriiza,

banâli kizi nywa amaavu go mwâli kizi batangira.

Aaho! Baabo, bayimukage, gira bayiji mûtabaala,
banabe bo bagayiji mùkingira.

39 «“Lolaga! Si nienyene nie Rurema!

Ndaaye gundi, átali niehe naaho.

Nie mu yita, na ndi nie mu lamiisa.

Ndi mu yita umundu, na njubi múheereza ubugumaana.

Keera namùkomeeresa. Haliko buno, ngola ngamùkiza.

Ndaaye úwanganyugutula umundu mu maboko gaani.

40 Buno, ndi mu golola ukuboko mwi'gulu, na ngyule kwokuno:

Ku kasiisa, niehe nyamiri ho imyakuula.

41 Ndi mu tyaza ingooti yani, na ngiyugihye.

Abagoma baani, ngola ngabatwira ulubaaja.

Ngola ngabayihoola.

Ngiisi ábagweti bagangayiriza, ngabahemba íbibakwaniini.

42 Ingooti yani, igatongeera abagoma baani.

Na ndobeke imyambi yani mu muko gwabo.

Ndaayo ndwani ígatoloboka,

Ábagwatwa imbohe, igabayita.

Inatole amatwe ge'birongoozi byabo.”

43 «Mwe bandu mweshi, mubandire Nahano akabuuli, awi yiyi yiyi!
Mukuba, ye mu yihoolera umuko gwa'bakozi baage.

Ali mu yihoola abagoma, no'kubaheereza ngiisi ibibakwaniini.
Haliko, abandu baage, kiri ne'kihugo kyabo, ali mu biyeruusa.»

44 Yulwo lwimbo, Musa anayija bo na Yoshwa mugala Nuuni, banakizi deta amagambo gaalwo gooshi, halinde abandu booshi banaluyuvwa.

Amategeko mazinda ga Musa

45 Yago gooshi, ikyanya Musa akayusa ukugamenyeesa Abahisiraheeri, ⁴⁶ anababwira: «Amagambo gooshi ga mu yizi maaja, keera namuheereza go zeene. Kwokwo, mugasingule bwija mu mitima yinyu. Munagayigirize na'baana biinyu, halinde bakizi gasimbaha gooshi. ⁴⁷ Mukuba, yizi maaja, kitali kindu busha imwinyu. Si ziri mu mubiika mwo'bugumaana. Na ku njira yazo, mugalonga ukulama isiku nyingi mu kihugo ikiri i kajabo ko'lwiji Yordaani.»

Nahano amenyeesa kwo Musa akola agaafwa

48 Lwolwo lusiku, Nahano anabwira Musa:
49 «Ugendi shona ku mugazi Habariimu, mu kihugo kye'Mohabu. Guli i kajabo ka'kaaya ke'Yeriko. Ushone kwi'rango lyo'mugazi Nebo, unalangiize ikihugo kye'Kaanani. Mukuba, yikyo kihugo, kyo ngaheereza Abahisiraheeri, bukizi ba ubuhyane bwabo.

⁵⁰ «Ikyanya ugaaba keera wagushona kwo, ugafwira haaho, unagende imunda lukalamuka. Kiri na mwene winyu wa Harooni keera akafwira ku mugazi Hoori. Naye akagenda imunda lukalamuka. ⁵¹ Mwe na Harooni, mwembi mukambubira bweneene imbere Iya'Bahisiraheeri. Mukuba, ikyanya mwâli riiri ha'miiji ge'Meriba halya i Kadeeshi, mwi'shamba Iye'Siini, mutakabayereka kwo ndi Rurema wo'kuli. ⁵² Kwokwo, kundu ngaheereza Abahisiraheeri yikyo kihugo, haliko, wehe, ugakilangiiza naaho ku hala, utanâye ki yingire mwo.»

33

Musa agashaanira Abahisiraheeri

¹ Kwokwo, Musa, umundu wa Rurema, anagashaanira Abahisiraheeri, átazi fwa. ² Anadeta: «Nahano akahuluka ku mugazi Sinaayi, anayijira abandu baage.

Anayami batunduukira mu kihugo kye'Seyiri. Anashubi batanguulira kandi ukulyoka ku mugazi Paraani.

Ikyanya akabayijira ku migazi, âli riiri ne'binoono bya'baganda, anâli fumbiiti imaaja, zigweti zigakeyengana nga muliro.

³ Ku kasiisa, Nahano akuuziri imilala ya'Bahisiraheeri, anali mu bakingira. Yabo booshi, bali mu kizi vwagarara mu magulu gaage, gira akizi bayigiriza.

⁴ Twe bandu be'kibusi kya Yakobo,
Musa akatuheereza imaja, zikizi ba kyo kihinda
kiitu kya kahebuuza.

⁵ Ikyanya abimangizi ba'Bahisiraheeri bakakuu-
mania Abahisiraheeri,
haaho, Nahano anayimikwa abe mwami hi'gulu
lya Yeshuruuni.»

⁶ Musa anashubi deta hi'gulu lya beene Rubeni:
«Umulala gwa Rubeni gulame!
Kundu batali bingi, haliko batagaahera.»

⁷ Ku biloziri beene Yuda, Musa anadeta:
«E Nahano, ikyanya beene Yuda bagakuhuuna,
ukizi bayuwiriza.
Yabo beene Yuda, ubagalule imunda beene
wabo.

Lolaga! Bagweti bagayibulanira.
We kongwa we! Uyiji batabaala, mu kubakiza
mu bagoma baabo.»

⁸ Ku luhande lwa beene Laawi, Musa anadeta:
«E Nahano, ibirugu byawe bitaluule, Itumimu
ne'Hurimu,
ukabisikiiriza beene Laawi, kwo bali bemeera.
Balya bandu, ukatee bageza halya i Masa,
wanabashonda kwe'milongwe halya ha'miiji
ge'Meriba.*

⁹ Bakayerekana kwo bakukuuziri bweneene,
ukuhima kwo bakuuziri ababusi baabo, na
beene wabo, na'baana baabo.
Bakasimbaha Igambo lyawe, banakizi likuliki-
riza.

* **33:8** 33.8 Kulyoka 17.1-7; Muharuuro 20.1-13.

Banali mu simbaha ikihango kyo ukanywana
mwe nabo.

10 Bagakizi yigiriza beene Yakobo amategeko
gaawe,

banayigirize na'Bahisiraheeri imaaja zaawe.

Bali mu kuyokera umubadu,

no'kukizi kutangira amatuulo go'kusiriiza
lwoshi ku katanda kaawe.

11 E Nahano, ugashaanire imisi yabo,
uyemeere imikolwa yo bali mu kola.

Abagoma baabo, ubatwise indege.

Ábali mu bagayiriza, utaleke kwo bayinamuke.»

12 Ku luhande lwa beene Binyamiini, Musa
anadeta:

«Nahano, akuuziri umulala gwa Binyamiini.

Ali mu bazunguluka mu kubalanga.

Rurema wage atali mu luha mu kumúkingira,
anatuuziri mu migazi yage.»

13 Ku luhande lwa beene Yusefu, Musa
anadeta:

«Nahano akizi gashaanira ikihugo kyabo.

Kiri mu nywisibwa na'miiji ukulyoka hi'gulu,

kuguma na'miiji ágali mu zununuka mu kuzimu.

14 Izuuba, liri mu kuza imbuto.

Ngiisi mwaka, hali mu kizi yera imimbu mi-
hyahya.

15 Yikyo kihugo kye'migazi, no'tugangazi,

ukulyokera kare, kiri mu yimbulwa
mwe'bitumbwe biija.

16 Kwokwo, ubugale bwoshi bwa yiki kihugo,

kuguma no'bugashaane bwa Rurema, ulya
úkahuluka mu kishungu-shungu

bikwire mu mulala gwa Yusefu.

Yehe, ye kaba mutwali wa beene wabo.

¹⁷ Yusefu akizi haabwa ulushaagwa.

Ali nga shuuli íyatee vyarwa mu kiso.

Amahembe gaayo, gakomiri nga ge'mbogo.

Ku njira yago, ali mu yimula imilala yoshi ya mu kihugo, halinde ho kihekiiri.

Liguma lya mu yago mahembe, guli mulala úguhimbiri gwa mwene Hifurahimu.

Irindi hembe, biri binoono ne'binoono bya'bandu bo'mulala gwa Manaasi.»

¹⁸ Ku luhande lwa beene Zabulooni, na beene Hisakaari, Musa anadeta:

«E Zabulooni, ukizi shambaalira ukuhuluka kwawe.

Na naawe, e Hisakaari! Ukizi shambaalira ngiisi kwo utuuziri mu maheema.

¹⁹ Mukizi kumania igindi milala ku mugazi mutaluule.

Haaho, ho mugakizi tangira amatuulo, nga kwo mukakomerezibwa.

Ubugale bwinyu, bugakizi shaaga mwomwo mu nyaaja,

na mu bihinda bibishe mu mushenyu.»

²⁰ Ku luhande lwa beene Gaadi, Musa anadeta: «Nayivuga Nahano, bwo akaheereza Gaadi iki-hugo íkiyajabusiri.

Emwe! Gaadi agwejiiri nga ndare ígweti igamaanyula ulusheeshe,

kiri na purungu we'nyamiishwa yo agwata.

²¹ Gaadi akatoola uluhande lwija lwe'kihugo.

Akayilangira umutuli gwo'mutwali.

Akaba mwimangizi wa'bandu, mu kukwiza byo Nahano akashungika.

Anakizi twira Abahisiraheeri imaja ku njira ikwaniini.»

²² Ku luhande lwa beene Daani, Musa anadeta: «Daani ali nga mwana we'ndare, úgweti úgasimba-simba ukulyoka i Bashaani.»

²³ Ku luhande lwa beene Nafutaali, Musa anadeta:

«Nafutaali, ndaabyo abuziri.

Nahano agweti agamúgashaanira mu byoshi.

Atwaziri ikihugo ukutondeerera uluhande lwe'muga, halinde ulwe'kisaka.»

²⁴ Ku luhande lwa beene Hasheeri, Musa anadeta:

«Mu baana ba Yakobo, Nahano akizi gashaanira umulala gwa Hasheeri.

Beene wabo bagakizi múkunda.

Imizehitsuuni yage, ikizi yengwa mwa'mavuta ku bwingi.

²⁵ Akizi yama abishirwi na'bagoma baage, inyuma lye'nyivi nzitire ne'byuma, kandi iri miringa.

Ayame ali ne'misi mu burambe bwage.»

²⁶ Mu kuyusa, Musa anadeta:

«E Yeshuruuni, mu biri mu yikumbwa, ndaaye úli nga Rurema wawe.

Ku bushobozi bwage, ali mu yiji kutabaala, mu kubalala ukulyoka mwi'gulu.

Ashoniri ku bibungu nga mundu úshoniri ku fwarasi.

²⁷ Ukulyokera kare halinde imyakuula, ali butibitiro bwawe,

Ali mu yerekana ubushobozi bwage mu kihugo.

Yehe, ye kakuyimulira abagoma, anakuhamuliza kwo ubaminike.

28 «Ku yukwo, Abahisiraheeri batuuuziri mu mu-tuula.
 Bagala Yakobo bali haabo-haabo.
 Ikihugo kyabo kiri mu mera mwe'ngano
 ne'mizabibu,
 ukulengera ikimi ikiri mu hona kwi'gulu.

29 «E Bahisiraheeri, muhirirwi!
 Keera mukakizibwa na Nahano.
 Aaho! Ka hali úli nga mwe?
 Akamùhaliza ne'siribo yage.
 Rurema, ali nga ngooti yo'kumùkingira.
 Abagoma biinyu, baganyerera imbere liinyu.
 Na mwehe, mwe mugaaba banahamwabo.»

34

Musa afwa

¹ Kwokwo, Musa anashaaga mu ndekeera ye'Mohabu, anazamuukira ku mugazi Nebo, anabeera kwi'rango Pisiga. Yiryo irango, liri mu lolana ne'Yeriko. Haaho, Nahano anamúyereka ikihugo kyoshi, ukutondeerera ku kihugo kye'Giryadi, halinde i Daani, ² kiri ne'kihugo kye'mwa Nafutaali, ne'kye'mwa Hifurahimu, ne'kye'mwa Manaasi, ne'kihugo kye'Buyuda, halinde ku Nyaaaja Mediterane. ³ Anashubi múyereka ikihugo kye'Negebu, ne'ndekeera ye'Yorodaani, ne'ndeegu ye'Yeriko (akaaya ke'bigazi), halinde i Sowari.

⁴ Nahano anamúbwira: «Lolaga ikihugo kyo n'galagaania Hiburahimu, na Hisake, na Yakobo.

N'gababwira kwokuno: “Yiki kihugo, ngakihereza ibibusi byabo. Buno, keera nakuyereka kyo. Haliko, utagakiyingira mwo.*”»

⁵ Ulya Musa, âli riiri mukosi wa Nahano. Kwokwo, anafwira haaho, mu kihugo kye'Mohabu. Akafwira yo, nga kwo Nahano akagwanwa akyula. ⁶ Nahano anamúziika mu ndekeera ye'Mohabu, uluhande úluli mu lolana ne'Beeti-Pehoori. Kundu kwokwo, ndaaye mundu úyiji ngiisi he'shinda yage iri, halinde zeene.

⁷ Ku kyanya Musa akafwa, âli koli hisizi imyaka igana na makumi gabiri. Kundu kwokwo, âli kiri mu bona ngana-ngana, anâli kiri kikalage. ⁸ Yaho mu ndekeera ye'Mohabu, Abahisiraheeri banahisa isiku makumi gashatu, bagweti bagalirira Musa, halinde banamala iki-gandaaro kyage.

⁹ Yoshwa mugala Nuuni, âli yijwiri ubwitegeereze, bwo Musa âli mali gwanwa amúbiika kwa'maboko. Kwokwo, Abahisiraheeri banakizi múyuvwiriza, banakizi kola ngiisi kwo Nahano akakomeereza Musa.

¹⁰ Mu Bahisiraheeri, ndaaye gundi muleevi úkashubi yinamuka úli nga Musa. Nahano âli kizi múganuza amasu ku gandi. ¹¹ Akamútuma i Miisiri, gira agendi yerekana ibisoomeza bya kahebuuza. Akabiyerekana imbere lya mwami, kuguma na'batungwa baage, kiri ne'mbere lya'bandi booshi. ¹² Musa âli riiri kikalage, anâli kizi kola ku bushobozi bwa'kahebuuza, imbere lya'Bahisiraheeri booshi.

* **34:4** 34.4 Barumi 11.8.

**Ibibiriya: Igambo lya Rurema mu ndeto
ye'kifuliiru
Fuliiru: Ibibiriya: Igambo lya Rurema mu ndeto
ye'kifuliiru (Bible)**

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Fuliiru

Contributor: SIL International (in Africa)

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Feb 2023 from source files
dated 29 Jan 2022

871cddeb-c358-58e1-a46a-1b6006a51f3b